

Årsredovisning 2019

Länsstyrelsen Västernorrland

Länsstyrelsen – en samlande kraft

Sverige är indelat i 21 län och varje län har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska både förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen är alltså en viktig länk mellan länets kommuner och dess invånare å ena sidan och regeringen, riksdagen och de centrala myndigheterna å den andra sidan.

Titel: Årsredovisning 2019

Diarienummer: 106-1380-2020

Tryck: Länsstyrelsen Västernorrland

Tryckort: Härnösand

Tryckår: 2020

Bilder: Vid havet. Fotograf: Madelen Rytterstam

Innehållsförteckning

Landshövdingen har ordet.....	1
Organisation och organisationsstyrning 2019.....	3
Länsstyrelseinstruktion 2 §: Vårt uppdrag	4
Länsstyrelseinstruktion 3 §: Vår verksamhet.....	7
Länsstyrelseinstruktion 4 §: Länsspecifika uppgifter	44
Länsstyrelseinstruktion 5 §: Sektorsövergripande uppgifter	47
Länsstyrelseinstruktion 6 §: Miljöarbete	61
Länsstyrelseinstruktion 7 §: Samhällsskydd och beredskap.....	66
Övrig verksamhet	68
Finansdepartementet	73
Justitiedepartementet	77
Kulturdepartementet.....	79
Miljö- och energidepartementet.....	83
Näringsdepartementet.....	98
Socialdepartementet	115
Tabeller enligt bilaga 2 till regleringsbrev	118
Annat beslut från regeringen	121
Året i siffror	123
Övriga återrapporteringskrav.....	132
Resultaträkning	136
Balansräkning.....	137
Anslagsredovisning	139
Tilläggsupplysningar och noter.....	140
Sammanställning över väsentliga uppgifter.....	144
Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2019	
Fel! Bokmärket är inte definierat.	

Landshövdingen har ordet

Under året har Länsstyrelsen Västernorrland fortsatt med det arbete att öka målkvaliteten och engagemanget hos alla medarbetare gällande verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning. Flera områden där det krävs arbete över enhetsgränserna har identifierats och insatser har prioriterats. En viktig pusselbit för att öka målkvaliteten och underlätta prioriteringar inom och mellan verksamhetsområden är att vi även under 2019 har haft tre övergripande mål där digitalisering av verksamheten och uppfyllelse av målsatta handläggningstider har varit de mest prioriterade.

Måluppfyllelsen för 2019 var mycket god. Målen följs löpande via indikatorer och bedömningen är att vi har goda förutsättningar till måluppfyllelse även kommande år. Måluppfyllelsen gällande handläggningstiderna har gått från 74% till 90 % från 2018 till 2019. Inför 2020 har vi ett nytt tredje mål som handlar om bemötande och förståelse för vår omvärld: ”Vi har en god förmåga att förstå vår omvärld och anpassar vårt bemötande utifrån den förståelsen.” Detta innebär att vi stärker ”utifrån och in perspektivet”.

Trots hård konkurrens om arbetskraft där länsstyrelsen har svårt att konkurrera lönemässigt ser vi att fler personer söker sig aktivt till vår arbetsplats. Överlag har länsstyrelsen en tryggad kompetensförsörjning, efterfrågad kompetens kan rekryteras och vi har många sökanden per rekryteringstillfälle. Det medarbetardrivna engagemanget för att skapa en hållbar och attraktiv arbetsplats med fokus på hälsa och friskvård som påbörjades ifjol har fortsatt under året. Sjukfrånvaron för 2019 är 3,6 % och därmed på samma relativt låga nivå som under 2018.

Det goda samarbetet med länets kommuner och region Västernorrland fortsätter. Jag samlar både kommunledningar, regionledning och riksdagsledamöter till dialogmöten där såväl strategiska som aktuella frågor diskuteras. Länsstyrelsen är mycket aktiv när det gäller utvecklingen av länets tillväxt- och utvecklingsarbete. Exempel på sakområden där länsstyrelsen Västernorrland bidrar med kompetens och genomförandekapacitet är energi och klimat, miljö, samhällsplanering utifrån hållbarhetsaspekterna, livsmedelsproduktion, hållbart skogsbruk, landsbygdsutveckling och social hållbarhet. Inom flera av dessa områden driver länsstyrelsen utvecklingsprojekt med syfte att stärka länets utveckling. Ett stort jämställdhetsprojekt inom skogsnäringen initierat av oss är ett projekt vi hoppas kunna fortsätta med trots de indragna 1:1 medlen.

Både landets och länets utveckling riskerar att försvagas och försvåras avsevärt i och med beslutet att ta bort de regionala tillväxtmedlen från länsstyrelserna. Förverkligandet av både nationella mål och regional utvecklingskraft förutsätter en bred genomförandekapacitet. Att länsstyrelsen har möjlighet att medfinansiera och driva tillväxtfrämjande utvecklingsprojekt med olika typer av finansiärer på regional, nationell och EU-nivå är viktigt för länens utveckling. För att länens samlade förmåga i tillväxt- och utvecklingsarbetet ska öka och att det viktiga och nära samarbetet mellan staten, regionerna och kommunerna ska utvecklas behöver en ny modell nu utarbetas för att fortsätta utvecklingen av länet och landet.

Länsstyrelsen samarbetar med andra statliga myndigheter i länet på ett mycket aktivt sätt. Under 2019 har förändrade förutsättningar i uppdragen hos både Migrationsverket och

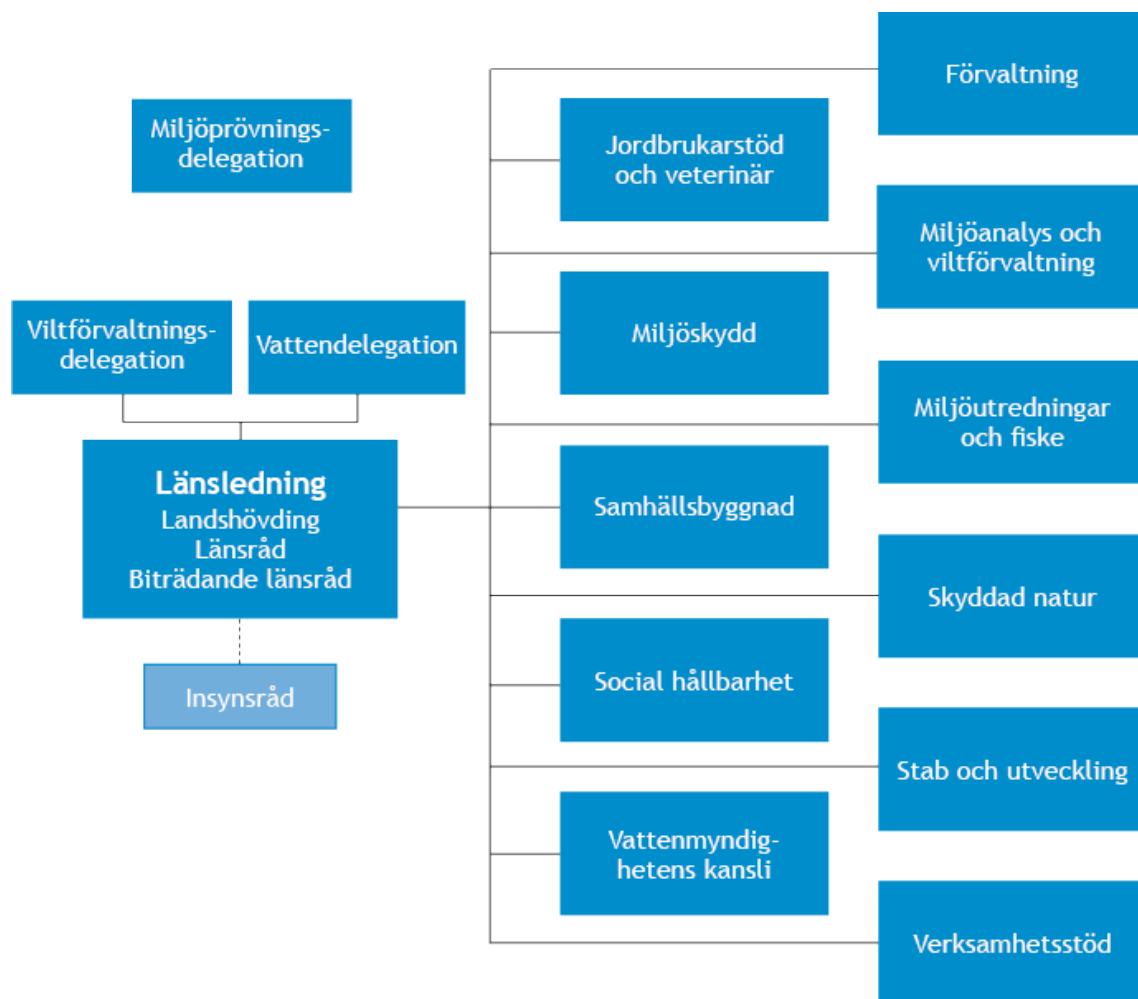
Arbetsförmedlingen varit viktiga att samordna regionalt. Länsstyrelsen har tagit rollen som samordnare på regional nivå för att komma framåt i det betydande omställningsarbete som Arbetsförmedlingen stod inför, både på ledningsnivå och på tjänstemannanivå. Under 2019 har länsledningen varit särskilt aktiva gällande bland annat utredningen om statliga jobb i Härnösand, utveckling av Skatteverkets etablering i Härnösand, utveckling av riksarkivets verksamhet samt Trafikverkets utbyggnad av kontor och arbetsställen i länet.

Ett annat exempel på länsstyrelsens aktiva roll i samverkansprocesser är det arbete som under hösten lagts ner på Myndighetsnätverkets utveckling. Tillsammans med de övriga myndighetscheferna har jag genomfört ett omfattande omställnings- och utvecklingsarbete baserat på nulägesanalys över nätverkets konstruktion och primära bidrag men också målbilder över önskat framtidsläge. Det har varit ett omfattande men viktigt arbete för att underlätta myndighetssamverkan och kommande etableringar i länet.

Konkreta insatser som har stärkt myndigheternas utveckling är myndighetsnätverkets gemensamma utbildningar och seminarier som håller hög kvalitet och ekonomiskt rationella. En annan insats som har tagits fram är förenklingar gällande utlåning och inlåning av kompetens mellan myndigheterna. Bland annat har medarbetare hos länsstyrelsen varit utlånade på deltid hos andra myndigheter under 2019.

Sammanfattningsvis är min uppfattning att Länsstyrelsen i Västernorrland är en relevant och aktiv medaktör för att förverkliga regeringens beslut, mål och intentioner.

Organisation och organisationsstyrning 2019

Länsstyrelseinstruktion 2 §: Vårt uppdrag

Länsstyrelsen ska

1. Verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.
2. utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.
3. främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.
4. Inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, landsting, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet, och
5. ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den.

Under 2019 har länsstyrelsen haft fokus på förmågan att förstå omvärlden och agera utifrån omvärldens förutsättningar. Omvärlden kan vara en enskild medborgare, ett företag eller andra aktörer såsom kommun och region. Omvärldsförståelsen är tillsammans med helhetssyn och samordning grundläggande begrepp vilka myndigheten har arbetet utefter för att främja länets utveckling.

Myndighetens verksamhetsplanering är organiserad så tvärspektoriella och enhetsövergripande frågor får stort utrymme. Under den så kallade VP-veckan avsätts två dagar för att arbeta med dessa frågor och utveckla handlingskraft för kommande år, vilket gett resultat, samordningen av insatser har ökat. Länsstyrelsens samordningsansvar i länet innebär flertalet initiativ och insatser inom en rad olika sakområden. Ett tvärspektoriellt arbetssätt och ett utnyttjande av den breda kompetens som finns inom länsstyrelsen främjar helhetssynen och en hållbar utveckling i länet. Ett exempel på ett stärkt tvärspektoriellt område är jämställdhetsområdet. Genom ett flertal träffar, initierade av landshövdingen, 2018 har det under 2019 resulterat i ett antal konkreta utvecklingsinsatser, Det tydligaste exemplet är utvecklingen av projekt ”Jämställdhet i skogsnäringen” där ett antal stora privata aktörer leder utvecklingen mot en mer jämställd skogsnäring. Det görs tillsammans med länsstyrelsen och innebär ett stort antal konkreta insatser där aktörerna går in med både finansiering och tid.

Exempel på insatser för att nå nationella mål och där länsstyrelsen Västernorrland har styrkeområden är bredbandsutbyggnaden i länet där länsstyrelsen leder och samordnar den offentligt finansierade utbyggnaden genom samverkansprojektet Dig.2020 och landsbygdsprogrammets insatser. Bredbandsutbyggnaden är också beroende av handläggning av exempelvis 12:6 samråd på länsstyrelsen och Trafikverkets tillstånd. Samordningen av bredband sker också där.

Inom miljöområdet har ett stort fokus legat inom området förorenade områden och prövning av miljöfarlig verksamhet där länsstyrelsen är en viktig aktör för både regional utveckling som förverkligandet av de nationella mål som finns. Genom att synliggöra utmaningarna inom ”förorenade områden” för riksdagsledamöter, riksdagsutskott, miljömålsberedningen, kommunledningar, media m.fl. har länsstyrelsen genom kunskap och erfarenhet utvecklat

debatten och de gemensamma strävandena mot att få bort de förorenade områdena i länet. När det gäller provningar av miljöfarlig verksamhet har handläggningstiderna förbättrats avsevärt och nya sätt att arbeta har utvecklats vidare. När ett större provningsärende aktualiseras sätter länsstyrelsen samman ett projektteam som omfattar samtliga berörda kompetensområden, med en miljöskyddshandläggare som projektledare. Det har möjliggjort för länsstyrelsen att på ett smidigt sätt hantera de olika beståndsdelarna parallellt, med tidig dialog och en samlad kommunikation med företaget i fråga.

Länsstyrelsen arbetar aktivt för att nå de nationella transportpolitiska målen. Projekt Mittstråket är ett interregionalt samverkansprojekt med Länsstyrelsen Västernorrland som projektägare. Projektet är ett samarbete mellan Länsstyrelsen Västernorrland, Trafikverket och kommunerna Sundsvall, Ånge, Bräcke, Östersund, Krokom, Åre, Region Västernorrland och Region Jämtland Härjedalen samt Tillväxtverket som förvaltare av europeiska regionala utvecklingsfonden. Målet med projektet är att genomföra investeringar och åtgärder på väg, järnväg och gång- och cykelvägar som kortar restider, ökar kapaciteten och förbättrar säkerheten samt underlättar pendling längs Mittstråket Sundsvall-Storlien (Trondheim). Projektet pågår till 2020 och har en totalbudget på drygt 322 miljoner kronor.

Länsstyrelsen har ett flertal uppdrag som gör att man upprätthåller särskild kompetens inom frågor som rör vatten på olika sätt, exempelvis gällande miljö, samhällsplanering, friluftsliv och näringsliv. Som Vattenmyndighet för Bottenhavets vattendistrikt, ansvarig för en av tre fiskeutredningsgrupper i landet och samordnande län för havsplaneringen i Bottniska viken, ansvarar länsstyrelsen för frågor och områden som berör mer än bara det egna länet och som omfattar i stort sett alla samhällssektorer.

Länsstyrelsens verksamhet berör en mängd olika samhällsområden och inom samtliga dessa verksamheter genomförs insatser som syftar till att regionalisera de nationella målen, vilket också redovisas under respektive sakområde i årsredovisningen. Detta gäller såväl myndighetsutövande insatser som tillståndsgivning och tillsyn, som de mera utvecklingsinriktade insatserna som exempelvis informationsinsatser, bidragsgivning, utbildningsinsatser, projektverksamhet med mera. Ett utvecklingsområde som länsstyrelsen Västernorrland har är ett ännu aktivare miljötillsynsarbete. Därför kommer länsstyrelsen att sätta ännu mer fokus på effektivisering och förbättring av tillsynsarbetet under kommande år.

Samverkan med andra statliga myndigheter har varit fortsatt god under året. Särskilt har länsstyrelsen engagerat sig i utvecklingen av det myndighetsnätverk som finns i länet med 18 aktiva statliga myndigheter och där landshövdingen ingår i ledningsgruppen. Länsstyrelsen har varit den regionala samverkansmotorn gällande exempelvis arbetsförmedlingens förändrade roll och utredningen om statliga jobb till Härnösand.

Samlad bedömning av resultat

Den regionala samverkan har fortsatt varit stark under 2019 och det regionala samverkansklimatet är mycket gott. Inom ett antal politikområden har arbetat utvecklats ytterligare för att nå de nationella målsättningarna på regional nivå.

Samverkan med kommuner, region och statliga myndigheter är mycket god i länet. Samverkan sker på samtliga nivåer. Den strategiska samverkansplattformen mellan

exempelvis kommunledning, regionledning och länsstyrelsen har förstärkts under 2019 bland annat manifesterats genom gemensamma kommunala initiativ, regional enighet, samverkan kring framtagandet av ny regional utvecklingsstrategi och regionala energi- och klimatstrategi med mera. Den senare är ett viktigt verktyg för att förverkliga de högt satta nationella och globala energi- och klimatmålen. Ytterligare exempel på politikområden där länsstyrelsen driver utvecklingen mot nationella mål är livsmedelsstrategin och regionala skogsprogrammet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 3 §: Vår verksamhet

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

1. de allmänna valen,
2. livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar,
3. regional tillväxt,
4. infrastrukturplanering,
5. hållbar samhällsplanering och boende,
6. energi och klimat,
7. kulturmiljö,
8. skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap,
9. naturvård, samt miljö- och hälsoskydd,
10. lantbruk och landsbygd,
11. fiske,
12. folkhälsa,
13. jämställdhet, och
14. integration.

1. De allmänna valen

Under 2019 har länsstyrelsen som regional valmyndighet genomfört val till Europaparlamentet. Det innebär att länsstyrelsen har genomfört utbildning för våra kommuners valnämnder och valansvariga, tagit emot det preliminära resultatet från vallokalerna under valnatten, tagit emot valmaterialet från valnämnderna samt genomfört den slutliga rösträkningen. Länsstyrelsens valorganisation har även varit utökat tillgängliga för allmänheten under valperioden via ett telefonnummer som trycktes på röstkorten.

Utöver utbildningar med Valmyndigheten och samverkan med landets övriga länsstyrelser har vi aktivt deltagit i en länsstyrelsegemensam samverkansgrupp. Gruppen har arbetat för att nå ensad tillämpning och gemensamma rutiner och har bland annat tagit fram och förankrat länsstyrelsegemensamma räkne-, kontroll- och säkerhetsrutiner.

Under tiden efter Europaparlamentsvalet har samverkan fortsatt mellan länsstyrelsernas samverkansgrupp och Valmyndigheten samt även den projektgrupp som arbetar fram ett nytt valdatasystem. Syftet är att tillförsäkra ett enhetligt arbetssätt och likartade bedömningar samt ett valdatasystem som är ändamålsenligt och effektivt. Detta arbete kommer fortsätta under det kommande året.

De totala faktiska kostnaderna för länsstyrelserna arbete med Europaparlamentsvalet motsvarade inte den ersättning som tilldelades. Även för vårt arbete översteg den faktiska kostnaden den beräknade kostnaden och detta berodde framför allt på ökade kostnader för rösträkningspersonal. Inför kommande val finns en farhåga hos länsstyrelsen att en begränsning i medel kan medföra brist på resurser. Det kan i sin tur innebära en risk för att arbetet med den slutliga rösträkningen kommer ta längre tid.

Under året har länsstyrelsen också genomfört flertalet efterträdarval

Resultatmått och resultatanalys – De allmänna valen

Ett valår medför ökade kostnader och årsarbetskrafter, men jämfört med 2018 då val till Riksdag, kommun och landsting genomfördes är de betydligt lägre.

De allmänna valen (verksamhet 201*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,1	0,4	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor	0,5	0,9	0,1
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	659	2 043	225
Antal ärenden, inkomna och upprättade	74	64	84
Antal beslutade ärenden	74	65	85
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens arbete med Europaparlamentsvalet har varit prioriterat. Arbetsbelastningen var inte lika krävande som vid valen 2018. Det var därför inte nödvändigt att ta in någon extra resurs för att bistå med länsstyrelsens ordinarie arbete under den intensivare perioden. Vi har ändå kunnat vara tillgängliga för allmänheten, både i valrelaterade frågor och övriga ärenden, samt bibehållit handläggningstiderna. Den omfattande samverkan som har skett mellan samtliga länsstyrelser har bland annat resulterat i gemensamma rutiner för säkerhet, rösträkning och kontroll. Sammantaget har allt arbete, både inom vår länsstyrelse och tillsammans med övriga, bidragit till att länsstyrelsen genomfört Europaparlamentsvalet på ett rättssäkert och effektivt sätt.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

2. Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor

Länsstyrelsen Västernorrland har under 2019 utfört de kontroller som var planerat för primärproduktion livsmedel och foder. För djurskyddet sker ett löpande kontrolluttag och målet är att göra minst lika många normalkontroller som kontroller efter anmälningar.

Länsstyrelsen uppfyller målet att ha en tyngdpunkt på normalkontroller.

Kontroller inom allmänna veterinära frågor utförs på en miniminivå. De resurser som finns tillåter endast att utföra ett fåtal kontroller inom områden djurhälsopersonal och läkemedelsanvändning på gård.

Resultatmått och resultatanalys – Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Under 2019 utfördes alla av de 11 planerade kontrollerna inom primärproduktion av livsmedel. Utöver det gjordes även 9 kontroller inom primärproduktion av foder. Länsstyrelsen Västernorrland har under 2019 genomfört revision på den kommunala livsmedelskontrollen i en kommun. I ytterligare en revision har Länsstyrelsen deltagit vid revisionen, men där har Länsstyrelsen Jämtland huvudansvaret.

Inom djurskyddet når vi målet på att göra minst lika många normalkontroller som kontroller efter anmälan. Målet att ha maximalt 25 procent obefogade kontroller missas med 3 procentenheter. Likaså uppnår vi inte målet om att utföra normalkontroller på tio procent av de kontrollobjekt med livsmedelsproducerande djur som ingår i urvalet. Att våra register inte är fullt ut uppdaterade bidrar till en del att vi inte uppnår tio procentsmålet

Med de resurser som vi förfogar över krävs prioritering och det som prioriterats ned har varit kontroller inom områdena djurhälsopersonal (DHP) och läkemedelsanvändning på gård (LPG). Länsstyrelsen Västernorrland har utfört 2 av planerade 12 kontroller inom LPG och 1 av planerade 3 på DHP. Inom området har fokus lagts på att utveckla arbetet och kontakter med berörda företagare. Inom området har vi deltagit i det nationella projektet för kontroll av hästpass och hygienregler för besöksverksamheter på ridskolor.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (verksamhet 28*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,4	0,3	0,7
Årsarbetskrafter kvinnor	9,5	9,9	8,7
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	10 169	9 975	9 033
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 337	1 364	1 244
Antal beslutade ärenden	1 357	1 338	1 281
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	2	2
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Samlad bedömning av resultat

I det stora hela har vi utfört det som är möjligt att prestera med de resurser som finns tillgängliga. Djurskydd är det som nationellt prioriteras högst och det är där som vi lagt fokus. Inom det allmänveterinära området krävs hög kompetens och eftersom tillgången på veterinär kompetens är begränsad har det prioriterats ned. Livsmedelsområdet har fått ett ökat fokus i och med att det genom myndighetssamverkan 2019 tagits fram en nationell kontrollplan för 2020 och framåt. Detta innebär att vi i framtiden kommer att utföra fler kontroller inom primärproduktionsområdet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

3. Regional tillväxt

Arbetet inom regional tillväxt och utveckling har varit omfattande under året. Länsstyrelsen och Region Västernorrland har under 2019 stärkt samverkan genom att söka synergier och

bättre systematik utifrån våra respektive myndighetsuppdrag och roller. Representanter från länsstyrelsen finns med i alla regionala samverkansgrupperingar som Region Västernorrland håller i, inklusive som adjungerad i det regionala samverkansrådet, som också fungerar som partnerskap för exempelvis landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsens leder fortsatt regionala processer inom ett antal områden där myndigheten har kunskap och uppdrag, såsom statlig samordning, regionala skogsprogrammet, energi och klimat, miljömål och integration samt de regionalfondsprojekt som myndigheten driver. Mer om samverkan finns under redovisningen till Näringsdepartementet 1.13 Samverkan och finansiering inom regionalt tillväxtarbete.

Mittstråket

Projekt Mittstråket – Sveriges största regionalfondsprojekt – som Länsstyrelsen Västernorrland är projektägare och stödmottagare för, har under 2019 haft sitt sista verksamhetsår. I projekt Mittstråket har Region Västernorrland, Region Jämtland-Härjedalen, Trafikverket samt kommunerna Sundsvall, Ånge, Bräcke, Östersund, Krokom och Åre samarbetat för att korta restiderna för tåg, öka kapaciteten för godstrafik på järnväg, förbättra trafiksäkerheten och tagit fram en strategi för Mittstråkets fortsatta utveckling. Samtliga investeringar och åtgärder i projektplanen har under året färdigställts. Måluppfyllelsen är hög och alla indikatorer är med råge uppnådda. Mer om projektet finns under ÅR 7 Infrastruktur.

Integration & tillväxt i Västernorrland

Länsstyrelsens pågående projekt Integration & tillväxt syftar till att skapa tillväxt i länets näringsliv genom att ta tillvara på den kompetens som finns bland utrikesfödda. Projektet bidrar till regional tillväxt, integration och kompetensförsörjning och har tagit stora steg framåt avseende måluppfyllelse under 2019. Målet är att 36 nya företag har startat när projektet är slut. Det deluppdraget avslutades 2019 och nådde resultatet 41 nystartade företag i gruppen utrikesfödda. Vad gäller kompetensförsörjning i länets företag är målet att 371 företag ska få stöd av projektet. Vid årets slut hade 116 företag fått stöd och 230 företag är kontaktade. Utifrån företagsstöden ska företagens behov matchas med utrikesföddas kompetens och detta ska leda till att 50 företags behov av kompetensförsörjning tillgodoses och leder till praktik eller anställning. Fram till och med 2019 har 38 företags behov tillgodosetts genom att individer fått praktik eller anställning på företagen. Utöver ovan beskrivet har ett brett arbete genomförts, med syfte att öka kunskapen om lokala kompetensbehov, förändra attityder och synliggöra verklig kompetens hos utrikesfödda i länet och på så sätt bidra till den regionala tillväxten. Därutöver har projektet utfört ett antal starta eget-föreläsningar för enbart kvinnor med syfte att öka andelen kvinnor som startar företag. På grund av förskjuten projektstart har projekt Integration och tillväxt under 2019 beviljats förlängning och löper till och med 2020. Mer om projektet finns under punkt 14 Integration.

Dig.2020

Dig.2020 är Västernorrlands gemensamma satsning för att uppfylla regeringens breddbandsmål att 95 procent av alla hushåll och företag i Sverige ska ha tillgång till minst 100 Mbit per sekund senast år 2020. Projektet är Sveriges hittills största digitaliserings- och

bredbandsprojekt inom EU:s regionala utvecklingsfond och pågår mellan åren 2016–2021, med ambitionen att bygga 49 sträckor som omfattar drygt 80 mil bredband och innebär att drygt 1 500 företag erbjuds tillgång till snabbt bredband. Projektet och dess resultat under året redovisas under Länsstyrelseinstruktionen § 3 p 4 Infrastrukturplanering.

Service och betaltjänster

En processledare arbetar fortsatt med att bevaka och utveckla betaltjänsterna i Västernorrland. Länsstyrelsen bedömer att tillgången till grundläggande betaltjänster har försämrats under 2019. Västernorrland har idag färre kontantuttagsautomater än tidigare, ett minskat antal aktörer som erbjuder betalning över disk och en allt mer besvärlig situation för de företag och föreningar som vill deponera sina dagskassar än vid motsvarande tid 2018.

Nedskärningarna inom bankernas service märks i alla kommuner. Det ökade antalet stödberättigade betaltjänstombud bidrar dock till en upprätthållen service. 2017 hade Västernorrland två betaltjänstombud. I december 2019 tillhandahåller fem ombud service inom området. Ombuden är lokaliserade i Liden (Sundsvalls kommun), Lugnvik (Kramfors), Långsele och Junsele (Sollefteå) samt Långviksmon (Örnsköldsvik). Dialog förs med aktörer från ytterligare två orter.

Ett samarbete med regionens bibliotekssamordnare har inletts i syfte att lyfta bibliotekens roll inom betaltjänstområdet. Under hösten initierades en större enkät där de fyra nordligaste länen samarbetat. Enkäten riktades till privatpersoner, föreningar, företag och kommuner. Ett utbildningsmaterial som visar hur man använder digitala betaltjänster har tagits fram och publicerats på länsstyrelsen Västernorrlands hemsida. Materialet finns att ladda ned på svenska, engelska och arabiska. Workshopen ”Craaafffting” har genomförts tillsammans med polis, handlare, kommuner och forskare från högskolan i Skövde i syfte att belysa vad som kan hända om våra betalsystem kraschar.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag om att säkerställa tillgången till kontanttjänster för konsumenter och företag i hela landet beaktas i den fortsatta dialogen med företag i länet. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

Det regionala skogsprogrammet

Västernorrlands arbete med ett regionalt skogsprogram syftar till att uppnå regeringens vision för skogens bidrag till jobb och hållbar tillväxt i hela landet, samt till utveckling av en växande bioekonomi. Ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart skogsbruk är av stor betydelse för ett hållbart samhälle. Länsstyrelsen är uppdragsansvarig för arbetet som sker i nära samverkan med näringen, Skogsstyrelsen och Region Västernorrland. Det regionala skogsprogrammet ska remisshanteras och antas under 2020. Under året har en rad dialoger och workshops genomförts. Processen har skett i nära samklang med övriga regionala styrdokument som RUS, energi- och klimatstrategi samt strategin för smart specialisering.

Ett prioriterat område som identifierats är jämställdhet. Under året har landshövdingen lett arbetet med en handlingsplan för jämställdhet inom skogsnäringen. Utifrån handlingsplanen har en arbetsgrupp med representanter från näringen, LRF, Skogsstyrelsen, regionen och

länsstyrelsen gått vidare med ett projekt för ett brett genomförande av handlingsplanen i länet. Projektägare är länsstyrelsen och arbetet väntas komma igång under första kvartalet 2020.

Regionala livsmedelsstrategin

Arbetet med den regionala livsmedelsstrategin i Västernorrland utgår från ett partnerskap med representanter för näringarna, ideella organisationer och det offentliga. Utefter behov identifierade inom partnerskapet har tre projekt utformats, och vidare helt/delvis finansierats av länsstyrelsen.

Projektens syfte är att bidra till målen i den nationella livsmedelsstrategin samt att öka värdet på livsmedelsproduktionen i länet med 30 % till 2025. Inom ramen för det övergripande projektet *Regional samverkan i livsmedelskedjan*, som länsstyrelsen driver, sker också en revidering av den regionala livsmedelsstrategin, i dialog med länets aktörer. Arbetet bedöms stärka sysselsättning och krisberedskap, öka den regionala attraktionskraften samt på längre sikt öka den biologiska mångfalden i länet. Arbetet bedöms under året ha ökat kunskapen, stärkt samverkan samt lett till ökad medvetenhet bland beslutsfattare kring vikten av att skapa förutsättningar genom exempelvis offentlig upphandling. Mer om arbetet med den regionala livsmedelsstrategin finns under redovisningen till Näringsdepartementet, Återrapporteringskrav 1.17 Bidra till att uppfylla målen för livsmedelsstrategin.

Friluftsliv och besöksnäring

Sveriges friluftsmål lyfter hur friluftsliv och turism kan bidra till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverka till en stark, hållbar utveckling och regional tillväxt. Under året har länsstyrelsens friluftssamordnare arbetat för att fånga upp näringens perspektiv på friluftslivsfrågorna, samt spridit information om möjligheter till ekonomiskt stöd samt om vikten av hållbar naturturism. Länsstyrelsen har även bidragit med utbildningsinsatser till studenter inom utbildningen Friluftsliv & Företagande – Höga kusten. Länsstyrelsen förvaltar Skuleskogens nationalpark, världsarvet Höga Kusten, samt 217 naturreservat. Det här är områden som bidrar till länets attraktionskraft och som i flera fall utgör den huvudsakliga reseanledningen till Västernorrland. Detta gäller inte minst i Höga Kusten, som 2019 är en av landets starkast växande turistdestinationer.

Länsstyrelsen hanterar i Landsbygdsprogrammet stöd till infrastruktur för rekreation och turism. Stödet ska fördelas till projekt som främjar rekreation och turism insatser i länet där gemensamma nyttan för allmänheten är stor men det inte finns några incitament för att någon enskild skulle finansiera investeringen. Under programperioden 2014–2020 har Länsstyrelsen Västernorrland en budget på 5,6 miljoner kronor. 2019 beviljades fyra projekt som fick 3,5 miljoner kronor i stöd varav 1 miljoner i övrigt offentligt stöd. Totalt under programperioden har länsstyrelsen fått in 14 inkomna ärenden som tillsammans omfattar ca 6 miljoner i stöd och budgeten är därmed överskött. Under 2020 är länsstyrelsens målsättning att handlägga och besluta de resterande ansökningarna som inkom under slutet av 2018 samt 2019.

Resultatmått och resultatanalys – Regional tillväxt

Av de projekt som har beviljats regionala utvecklingsmedel (1:1-anslag) under 2019 ligger samtliga i linje med den regionala utvecklingsstrategin för länet. Länsstyrelsens egna riktlinjer harmonierar med RUS och ligger till grund för vilka initiativ som ska prioriteras. Länsstyrelsen har fokuserat på projekt där länsstyrelsen har stor kompetens och rådighet. Statens roll i det regionala tillväxtarbetet är i Västernorrland levande och länsstyrelsen är aktivt bidragande till förverkligandet av den regionala tillväxtpolitiken i hela länet. För uppföljning av projektstöd fördelat på prioritering i nationell strategi, se redovisningen till Näringsdepartementet, uppdrag 3.30 Medverka i att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet.

Dialogmöten med aktörer sker löpande och länsstyrelsens interna mål – att öka medvetenheten kring hur företagen och föreningarna söker stöd och vad som förväntas av dem som sökanden – har lett till fler inkomna projektansökningar i NYPS 2020 än tidigare år. Ökningen av utbetalt stöd 2018–2019 var 124,65 % och prognosen är att ökningen av utbetalningarna fortsätter. Länsstyrelsen har beviljat medfinansiering genom regionala utvecklingsmedel till sju fleråriga projekt under 2019 med ca 6,4 miljoner kronor i medfinansiering. Motsvarande siffra 2018 var 2,8 miljoner kronor. Projekten som länsstyrelsen har prioriterat att medfinansiera rymmer inom området hållbar tillväxt. Beslut har tagits inom områdena livsmedelsproduktion, energi och klimat, infrastruktur och samhällsplanering (broadband).

Regional tillväxt (verksamhet 30*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,5	0,2	0,6
Årsarbetskrafter kvinnor	4,6	6,9	5,2
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	3 263	4 606	9 937
Antal ärenden, inkomna och upprättade	17	10	16
Antal beslutade ärenden	16	13	24
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	4	3
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	32 706	37 897	38 391

Samlad bedömning av resultat

Resultatet är utmärkt. Stora steg har tagits under året inom en rad områden, med delvis mätbara effekter som exempelvis investeringar i transportinfrastruktur och bredband, delvis svårämbara effekter, som kunskapshöjande konferenser och tillgång till service på våra landsbygder. Länsstyrelsen ser att en god samverkan med regionalt utvecklingsansvarig är central för länets utveckling och en förutsättning för det regionala ledarskap som krävs i de utmaningar länet står inför. Den stärkta samverkan som skett har effektiviserat arbetet samtidigt som länsstyrelsen och regionen genom landshövdingen och ansvariga regionpolitiker på en övergripande nivå har arbetat i samverkan i avgörande frågor för Västernorrland, utifrån en gemensam lägesbild och ofta tillsammans med länets kommuner. Arbetet har lett till ökad samsyn och stärker det breda partnerskap som krävs för ett effektivt och hållbart utvecklingsarbete i länet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

4. Infrastrukturplanering

Transportinfrastruktur

Projekt Mittstråket är Sveriges största regionalfondsprojekt och ett interregionalt samverkansprojekt med Länsstyrelsen Västernorrland som projektägare. Projektet genomförs i samverkan med Trafikverket och kommunerna Sundsvall, Ånge, Bräcke, Östersund, Krokom, Åre, Region Västernorrland och Region Jämtland Härjedalen samt Tillväxtverket som förvaltare av Europeiska regionala utvecklingsfonden. Målet med projektet är att genomföra investeringar och åtgärder på väg, järnväg och gång- och cykelvägar som kortar restider, ökar kapaciteten och förbättrar trafiksäkerheten samt underlättar pendling längs Mittstråket Sundsvall-Storlien (Trondheim). Projektet pågår till 2020 och har en totalbudget på drygt 322 miljoner kronor.

Samverkan är ledordet för projekt Mittstråket, liksom för det övriga arbete som länsstyrelsen bedriver, inte minst med Region Västernorrland, Trafikverket och över läns- och landsgränser. Länsstyrelsen deltar bland annat i båda regionernas tjänstemannagruppering för transportinfrastrukturfrågor.

IT-infrastruktur

Länsstyrelsen är mycket drivande för att länets företag och invånare ska få tillgång till höghastighetsbredband. Det görs såväl genom utbyggnadsprojektet Dig.2020 som via landsbygdsprogrammet. Dig.2020 är Västernorrlands gemensamma satsning för att uppfylla regeringens bredbandsmål att 95 procent av alla hushåll och företag i Sverige ska ha tillgång till minst 100 Mbit per sekund senast år 2020. Projektet är Sveriges hittills största digitaliserings- och bredbandsprojekt inom EU:s regionala utvecklingsfond och pågår mellan åren 2016–2021. Projektets totala budget är drygt 233 miljoner kronor och finansieras till hälften av Europeiska regionala utvecklingsfonden och till cirka 20 procent av regionala projektmedel. Resterande finansiering sker genom projektets samverkansparter, de kommunala stadsnäten i Västernorrland.

Syftet med projektet är att binda samman Västernorrland genom att bygga ut ortsammanbindande bredbandsinfrastruktur i de områden som idag saknar marknadsmässiga villkor för bredbandsutbyggnad. Projektet skapar en robust infrastruktur i Västernorrland som möjliggör förstärkt konkurrenskraft för länets företag, underlättar nya etableringar av företag i hela länet samt etableringar av olika former av distansöverbryggande teknik. En storskalig bredbandsutbyggnad bidrar till att fler kan ta del av samhällsinformation samt offentlig och privat service.

Utbyggnaden har flutit på i bra takt trots en hel del fördröjningar. Under 2019 beviljade Tillväxtverket ytterligare en förlängning av projektet fram till och med april 2021. Orsaken till behovet av förlängningen var att Trafikverket i en av kommunerna beviljade ledningstillstånd med förbehållet att det inte fick grävas mellan 1 juni till och med augusti, samt efter att tjälen satt sig, på grund av känsliga arter i de aktuella sträckningarna. Konsekvensen är att ytterligare en grävsäsong krävs för att sträckorna ska hinna byggas klart.

Fortsatt har handläggningstider varit en utmaning, om något mindre än tidigare. Fortsatt finns utmaningar gällande miljötillstånd hos länsstyrelsen, främst på grund av felaktiga och bristfälliga ansökningshandlingar. För att möta upp detta har projekt Dig.2020 planerat utbildningsinsatser för bredbandsaktörer som genomförs i februari 2020.

Under 2019 har kontinuerlig dialog förts med Region Västernorrland kring aktiviteter som tangerar regionens ansvarsområden. Kontinuerliga avstämningar har genomförts för att minimera risken för dubbelarbete och maximera effekten av det arbete som båda parter genomför. Dessutom samordnas flera av våra aktiviteter. Bland annat genomförde vi gemensamma workshops för framtagande av behovsinventering av bredbandsutbyggnaden. Därutöver har en upphandling för processtöd för framtagandet av en ny bredbandsstrategi, arbetats fram gemensamt. Arbetet påbörjas under de första månaderna av 2020.

Projektets referensgrupp som består av företrädare för samverkansparterna och tjänstemän i kommunerna har haft möte var tredje vecka.

Dig. 2020 har som syfte att göra det möjligt för såväl privata som offentliga aktörer att bygga ut fiber till slutkunder. Under 2019 har länsstyrelsen sett en fortsatt minskning av utbyggnad från de privata aktörerna.

Resultatmått och resultatanalys – Infrastrukturplanering

Transportinfrastruktur

Projekt Mittstråket har under 2019 färdigställt samtliga åtgärder och investeringar i projektplanen. Vad gäller investeringar på Mittbanan har cirka 75 plankorsningar mellan Sundsvall och Storlien åtgärdats eller slopats, vilket ger både kortare restider för tågen och säkrare trafikmiljö för gång-cykel-skoter- och biltrafikanter. I Åre har Mittstråket byggt om Rännbergsbacken för ökad säkerhet. Projektering av en gång- och cykelväg över och längs järnvägen har skett, men blivit överklagad och därmed inte kunnat färdigställas inom ramen för projektet. I Krokoms kommun är allt underlag för en järnvägsplan till nytt stationsläge i Näliden framtaget. Järnvägsplanen kommer att bli aktuell när finansiering för byggnationen är säkrad, något som kommunen och Region Jämtland-Härjedalen arbetar vidare med. I Östersund har byggnationen av expresscykelvägar färdigställts. I Sundsvall har Trafikverket, Sundsvalls kommun och Skifu investerat i och byggt om Västra station med ny plattform och uppställningsspår, ny växel, ny gångpassage med bommar, ny informationstavla, pendelparkering för bil och cykel samt tillgänglighetsanpassning av hela stationsområdet. I det upprustade k-märkta stationshuset kommer Sundsvalls kommuns socialtjänst att organisera ett dagcafé för arbetsträning till personer med stöd av LSS.

Projektet har under 2019 tagit fram ett antal utredningar och analyser inklusive workshops och arbetsmöten med både projektaktörer och övriga berörda i samband med framtagandet. Bland annat i samarbete med Jernbanedirektoratet i Norge har två omfattande godsanalyser tagits fram, där den ena beskriver aktuella godsflöden och den andra potentiella godsflöden mellan Sundsvall-Trondheim. En kapacitetsutredning och stationslägesanalys med trafikeringsupplägg för relationen Storlien-Umeå har också tagits fram. För att kunna se vilka åtgärder som krävs för att öka det kollektiva resandet i stråket (som för närvarande är relativt lågt) har en studie tagits fram som innehåller en målgruppsanalys, en branschanalys samt en informationskartläggning. En linjestudie för en ny järnvägslinje mellan Sundsvall –

Stöde har också tagits fram, i vilken också föreslås ett nytt stationsläge i Vattjom/Matfors som är en attraktiv bostadsort utanför Sundsvall. För Mittstråkets framtid har en strategi med utbyggnadsplan processats fram i planeringsgruppen där berörda tjänstemän är representerade. Den ska antas politiskt av de övrigt medverkande organisationerna som nu tar över frågan om Mittstråkets fortsatta utveckling. Till strategin har en film tagits fram som illustrerar en målbild för Mittstråket 2040 (se mittstraket.se). Tillsammans med Sundsvallsregionen har ett arbete gjorts med kommuner och regioner längs Mittstråket enligt Boverkets modell för utvecklingsplan för kommunernas fysiska översiktsplanering. Som en del i projektets följeforskning har en fördjupning gjorts över hur jämställt Mittstråket är generellt, samt hur organisationerna har tagit hänsyn till jämställdhetsperspektivet under planering och byggnation av projektets åtgärder. Vidare har en forskare kopplats in för att genomföra en utbildning om jämställdhet i samhälls- och transportplaneringen i Jämtland och Västernorrland.

Projektet har också medverkat i Almedalen för att informera och diskutera gränsöverskridande transportplanering. Därutöver på VTI:s Transportforum och ett flertal konferenser om hållbara transporter och järnvägsfrågor för information och dialog med transportinstitut, tjänstemän och politiker. Utöver det har projektet haft en monter och ett seminarium på den nordiska järnvägsmässan Elmia Nordic Rail Future transport i Linköping. Tillsammans med Norrtåg och Botniska korridoren arrangeras Järnvägsforum i Åre som bland annat besöktes av infrastrukturminister i Sverige och infrastrukturministerns statssekreterare i Norge. Som en del i slutredovisningen har en visningsresa med inhyrt tåg arrangerats där samtliga investeringar längs Mittstråket kommunicerades till regionala och nationella beslutsfattare och intressenter.

IT-infrastruktur

Inom ramen för projekt Dig.2020 är målet att bygga 49 sträckor som omfattar drygt 80 mil bredband och innebär att drygt 1 500 företag erbjuds tillgång till snabbt bredband. Projektet har under 2019 påbörjat och/eller färdigställt 41 av de 49 planerade sträckorna.

En central del i den offentliga medfinansieringen är insatser från landsbygdsprogrammet som bland annat finansieras av EU:s Europeiska jordbruksfond för landsbygdsutveckling och beviljar stöd till bredbandsutbyggnad av de slutanvändarnära näten. Den totala budgeten för stöd till bredbandsutbyggnad inom Landsbygdsprogrammet 2014–2020 i Västernorrland är 200 miljoner kronor. Under 2018 utökades länsstyrelsens budget med 56 miljoner kronor genom den nationella bredbandsmiljarden vilket resulterade i ytterligare en beslutsomgång som beslutades i mars 2019. Totalt omfattade beslutsomgången 87 miljoner kronor. Totalt kom det in 23 ansökningar. Antalet bredbandsprojekt som beviljades medel under 2019 uppgick till åtta och det handlade om tre olika bredbandsaktörer. Projekt med koppling till sträckor finansierade av ERUF-medel prioriterades.

I den under året avslutade beslutsomgången inkom ansökningar om totalt 268 miljoner kronor, vilket är långt över hela den budget som Västernorrland tilldelats inom Landsbygdsprogrammet 2014–2020. Översökningen av medlen visar ett stort behov av ytterligare medel för att kunna genomföra fortsatt bredbandsutbyggnad i länet. Under tredje kvartalet 2019 fördelades ytterligare medel för bredbandsutbyggnad inom Landsbygdsprogrammet, vilket för Västernorrlands del gav ett tillskott på 9,28 miljoner kronor.

För 2019 inkom tio ansökningar om utbetalningar kopplade till bredbandsärenden. Av dessa kunde sju beslutas under året med en genomsnittlig handläggningstid på 86 dagar och totalt 6,7 miljoner kronor. Dialogen med bredbandsaktörerna fortsätter kring krav på inlämnande av dokumentation från bredbandsprojekten i samband med slutredovisningen. Denna dialog kommer att fortsätta även under 2020 då flera av projekten börjar bli färdiga.

Infrastrukturplanering (verksamhet 34*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,5	1,0	1,1
Årsarbetskrafter kvinnor	3,8	2,5	2,5
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	9 243	6 083	4 950
Antal ärenden, inkomna och upprättade	38	69	79
Antal beslutade ärenden	39	65	83
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	6	5	3
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	63 385	85 898	20 053

Ökade kostnader till följd av nedlagda kostnader i ett fåtal större regionala projekt.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedömer att genomförandet av uppdraget skett på ett utmärkt sätt med mycket god målfyllnelse under året.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

5. Hållbar samhällsplanering och boende

Samverkan avgörande för effektiv planering

Inom uppdraget att främja samverkan mellan relevanta aktörer i länet har länsstyrelsen under året fortsatt prioritera planberedningar med kommunerna. Täta avstämningar via Skype eller på plats hos länsstyrelsen varannan vecka möjliggör snabbare bedömningar och besked i tidiga skeden, något som bidrar till att hålla nere antalet överprövade detaljplaner. Länsstyrelsen bedömer att arbetssättet har effektiviserat samrådsprocessen och underlättar tidig dialog där frågetecken kan klaras ut snabbare. Länsstyrelsen bedömer att det är viktigt att vara flexibel i samrådsformer med kommunerna och utför även specifika kommunbesök, främst hos de mindre kommunerna som har ett fåtal ärenden per år. En regional planerarträff har genomförts med teman som gestaltad livsmiljö, kulturmiljöer i plan- och byggprocessen samt miljö kvalitetsnormer för vatten. Träffarna är inte bara sätt för länsstyrelsen att diskutera och verka för implementering av nationella och regionala mål, utan även ett sätt för kommunerna att dela erfarenheter och arbetssätt.

Chef för samhällsbyggnadsenheten deltar i regelbundna möten med kommunernas miljö- och byggchefsnätverk. Arbetet är en del i den mellankommunala samverkan och ett betydelsefullt sammanhang för dialog mellan länsstyrelse och kommun. Samverkan bidrar till tidig förankring hos kommunerna och ger länsstyrelsen god inblick i aktuella lokala och regionala frågor.

Under året har länsstyrelsen även deltagit i Sundsvallsregionens uppstart på ett gemensamt översiktsplanearbete, ett arbete som både utvecklar formerna för översiktsplaneringen men också är ett konkret exempel på dialog i tidigt skede mellan stat och kommun.

Inom infrastrukturuområdet träffas också länsstyrelsen, Trafikverket och Region Västernorrland regelbundet för strategiska diskussioner kring frågor som rör sambanden mellan fysisk planering, infrastruktursatsningar och den regionala länstransportplanen. Träffarna är viktiga för bl.a. länsstyrelsen och Trafikverkets samordning i olika kommunala planer, men också för att tidigt kunna uppmärksamma behov av infrastrukturåtgärder och hantera uppkomna situationer tillsammans.

Arena för samhällsplanering och resande är ett nätverk i Västernorrland för informations- och erfarenhetsutbyte samt omvärldsbevakning inom fysisk planering, kollektivtrafik och trafikplanering. Nätverket, som har träffats tre gånger under året, är mycket värdefullt för att skapa en gemensam bild av behov och utmaningar i länet och utgör en arena för dialog och samverkan kring hur vi genom samhällsplanering kan utveckla kollektivtrafik och hållbara resande.

Samråd och samverkan med Lantmäteriet har under 2019 utvecklats. Med anledning av det ökande antalet samråd och till viss del olika uppfattningar om bl.a. strandskydd i lantmåteriförrättningar bjöd länsstyrelsen under året in Lantmäteriet och de kommunala lantmåterierna till ett gemensamt seminarium. Länsstyrelsen bedömer att ärendehanteringens har utvecklats myndigheterna emellan, men att fortsatt dialog behövs för att bedömningar ska göras mer enhetliga.

Förbättrade kunskaps- och planeringsunderlag

Länsstyrelsen verkar aktivt för att nationella mål ska få genomslag i länets samhällsplanering. Detta görs i första hand genom att bidra med kunskaps- och planeringsunderlag kring allmänna intressen i tidiga skeden. Västernorrlands kommuner är också aktiva i sitt översiktsplanearbete. Under året har länsstyrelsen lämnat sammanfattande redogörelse till en kommun som startat upp sitt arbete med att revidera översiktsplan samt deltagit med flera verksamhetsområden i tidiga dialoger. Arbetssättet med sammanfattande redogörelser har också utvecklats för att förbättra den regionala rapport som omfattar alla kommuner. Innehållet har tillgängliggjorts i ny form (Storymap) för att på ett enkelt och tilltalande sätt beskriva vilka mål och inriktningar som ska omhändertas i den kommunala översiktsplaneringen. Det arbete som gjorts 2019 med sammanfattande redogörelse resulterar också i att övriga kommuner i länet kommer att få sammanfattande redogörelser under första halvåret 2020.

Årets bostadsmarknadsanalys tydliggör att bostadsförsörjning handlar om att hitta lösningar på de boendeproblemaningar som uppstår i kommunerna på fler sätt än genom ökade volymer. En under året utökad dialog med kommunerna, både i direkt kontakt med varje enskild kommun men också i ett regionalt nätverk, ger länsstyrelsen en bättre förståelse för den bild som svaren i bostadsmarknadsenkäten ger. Analysen påvisar behovet av en nationell bostadspolitik då ett marknadsorienterat byggande inte klarat av att lösa bostadsförsörjningsfrågan för en kommun med låga markvärden, med en spridd befolkning i flera lokalsamhällen/ serviceorter eller för hushåll med lägre inkomster.

Arbete med att fylla Planeringskatalogen med mer underlag fortgår och under året har fokus bland annat legat på att förbättra underlagen inom havsplaneringen.

Den nya arkitekturpolitiken har spridits genom sammanfattande redogörelse och som del i regional planerarträff. Gestaltad livsmiljö har också varit del i länsstyrelsens medarbetares kompetenshöjning inom både plan och kulturmiljö genom bl.a. deltagande i Boverkets konferens i ämnet samt temadag med Sveriges arkitekter.

Havsplanering

Västernorrland är en av tre samordnande länsstyrelser för havsplanering. Under året har arbetet främst varit inriktat på det granskningssamråd över förslag till havsplaner som Havs- och vattenmyndigheten tagit fram och den leverans av planerna som gjordes till regeringen i december. Samordningen inom Bottniska viken har på liknande sätt dels fokuserat på stöd och samverkan inför yttrande över granskningsförslaget, dels arbetat vidare på behov och stöd inför implementering av havsplanerna. Havsplanerare från landets kustlänsstyrelser samlades i oktober i Uppsala tillsammans med länsstyrelsernas klimat- och energistrategier för dialog och utbyte kring hur vi kan arbeta vidare med energiplanering i havet. Den formen av utbyte och samverkan ger utvecklad förståelse för havsplaneringens utmaningar och möjligheter och var ett sätt att uppmärksamma havsplanernas innehåll för en bredare krets. Som samordnande länsstyrelse var Västernorrland en av arrangörerna till träffen.

Råd och stöd till kommunerna

Länsstyrelsen har anordnat och genomfört ett antal olika seminarier och utbildningstillfällen riktat till kommunala planerare. Syftet är att sprida kunskap och erfarenhetsutbyte inom olika aktuella områden. 2019 har teman varit friluftsliv och fysisk planering, brottsförebyggande samhällsplanering och en regional planerarträff har hållits med fokus på hantering av miljökvalitetsnormer för vatten i detaljplanering och kulturmiljövården i plan- och byggprocessen.

Länsstyrelsernas samverkan inom samhällsbyggnadsområdet har under 2019 utvecklats och förbättrats i och med översyn och ändrade arbetsformer i chefsnätverket Samhällsbyggnadsforum. Nätverket skapar förutsättningar för verksamhetsutveckling, tvärssektoriellt samarbete, struktur och tydlighet i externa dialoger, nationell likvärdighet och likabehandling. Samverkan är avgörande för att en mindre länsstyrelse som Västernorrland på ett bättre sätt ska kunna sprida kunskap och erfarenhet från övriga landet till länets kommuner och samtidigt lyfta lokala och regionala utmaningar till nationell nivå för vidare hantering.

Prioritering av energistöd

Västernorrland erfor under 2019 ett drastiskt ökat antal ansökningar om stöd till solceller. Ärendena har prioriterats och kunnat handläggas i den takt som medlen fördelats ut till länen.

Resultatmått och resultatanalys – Hållbar samhällsplanering och boende

Trots vakanser och låg bemanning har ärendehanteringens kunnat prioriteras och handläggningstiderna har upprätthållits på en god nivå. Antalet ansökningar om bidrag för solceller ökade 2019 och har handlagts i den takt som beslutsramen medgivit. Arbetet har resulterat i en samlad statlig syn i kommunernas detalj- och översiktsplaner, förbättrat kunskapsunderlag och utvecklad regional samverkan.

Hållbar samhällsplanering och boende (verksamhet 40* och 41*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	2,2	2,8	2,6
Årsarbetskrafter kvinnor	4,0	5,5	5,0
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	6 028	7 923	7 553
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 230	1 055	843
Antal beslutade ärenden	929	962	825
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	2	1
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2	0	0

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedömer att arbetet inom hållbar samhällsplanering och boende skett på ett bra sätt under året med god måluppfyllelse.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

6. Energi och klimat

Den täta samverkan mellan Region Västernorrland och Länsstyrelsen Västernorrland inom energi- och klimatområdet har fortsatt under år 2019. Länsstyrelsen bedömer att vi når fler målgrupper och skapar tydlighet för kommuner och andra organisationer hur länsstyrelsens och Region Västernorrlands olika roller inom energi- och klimatområdet bidrar till utvecklingen av länet. Länsstyrelsen och Regionen leder tillsammans *Miljö-, energi- och klimatnätverket Västernorrland (MEK)* med representanter från varje kommun, Energikontoret, regionen och länsstyrelsen.

Samarbetet med regionen har även varit tätt i framtagandet av den nya energi- och klimatstrategin. Under januari och februari 2019 hölls de avslutande aktiviteterna i strategiprocessen och en remissversion av strategin gick ut på bred remiss i mars. Strategin lyfter fem fokusområden med vardera två till tre prioriterade aspekter för länet att fokusera under de kommande åren. I september ställde sig det regionala samverkansrådet bakom strategin. I rådet finns ledande politiker från kommuner och region samlade. Strategin fastställdes av Länsstyrelsen Västernorrland den 15 oktober.

Parallellt med arbetet med strategin har arbetet med den regionala planen för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel pågått. Planen utgår dels från en förstudie som BioFuel Region gjort på uppdrag av länsstyrelsen och dels från en workshop som länsstyrelsen arrangerade i september. Förstudien utredde bland annat

utvecklingspotentialen för infrastrukturen förnybara drivmedel och elfordon samt hur omställningen av fordonsflottorna kan ske. Workshopen i september syftade till att tillsammans med branschaktörerna i länet identifiera prioriterade inriktningar för nå 2030-målet för utsläpp från transportsektorn. Som en del i arbetet med att förverkliga planen har länsstyrelsen beslutat att saminvestera i ett webbverktyg med övriga länsstyrelser. Verket ska underlätta det fortsatta arbetet med att identifiera områden med avsaknad av tankstationer för förnybara drivmedel och laddpunkter för elfordon, och därmed skapa bättre geografisk täckning och underlag för strategiska beslut.

Inom transportsektorn har Länsstyrelsen Västernorrland utöver arbetet med den regionala planen valt att bli medfinansiera projektet *Förnybart i tanken*. Projektet är ett samverkansprojekt med Region Jämtland-Härjedalen som syftar till att bidra till ökad tillgång och efterfrågan på förnybara drivmedel och därigenom skapa en större marknad i mellersta Norrland. Vidare, som en fortsättning på Projekt Mittstråket har Länsstyrelsen Västernorrland tillsammans med Länsstyrelsen Jämtland fått beviljat ett ERUF-projekt (Ladda i Mittstråket) som ämnar att bygga ca 85 destinationsladdare längs stråket under 2020–2022. Länsstyrelsen Västernorrland är projektledare. Inom transportområdet deltar länsstyrelsen även i projektet Stolpe in i Stad och Land som syftar till att skapa goda förutsättningar för laddbara bilar i Västernorrland och Jämtland. Detta görs bl.a. genom att arrangera kvällsföreläsningar för bostadsrättsföreningar, föreläsa vid transportevenemang, och hålla utbildningar för kommunala energirådgivare. Därigenom har kunskapen för dessa drivmedel ökat i länet.

Under hösten har Länsstyrelsen Västernorrland tillsammans med lokala elnätbolag, Mittuniversitetet och andra organisationer arbetat med en projektansökan för att undersöka hur det är möjligt att stabilisera lokala elnät i samband med utökad förnybar elproduktion. I projektet avser parterna att undersöka tekniska lösningar och lösningar som påverkar kundbeteende för detta ändamål. Länsstyrelsen ämnar skicka in ansökan för medfinansiering från ERUF i mars 2020. Projektet väntas leda till bättre förutsättningar att utöka solelsproduktionen i länet.

Inom arbetet för att öka på utbyggnaden av förnybar energi har länsstyrelsen bland annat deltagit i arbetet med sammanfattande redogörelser av kommunernas översiktsplaner. Här har länsstyrelsen valt att belysa vikten av så väl sol- som vindkraft samt biogasproduktion.

I och med att ingen ansökningsomgång för Klimatklivet öppnades under första halvan av 2019 gick arbetet med klimatinvesteringar då på sparlåga. Informationsinsatser har dock genomförts löpande, både genom deltagande vid olika evenemang som informationskvällar hos bostadsrättsföreningar och utställningar för lantbrukare, men också genom mejlutskick och kontakt med media. Under 2019 gick två ansökningar igenom i länet med en sammanlagd stödsumma om ca 12,7 mnkr. För närvarande väntar 13 ansökningar på besked om stöd.

Länsstyrelsen har under året lagt en god grund för arbetet med den nya förordningen om myndigheters arbete med klimatanpassning. Beskrivning av arbetet med klimatanpassning finns under redovisningen av länsstyrelseinstruktion § 5 p 8.

Resultatmått och resultatanalys – Energi och klimat

Arbetet med att ta fram en ny energi- och klimatstrategi har fallit mycket väl ut. I arbetet engagerades alla relevanta sektorer och länsstyrelsen har utvecklat sina kontaktnät samt bidragit till fördjupat samarbete aktörerna sinsemellan. Energi- och klimatstrategin har fått ställning som en områdesstrategi till den nya regionala utvecklingsstrategin (RUS) som ska antas i februari 2020, vilket innebär att energi- och klimatstrategin är en grund för stödbidrag.

Inom energi- och klimatområdet har länsstyrelsen Västernorrland fortsatt, och till viss del intensifierat arbete i projektform. Under året har projektet *Ladda i Mittstråket* (ERUF) beviljats, samtidigt som projektet *Framtidens Elnät* bedöms ha god möjlighet att beviljas stöd i kommande ansökningsomgång, tidig 2020. Länsstyrelsen har under året beviljat stöd genom regionala klimatmedel, klimatanpassningsmedel samt 1:1-medel för ett utvecklingsprojekt kring hållbar köttproduktion som drivs av LRF, där länsstyrelsen igår i styrgruppen. Därtill är länsstyrelsen medfinansierare och styrgruppsmedlem i samverkansprojektet *Förnybart i tanken*.

Det fortsatta arbetet med kommunikationsinsatser kring Klimatklivet har, trots att det var ett år med svåra planeringsförutsättningar för stödet, skapat en god kunskapsgrund om Klimatklivet i länet. Länsstyrelsen tar ofta emot samtal av potentiella stödsökande. Internt har även dialogen mellan Klimatklivsansvariga och Landsbygdsprogrammet fördjupats, vilket förväntas ge synergieffekter framöver vid informationsinsatser. Handläggningen av nyinkomna ansökningar har utan undantag skett inom utsatta tidsramar. Inom ramen för landsbygdsprogrammet har länsstyrelsen genom *Greppa näringen* arbetat med klimatrådgivning där nio lantbrukare deltagit. Exakt vilket resultat dessa rådgivningar haft är svårbedömt men en resultatrapport från 2015 (*Miljöeffekter på greppa näringens gårdar – resultat från rådgivning 2001 – 2013*) visar att *greppa näringens* gårdar på sikt minskar kvävetillförseln från mjölk- och grisproducenter.

Energi och klimat (verksamhet 42*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	1,6	1,3	1,0
Årsarbetskrafter kvinnor	1,6	1,9	1,0
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	3 797	4 600	2 305
Antal ärenden, inkomna och upprättade	40	94	60
Antal beslutade ärenden	58	56	41
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	4	1	1
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	50	0	150

Årsarbetskrafter har legat på samma nivå under 2018 och 2019. Under 2018 togs ett antal större verksamhetskostnader: BioFuel Region gjorde på uppdrag av länsstyrelsen en omfattande utredning som underlag till planen för infrastruktur för förnybart. Länsstyrelsen bekostade också digitalisering av ett arkiv över länets markavvattningsföretag som nu finns tillgängligt för handläggare som arbetar med exempelvis återställning av våtmarker.

Samlad bedömning av resultat

Arbetet inom energi- och klimatuppdraget bedöms ha varit utmärkt. Länsstyrelsen bedömer att det arbete som genomförts under året ger mycket goda förutsättningar att nå önskade effekter i form av minskad klimatpåverkan under kommande år. För att nå minskad

klimatpåverkan krävs långsiktiga förändringsprocesser inom ett stort antal branscher och aktörer, vilket ställer krav på ett fortsatt strategiskt och brett angreppssätt från länsstyrelsens sida.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

7. Kulturmiljö

Intern samverkan viktig för kulturmiljöarbetet

Kulturmiljöfunktionen deltar brett i länsstyrelsens olika verksamheter, men har framför allt en väl inarbetad samverkan med naturvård och fysisk planering. Majoriteten av all vård av fornlämningar hanteras med stöd av naturvårdsförvaltningen, vilket garanterar att vårdinsatserna även främjar den biologiska mångfalden. Kulturmiljö- och naturvårdsfunktionerna samverkar även aktivt för att stötta vård- och informationsinsatser av kulturmiljöer kopplade till länets naturreservat och världsarvet Höga kusten för att öka upplevelsevärdet och förståelsen kring sambandet natur/kultur.

I arbetet med åtgärder i vattendrag deltar kulturmiljöfunktionen aktivt i planering och inventeringar. Samverkan ger en god förståelse för de båda uppdragen och länsstyrelsen bedömer att samarbetet är avgörande för ett bra genomförande.

Länsstyrelsen har även god samverkan mellan kulturmiljö och samhällsplanering. Tydliga rutiner för internsamråd samt regelbundna avstämningar och möten för bedömning underlättar arbetet med att i tidigt skede lyfta fram kulturmiljövärden i den kommunala fysiska planeringen. Kulturmiljöfunktionen deltar vid behov på de planberedningar som länsstyrelsen regelbundet håller med kommunerna. Kulturmiljö- och planfunktionerna samverkar i arbetet med gestaltad livsmiljö och har under året gemensamt anordnat en regional planerarträff som behandlat ämnet.

I miljömålsarbetet bidrar en byggnadsantikvarie med särskilt fokus på kulturmiljö som stöd i arbetet med alla miljö kvalitetsmålen. Det innebär ett väl integrerat kulturmiljöperspektiv i t.ex. god bebyggd miljö, levande sjöar och vattendrag och ett rikt odlingslandskap.

Det statliga kulturmiljövårdsanslaget gör nytta

Av de projekt som under året fått statligt stöd ur 7:2-anslaget är fortsatt arbete med 3D-dokumentation av Nämforsens hällristningar värt att lyfta. För att för framtiden bevara den bildvärld som ristningarna vid Nämforsen representerar påbörjades år 2015 fotogrammetrisk dokumentation med 3D-teknik. För att modellerna ska kunna nå en bredare publik gjordes kompletteringar med utökad information om vad de föreställer och hur ristningen kan dateras m.m. Ett tillgängliggörande av hällristningarna för en bredare publik har bidragit till flera av de nationella kulturmiljömålen. Bidrag till utveckling av besöksnäringen i Höga kusten har givits i form av stöd för informationsinsatser och fysisk tillgänglighet till historiska platser i Ådalen. Att bättre tillgängliggöra kulturmiljöer kopplat till viktiga historiska skeenden som Ådalen 31, häxprocesserna och flottningsepoken är en

del i att stärka Höga kustens attraktionskraft som ett nationellt och internationellt destinationsmål och lyfta fram Ådalens kulturhistoria.

Kunskapshöjande insatser

Hösten 2019 anordnade länsstyrelsen Skånk (Skogens mångfald av natur- och kulturmiljöer) i Sundsvall, i samverkan med Uppsala universitet, Karlstads universitet, Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet. Konferensen samlade under tre dagar ett stort antal deltagare från hela landet samt Norge, Danmark och Finland. Syftet med Skånk är att sätta ljuset på kunskapspotentialen i skogsmarker; teman denna gång var vetenskaplig metodutveckling för inventering, aktuella forskningsfrågor samt förmedling av skogens kulturarv.

Regionen och länsstyrelsen genomförde i oktober konferensen Kulturring 2019 med tema kulturarv, en mötesplats för aktiva inom kulturarv och kulturmiljöarbete i både Västernorrland och Jämtland-Härjedalen. Den sortens arenor är betydelsefulla för erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning inom flera av de frågor som ryms inom kulturmiljömålen och länsstyrelsens arbete, t.ex. det immateriella kulturarvet och barns rätt till kultur.

Råd och stöd till kommunerna

Framtagande av kommunala kulturmiljöprogram utgör ett viktigt kunskapsunderlag i bl.a. översiktsplaneringen. Under 2019 har Kramfors kommun fortsatt arbetet med framtagande av en ny kulturmiljöplan. Länsstyrelsen fungerar som bollplank i processen samt bidrar med medel ur 7:2-anslaget för att stötta kommunens arbete. Även Sollefteå och Örnsköldsviks kommuner har fått statligt stöd för uppstarten av ett nytt kulturmiljöprogram, i form av byggnadsinventeringar som ska utgöra underlag för fortsatt arbete. Arbetet med kommunernas kulturmiljöprogram och andra strategiska planer är en viktig del för implementeringen av kulturmiljömålen och länsstyrelsen ser en stor funktion i att stötta kommunerna med kompetens och råd i det arbetet.

Se även rapportering till Kulturdepartementet, Återrapporteringskrav 1.5 Kulturmiljöarbetet och kulturmiljömålen.

Resultatmätt och resultatanalys – Kulturmiljö

Kompetensöverföring vid pensionsavgång skapade ett överlapp av personal och bidrog till ökade kostnader under del av året. Övergången till nytt system för handläggning av kulturmiljövårdsbidrag har tagit tid och resurser, men ärendehantering har prioriterats och beslutstakten ändå varit god.

Kulturmiljö (verksamhet 43*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	3,0	2,9	3,2
Årsarbetskrafter kvinnor	3,3	2,7	1,8
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	7 429	6 657	6 979
Antal ärenden, inkomna och upprättade	484	440	408
Antal beslutade ärenden	453	416	381
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	7	5
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	6 607	0	0

Från och med år 2019 används ett nytt system, ASK, för kulturmiljövårdsanslaget. Länsstyrelserna ansvarar därför för alla utbetalningar i år jämfört med ifjol då Riksantikvarieämbetet gjorde alla utbetalningar i Källa. Tabellvärdet speglar utbetalningar till extern part. Förutom summan i tabellen har ytterligare satsningar om ca 2,3 Mkr genomförts i ett projekt i egen regi. Totalt har bidrag om ca 8,9 Mkr beslutats.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens resultat inom kulturmiljöområdet bedöms som gott. De nationella kulturmiljömålen och kulturmiljöperspektivet beaktas inom berörda delar av länsstyrelsens verksamhet och det finns en god samverkan mellan länsstyrelsens kulturmiljöfunktion och andra sakområden. Länsstyrelsens fördelning av kulturmiljövårdsbidrag till projekt som bl.a. bidrar till att uppnå de nationella kulturmiljömålen ger resultat på lokal nivå. Den regionala samverkan är fortsatt god och gemensamma insatser mellan länsstyrelse och Region, som Kulturting 2019, visar att samverkan ger mervärde i form av bredare perspektiv och möjlighet till större insatser. Dialog med och stöd till länets kommuner är gott, men avses förstärkas ytterligare kommande år genom bl.a. kompetenssatsning kring kulturmiljö i fysisk planering.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

8. Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap

Under året har räddningstjänsterna i länet fått stöd av länsstyrelsen i sitt arbete med att ta fram nya handlingsprogram för skydd mot olyckor. På grund av osäkerhet utifrån hur räddningstjänstutredningen kommer att påverka har arbetet med de nya handlingsprogrammen främst handlat om uppdateringar av tidigare program. Det som kommunerna har haft flest frågor kring är hur räddningstjänst under höjd beredskap ska tas upp i handlingsprogrammet och hur räddningstjänstens förmåga ska beskrivas. Vid årsskiftet hade en av tre räddningstjänster i länet fastställt ett nytt handlingsprogram. Övriga räknar med att de ska vara klart i början av år 2020.

Länsstyrelsen har tagit fram ett nytt program för vårt övertagande av kommunal räddningstjänst. I det arbetet har vi tagit till vara de erfarenheter som framkommit efter skogbränderna 2014 och 2018. Bedömningen är att vi nu har en bättre planering för ett eventuellt övertagande av kommunal räddningstjänst.

Under året har länsstyrelsen samordnat arbetet med förberedelser inför skogbrandsäsongen. Möten har genomförts med såväl skogsägare och räddningstjänster, vi har implementerat MSBs nya vägledning för eldningsförbud samt sett till att det funnits beredskap med skogsbrandflyg. Det gjorde att länets beredskap var god att förebygga och hantera skogbränder.

Länsstyrelsen har lämnat stöd till kommunerna i deras arbete med krisberedskap. Stödet har främst berört framtagande av risk- och sårbarhetsanalyser och styrdokument, båda dessa ska vara framtagna under det första året i mandatperioden. Vi har även förmedlat de nya vägledningar som MSB gett ut som berör krisberedskap, t.ex. kring planering för övning och utbildning. Vi är nu inne i en fas att bedöma kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser och styrdokument, det är en del i vårt uppdrag att följa upp kommunernas krisberedskap. Resultatet av uppföljningen kommer att delges kommunerna och MSB under 2020.

Länsstyrelsen har samordnat och initierat arbetet med planering för prioritering av elanvändare vid elbrist (Styrel). Kommunerna har fått underlag för sin planering från oss och vi kommer senare att få underlag för att fatta beslut om ett samordnat prioriteringsunderlag för länet. När det är klart kommer det att finnas en uppdaterad planering för elbrist i länet.

Under året har länsstyrelsen medverkat i SMHI:s projekt för införande av ett system för konsekvensbaserade vädervarningar. Det har varit ett omfattande arbete som också kommer att fortsätta under 2020. Syftet är att det ska ge bättre avvägda vädervarningar.

Avseende arbetet med höjd beredskap hänvisar länsstyrelsen till särskild redovisning enligt Planeringsanvisningarna för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK).

Resultatmått och resultatanalys – Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap

Antalet årsarbetskrafter har ökat de senaste åren. Det beror till största delen på satsningar inom området civilt försvar samt stöd till Försvarsmakten i deras planering av det militära försvaret. Minskningen av äldre ärenden än två år handlar om prioriteringar inom ärendegruppen Seveso.

Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap (verksamhet 45*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	4,9	4,2	3,6
Årsarbetskrafter kvinnor	3,5	2,8	2,1
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	10 095	9 129	7 299
Antal ärenden, inkomna och upprättade	142	141	157
Antal beslutade ärenden	159	162	165
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	14	2
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen är i stort nöjda med resultatet under året, såväl internt på länsstyrelsen som ute hos aktörerna i länet. Vår bedömning är att den samlade förmågan att förebygga och hantera samhällsstörningar och olyckor är god och under fortsatt utveckling.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

9. Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Övergripande för naturvård och miljöskydd

Naturvård och miljöskydd utgör en mycket stor och varierad del av Länsstyrelsen Västernorrlands samlade verksamhet. Nedan redovisas väsentlig information om verksamhetens genomförande och resultat. Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med samordningen av de olika verksamheterna, oavsett om finansieringskällan är förvaltningsanslag eller olika anslag inom utgiftsområde 20, Allmän miljö- och naturvård. Detta för att uppnå synergieffekter och att möjliggöra ett effektivt genomförande av länsstyrelsens uppdrag.

Skydd och skötsel av värdefull natur

Grön infrastruktur

Under året har länsstyrelsen färdigställt länets handlingsplan för grön infrastruktur. Processen med att ta fram planen har förstärkt både intern och extern samverkan, samtidigt som grön infrastruktur har blivit alltmer etablerat som begrepp och som en naturlig del i planering av markanvändning och naturvård. Flera intressanta initiativ och samarbeten har uppstått. Länsstyrelsen bedömer att ett långsiktigt arbete med grön infrastruktur, där vi lyfter betydelsen av landskapsperspektivet, verkar för samverkan mellan aktörer och tillgängliggör bra planeringsunderlag, är rätt väg att gå för att nå mål om biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Nya naturreservat – fokus på hav och skogar

Under året har länsstyrelsen haft ett högt tempo i arbetet med områdesskydd. Totalt har över tusen hektar höga naturvärden fått ett långsiktigt skydd i nio olika naturreservat. I enlighet med regeringens intentioner är de dominerande naturtyperna är hav och skog. Totalt har 17 intrångsavtal tecknats med markägare och omkring 16 miljoner har betalats ut. Arbetet har inneburit att etappmålet för skydd av skog till 2020 är inom räckhåll.

Naturreservatsförvaltning – insatser för besöksupplevelser och artbevarande

De skyddade områden som länsstyrelsen förvaltar lockar allt fler besökare. Trenden är som tydligast i världsarvet Höga Kusten, där Skuleskogens nationalpark och flera naturreservat utgör viktiga dragare för en snabbt växande besöksnäring. Nationalparken hade 2019 ytterligare ett år med besöksrekord och har under de senaste fem åren fördubblat antalet besökare. En utveckling som är glädjande, samtidigt som den ökade belastningen ställer högre krav på förvaltningen.

Länsstyrelsen har under året gjort många insatser för att förbättra tillgängligheten och möjligheterna till fina naturupplevelser i länets skyddade områden. Bland mycket annat kan nämnas uppförande och invigning av en ny timrad rast- och övernattningsstuga i Skuleskogens nationalpark, samt en tillgänglighetsanpassad besöksanläggning i Jämtgavels naturreservat där allmänheten på ett enkelt sätt kan besöka en naturvårdsbränd skog.

I fokus för länsstyrelsens förvaltning står också skötselåtgärder för att bevara och utveckla naturvärdena i de skyddade områdena. Bland insatser under året kan nämnas skötsel av ett 40-tal artrika ängar med traditionell slåtter och hävd med betande djur på 15 naturbetesmarker. Genom våtmarkssatsningen har cirka 200 ha myrmark i fyra våtmarksreservat fått en bättre bevarandestatus efter att flera kilometer anlagda diken lagts igen med grävmaskin. I Stornäsets naturreservat, på Alnön utanför Sundsvall, har genomförts omfattande gallringar av gran och uppförande av viltstängsel i syfte att gynna lövträd.

Invasiva främmande arter

Åtgärder för att decimera kända förekomster av främmande invasiva arter har genomförts kring särskilt skyddsvärda områden utpekade i skötselplaner eller program för skyddade arter. Även arbete med att verifierat ett antal inrapporterade fynd av invasiva arter har genomförts samt informationsträffar med bland annat kommunerna.

Vattenskyddsarbetet har förstärkts under året

Utökade resurser med ytterligare en tillsvidareanställd gör att pågående arbete med revideringar och inrättande av vattenskyddsområden har accelererats. En översyn av vattenskyddsområden och vattentäkter i länet har gett en uppdaterad bild av vilka vattentäkter som behöver reviderat skydd eller var äldre vattenskyddsområden behöver upphävas. Regional samverkan och erfarenhetsutbyte inom området sker genom det dricksvattennätverk som länsstyrelsen leder. Årets träffar har bl.a. behandlat remiss av vägledning om vattenskyddsområden från Havs- och vattenmyndigheten, framtagande av kommunala VA-planer och vattenförsörjningsplaner, startat upp ett arbete för effektivare tillsyn och initierat samverkan med räddningstjänsterna för bättre beredskap mot olyckor i vattenskyddsområden.

Länsstyrelsen bedömer att alla länets kommuner arbetar aktivt med ett förbättrat vattenskydd. Den regionala vattenförsörjningsplanen som fastställdes 2016 är förankrad i länets kommuner. Flera kommuner har tagit fram, eller håller på att ta fram VA-planer, inklusive vattenförsörjningsplan. Bidrag till åtgärder för en bättre vattenhushållning och bättre tillgång till dricksvatten har ytterligare förstärkt kommunernas arbete. Under hösten beslutade länsstyrelsen om stöd på drygt 1 miljon kronor till 5 olika projekt i länet.

Prövning och tillsyn för skydd av naturen samt vattenverksamhet

Förbättrad kvalitet i handläggningen men högt exploateringstryck

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med rutiner och processer för att förbättra kvalitet, service och handläggningstider avseende ärenden om tillstånd och dispenser avseende naturskydd samt anmälningsärenden vattenverksamhet. Den tydliga expansionen av verksamheter knutna till bredbandsutbyggnad, ledningsdragningar och vindkraftparker har dock satt press

på handläggningen av dessa ärendegrupper. Till exempel har inom ärendetypen samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken allt fler ärenden varit komplexa och omfattande, exempelvis att ledningsdragningar görs över stora områden med bitvis höga naturvärden. Inom och i anslutning till de vindkraftparker som är i början av anläggningsfasen har dessutom stora mängder ärenden om anmälan om vattenverksamhet inkommit, ofta inlämnade i klump (upp till 40 ärenden på en gång), något som periodvis skapat en tidsmässigt ojämn ärendebelastning.

Inom ärendetypen 12:6-samråd påbörjades en särskild insats eftersom ärendebalanserna medförde att handläggningstiderna riskerade bli en flaskhals för verksamhetsutövarna. Under 2019 har genomslaget för förbättrade rutiner och omprioritering i resursallokeringen medfört att nästan alla ärenden handlades på kortare tid än den länsstyrelsegemensamt målsatta tiden 6 veckor under en stor del av året. Sett över hela året var måluppfyllelsen 77 procent (se *Resultatmått och resultatanalys – Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd*).

Omprövning av vattenkraften för moderna miljövillkor

Länsstyrelsen har under 2019 hanterat anmälningar till den nationella planen (NAP) för omprövning av miljövillkoren för alla vattenkraftanläggningar i Sverige. Insatserna med information, mottagande av anmälningar och bedömningar ledde till att samtliga verksamhetsutövare med vattenkraftsverksamhet i länet anmälde sig till den nationella planen och att 80 av 82 anmälda vattenkraftverk samt 133 dammanläggningar nu är godkända att ingå i planen. Därmed har det skapats förutsättningar för en heltäckande avrinningsområdesbaserad miljöprövning av vattenkraften.

Länsstyrelsen Västernorrland har dessutom bidragit på nationell nivå genom Fiskeutredningsgruppens arbete med utredningar om allmänt fiskeintresse enligt 4 § länsstyrelseinstruktionen (se avsnittet: *Länsstyrelseinstruktion 4 §: Länsspecifika uppgifter*, punkt 3). Detta bland annat genom ett uppdrag att stödja Havs- och vattenmyndighetens arbete med vägledning inom miljöbalkens område. Arbetet har bland annat bestått i att bidra med expertstöd till andra myndigheter för att åstadkomma moderna miljövillkor inom vattenkraften samt att genomföra en inventering och bedömning av 117 fiskvägar i tre olika län, vilket ger underlag för kommande omprövningar och tillsyn.

Tillsyn av vattenkraft och dammar: miljö och dammsäkerhet

I avvaktan på omprövningarna av vattenkraften enligt den nationella planen har länsstyrelsen arbetat med avrinningsområdesbaserad miljötillsyn av dammar och andra anläggningar som inte berörs av den nationella planen. Länsstyrelsen har dessutom bedrivit en väl fungerande dammsäkerhetstillsyn, vilken främst har handlat om tillsyn vid olika anläggningar men till viss del även om konsekvensklassificering av sådana dammar där dammbrott ger små konsekvenser för samhället. Under året har i länet 16 dammsäkerhetstillsynsbesök genomförts, och 4 dammar placerats i en dammsäkerhetsklass.

Vattenförvaltning

Beredningssekretariatet har samordnat vattenförvaltningen på ett bra sätt

Länsstyrelsens beredningssekretariat bistår Vattenmyndigheterna i samordningen av arbetet med vattenförvaltning enligt vattenförvaltningsförordningen. Under 2019 har beredningssekretariatet vid Länsstyrelsen Västernorrland i huvudsak arbetat med att

färdigställa analyser av pågående och historisk påverkan, bedöma kemisk, ekologisk och kvantitativ status, utföra bedömning av riskerna för att miljökvalitetsnormer inte kommer att uppnås samt därefter påbörja arbetet med att bedöma och beskriva det åtgärdsbehov som finns för att nå miljökvalitetsnormerna för länets ca 2200 vattenförekomster. Inför kommande beslut om nya miljökvalitetsnormer har även underlag för undantag tagits fram. För att utföra detta omfattande och komplexa arbete har stora mängder underlagsuppgifter hanterats och slussats till och från olika lagringsutrymmen för vattenmiljödata.

Miljökvalitetsnormer får en allt större betydelse i förvaltningen av vattenmiljön. Genom nya regler, högre precision i statusklassificeringar och en ökad kunskap kring tolkning och tillämpning av miljökvalitetsnormerna blir det i många avseenden allt svårare bedriva verksamheter som väsentligt försämrar kvaliteten på vattenmiljön. Kvaliteten på och tillgängligheten till underlagsdata och de bedömningar som Vattenmyndigheten med bistånd från länsstyrelsen ansvarar för att arbeta fram får därmed en allt större betydelse och tyngd vid till exempel prövning och tillsyn av verksamheter samt i kommunernas planering.

Länsstyrelsens beredningssekretariat har under 2019 även och i ökad utsträckning samverkat med externa parter – främst länets vattenråd – för att inhämta kunskaper och synpunkter från aktörer och intressenter men även för att visa betydelsen och vikten av bra underlagsdata för en så robust och felfri vattenförvaltning som möjligt. Dessa externa kontakter har under året inte minst resulterat i ökad tillgång till underlagsmaterial för vattenförvaltningsadministrationen.

Vattenmyndigheten för Bottenhavets vattendistrikt

I uppdraget som vattenmyndighet har länsstyrelsen tagit fram underlag och metoder för vattenförvaltningsarbetet i distriktet, inför kommande beslut om miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplan 2021. Arbetet har utförts i samverkan med berörda myndigheter, kommuner och andra aktörer i distriktet och nationellt.

Vattenmyndigheten har beslutat om miljökvalitetsnormer för 416 vattenförekomster i distriktet som är utpekade som kraftigt modifierade vatten på grund av påverkan från vattenkraftsverksamheter. Samråd har genomförts om viktiga vattenfrågor i vattendistriktet, och synpunkter har inkommit från 70 olika instanser och aktörer. Vattenmyndigheten har också arbetat med ett regeringsuppdrag om översyn av miljökvalitetsnormer. Länsstyrelsen har även utifrån vattenmyndighetens perspektiv bidragit med synpunkter och underlag i arbetet med förslag till en nationell prövningsplan för moderna miljövillkor för vattenkraftsverksamheter.

Miljöskydd och efterbehandling av förorenade områden

Miljöskyddstillsyn

Arbetet med att öka andelen egeninitierade tillsynen har pågått under flera år. Både antal ärenden och antalet arbetstimmar har ökat marginellt år för år. Tillgängliga resurser räcker inte till i förhållande till den behovsutredning som genomförts utan den övervägande delen av miljöskyddstillsynen utgörs fortfarande av händelsestyrd tillsyn.

Länsstyrelsen har under flera år redovisat att tillgängliga resurser för miljöbalkstillsynen är otillräckliga för att en tillfredställande nivå ska kunna nås utifrån miljöbalkens intentioner. Verksamhetsutövarnas möjligheter att göra rätt minskas på grund av att vi inte bedriver

någon förebyggande tillsyn och tillsynen kan inte garantera att verksamhetsutövare följer de krav som ställs inom alla områden. Att myndigheten inte upptäcker när verksamheter inte följer lagstiftning riskerar att leda till större eller mindre negativa effekter på människors hälsa eller miljön.

2019 startade länsstyrelsen upp ett tillsynsprojekt för materialtäkter. Projektet kommer att pågå under tre år där en tredjedel av länsstyrelsens över 100 tillsynsobjekt kommer att få minst ett tillsynsbesök per år. Syftet med projektet är att komma till rätta med ett tillsynsarbete som varit nedprioriterat utifrån att stora arbetsinsatser inom miljöprövningen varit nödvändiga.

Länsstyrelsen har under året även haft fokus på avloppsreningsverk för genomgång av föreskriften om rening och kontroll av avloppsvatten från tätbebyggelse (NFS2016:6). Arbetet förväntas leda till bättre provtagning vid avloppsreningsverken och bättre underlag till kommande rapporteringar enligt avloppsdirektivet. På längre sikt kommer arbetet leda till tydlighet i vilka avloppsreningsverk som eventuellt behöver genomföra åtgärder för att uppfylla avloppsdirektivet.

Inom förorenade områden har riskklassning av länets fiberhaltiga sediment slutförts. Arbeta med två ansvarsutredningar med komplicerad verksamhetshistorik och utredningar har genomförts vid fyra förorenade områden. Åtgärdsutredning och pilotförsök med barriärteknik som efterbehandlingsmetod har utvärderats på ett område. Tillsynsarbete med flera B- och A-prövningar där en ansökan omfattar åtgärder av förorenade sediment genom stabiliserings och solidifiering inför uppförandet av ett bioraffinaderi. Under året har det varit ett fortsatt stort medialt intresse på lokal och nationell nivå kring flera av de förorenade områden som länsstyrelsen har tillsyn över. Uppskattningsvis har drygt 70 artiklar och inslag berört arbetsområdet i länet som också i förlängningen ger frågor och följdfrågor där resurser har tagits i anspråk.

Under året har arbetet med tillsynen av kommunernas tillsynsarbete startats upp. Insatsen kommer genomföras under en mandatperiod för länets kommuner och metodstödet från Miljösamverkan Sverige kommer att användas. Arbetet kommer bland annat att hjälpa kommunerna i deras tillsynsarbete i frågor som rör resurser, planering och jäv. Resultatet kommer även kunna användas vid en översyn av de beslut där länsstyrelsen överlåtit tillsyn till kommunen.

Tillsynsvägledning

Insatser i arbetet med tillsynsvägledning har ökat stadigt sedan några år tillbaka. Ca 200 ärenden har inkommit från kommunerna under året där större eller mindre tillsynsvägledningsinsatser genomförts.

Andra genomförda insatser är bland annat ett seminarium med Havs- och Vattenmyndigheten gällande ny vägledning om prövning av små avloppsanläggningar samt ett seminarium med Naturvårdsverket kring rapporteringen enligt avloppsdirektivet. Båda aktiviteterna har lett till höjd kompetens för handläggare inom sakområdet.

Inom sakområdet förorenade områden har länsstyrelsen varit delaktig i framtagande av rekommenderad miniminivå för tillsynsvägledning och även genomfört Skypeseminarier tillsammans med övriga norrlandslän och dess kommuner.

Miljöprövning

Stora insatser har under året gjorts gällande tillgänglighet, svarstid, bemötande och handläggningstider.

Ytterligare handläggaresurser har satts in för att möta upp prövningsbehovet. Ett nytt uppföljningssystem för att öka effektiviteten, korta ärendebalansen och korta handläggningstiderna har införts. Fortsatt omfattande arbete med bemötande och tillgänglighet har genomförts. Exempelvis anordnades en heldagsträff för verksamhetsutövare, kommuner och Naturvårdsverket om prövning av avloppsreningsverk. Detta för att öka kunskapen hos brukarna, göra oss mer tillgängliga, ge möjlighet till dialog om prövningsansökan/miljökonsekvensbeskrivning, öka nöjdheten hos brukarna och i förlängningen förkorta handläggningstiderna. Fortsatt arbete med mallar och rutiner för att effektivisera handläggning ytterligare har också genomförts.

Genomförda åtgärder och förändrat arbetssätt har givit goda resultat, genom bl.a. en minskad ärendebalans och att handläggningstiden i slutet av året uppfyllde uppsatta mål vad gäller handläggningsmålet högst 180 dagar från komplettdatum till dess att beslut meddelas. Detta är en stor förbättring jämfört med situationen under tidigare år, då ärendebalansen var avsevärt högre och måluppfyllelsen för handläggningstiden betydligt sämre. Det nya uppföljningssystemet och de ökade resurserna har medfört en möjlighet till betydligt bättre övergripande koll av innevarande ärenden och styrning av ärendeprocessen med fokus på bl.a. uppföljning av handläggningstiderna.

De tolv miljöprövningsdelegationerna har under 2019 fortsatt med samverkansarbetet. Två nätverksträffar för samtliga ordföranden och sakkunniga har genomförts. Fokus har legat på kompetensutveckling och diskussioner har förts om arbetssätt och sakfrågor i syfte att minska skillnaderna och hitta goda exempel. Samverkansarbetet har dessutom bedrivits i organisationens samverkansgrupp som består av en företrädare för varje miljöprövningsdelegation. Samverkansgruppen har bland annat fortsatt arbetet med beslutsstöd och gjort en översyn och uppdatering av befintliga beslutsstöd. I övrigt har det förts diskussioner om samverkan och samsyn kring statistik, handläggningstider, branschspecifika frågor och handläggningsformer. Västernorrland har därutöver deltagit i två nationella arbetsgrupper om tidsbegränsade tillstånd och ekonomiska säkerheter. Målet har varit att prövningsmyndigheterna ska hitta en ny gemensam syn och likhet i bedömningarna, vilket i förlängningen ska leda till en kontinuerlig omprövning och uppföljning av fler miljöfarliga verksamheter och i förlängningen en mer hållbar miljö, samt ett bättre ekonomiskt skydd för att flera miljöfarliga verksamheter som upphör ska efterbehandlas. En gemensam linje nationellt innebär vidare en förenkling för företagen.

Miljöövervakning – stor undersökning av miljögifter i vatten och fisk

Förutom ordinarie verksamhet inom regional miljöövervakning har under året stora insatser gjorts avseende undersökningar av vattenmiljöer i länet med bidragsmedel från Havs- och vattenmyndigheten. Särskilt kan nämnas en omfattande insats med provtagning och analys av miljögifter i grundvatten, ytvatten och fisk. Resultaten kommer att användas inom vattenförvaltningen för att verifiera och höja kvaliteten i kommande statusklassningar och bedömningar, samt för planering och genomförande av miljöförbättrande åtgärder. Urvalet gjordes utifrån vattenförvaltningens analys av påverkanskällor med betydande

miljöpåverkan. Totalt analyserades 62 vattenprover från 29 ytvattenförekomster, 19 prover från 17 grundvattenförekomster samt 214 abborrar från 7 olika provtagningsplatser.

Restaurering av sjöar och vattendrag

Kalkning av sjöar och vattendrag ger resultat

Kalkningen av sjöar och vattendrag har genomförts enligt åtgärdsplanen för länet, och kalk spreds under år 2019 till en kostnad av ca 9 miljoner kronor. En revidering av den regionala åtgärdsplanen har gjorts under året och kommer färdigställas i början på 2020. Tack vare kalkningsåtgärder och minskat nedfall av försurande ämnen ser vi att försurningspåverkade arter återhämtar sig men utvecklingen måste regelbundet följas upp för att kunna säga att det handlar om långsiktiga effekter. Enligt den utvärdering av kalkningens effekter som länsstyrelsen utförde under 2019 ser vi att även bestånden av flodpärlmussla i kalkade vattendrag tydligt har börjat återhämta sig och blivit mer livskraftiga. Kalkningen kommer dock att behöva fortsätta i stora delar av länet under lång tid framöver, då det tar lång tid för ekosystemen att återhämta sig. För att återfå livskraftiga populationer av försurningskänsliga arter behöver kalkningsåtgärderna även kompletteras med ytterligare biologisk återställning i försurningspåverkade vatten.

Resultatmått och resultatanalys – Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Vissa resultat bedöms vara utmärkta, till exempel den mycket positiva utvecklingen inom miljöprovningen av miljöfarliga verksamheter som resulterat i en ärendehandläggning utan negativa balanser och med positiva effekter för både miljö och näringslivets utveckling. Kalkningsverksamhetens nu påvisade positiva effekter på vattenmiljön och den biologiska mångfalden bör också räknas in som utmärkta prestationer, liksom den extra insats med undersökningar av miljögifter i fisk och vattenmiljö som genomförts.

Resultaten bedöms goda till utmärkta för flera av länsstyrelsens länsövergripande verksamheter till exempel. inom uppdraget som vattenmyndighet i Bottenhavets vattendistrikt, för beredningssekretariatets samordning av vattenförvaltningen (huvudsakligen länsbunden), för insatserna avseende koordinering av nationella åtgärdsprogram för hotade arter i vatten och inom verksamheten avseende utredningar om allmänt fiskeintresse till stöd för andra myndigheter.

Goda resultat har uppnåtts i form av den utveckling av vattenskyddsarbetet som bland annat bidragit till att alla länets kommuner arbetar aktivt med ett förbättrat vattenskydd; effekterna bedöms också vara goda av de genomförda insatserna inom skydd och skötsel av skyddad natur liksom inom tillsynen av dammsäkerhet med effekten ökad säkerhet för människan och miljön; så även för hanteringen av anmälningar till den nationella planen för omprövning av vattenkraft och dammar samt inom arbetet med grön infrastruktur med en framtagna handlingsplan och omfattande samverkan med olika aktörer förväntas leda till åtgärder för förbättrade livsmiljöer och spridningsvägar för flora och fauna. Även inom miljöövervakningen är resultaten goda – även om andra sakområden, bland annat vattenförvaltningen samt provning och tillsyn, har ett stort behov av ytterligare övervakningsdata och analys.

Inom vissa arbetsområden har resultaten varit goda i förhållande till rådande förutsättningar men fortsatt utveckling och prioritering kan behövas. Detta gäller till exempel tillsyn och prövning av verksamheter som påverkar naturmiljön och mindre vattenverksamheter, här bör den positiva utvecklingen av handläggningstiderna avseende 12:6-samråd tas tillvara och spridas till alla delar av denna typ av prövning och tillsyn. Det kan finnas utrymme att ytterligare utveckla även arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter på land.

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd (verksamhet 5*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	43,5	45,0	42,0
Årsarbetskrafter kvinnor	47,9	43,1	36,7
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	105 955	105 259	90 509
Antal ärenden, inkomna och upprättade	3 020	2 650	2 528
Antal beslutade ärenden	2 955	2 761	2 575
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	133	161	196
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	25 795	33 642	18 204
Antal besökare i Skuleskogens nationalpark under perioden maj-oktober	72 000	60 000	63 000
Antal besökare på naturum Höga Kusten	48 116	47 359	51 072
Skyddad natur i Västernorrlands län, totalareal (ha)	53 083	51 951	51 024
Ärendebalans – öppna reservatsbildningsärenden	19	25	27
Antal beslutade ärenden avseende anmälan om vattenverksamhet	125	92	106
Median för handläggningstiden avseende anmälan om vattenverksamhet (dagar)	49	74	51
Antal beslutade ärenden avseende 12:6-samråd	149	180	103
Median för handläggningstiden avseende 12:6-samråd (dagar)	33	107	157
Andel (%) 12:6-samråd som handlagts inom det länsstyrelse-gemensamma målet (LISA-mål, 42 dagar)	77	14	10

Den tydligt förbättrade handläggningstiden för 12:6-samråd 2019 är ett resultat av förbättrade rutiner och omprioritering i resursallokeringen.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedöms ha uppnått goda, i vissa delar utmärkta, resultat inom sakområdet *Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd* i förhållande till uppdrag och givna förutsättningar. Sakområdet utgör en mycket stor del av länsstyrelsens samlade verksamhet, varför det är svårt att med någon hög detaljeringsgrad sammanfatta uppnådda effekter av arbetet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

10. Lantbruk och landsbygd

Fortsatt samverkan mellan länsstyrelsen Västernorrland, övriga länsstyrelser och Jordbruksverket har skett avseende bland annat utbildning, ekonomiska frågor, regler och riktlinjer under året. När 2019 inleddes hade länsstyrelsen fortsatt eftersläpning i handläggningen inom jordbrukarstöd, projekt- och företagsstöd. Ett stort arbete har gjorts under året för ökad måluppfyllelse och kortare handläggningstider.

Åtgärder och prioriteringar inom EU-stödhanteringen

Handläggningen av jordbrukarstöden har fortsatt varit påverkad av bristande IT-stöd och ett antal problem i de system som finns. Trots detta har handläggningen kunnat följa den uppsatta planen enligt SUSS-JBR. Tack vare användande av det manuella systemet för utbetalning, GERD, har även de stödutbetalningar som fastnat i det ordinarie handläggningssystemet kunnat betalas ut. Västernorrland har en låg anslutning till miljöersättningar vilket innebär en lägre belastning av de manuella utbetalningarna. Stort fokus har därför kunnat läggas på utbetalning av direktstöden. Prioriteringar har lagts på att komma helt i fas med utbetalningarna av 2019 års stöd. Fokus på tidigare stödår kommer att göras under inledningen av 2020 så att slututbetalningar av dessa kan göras innan handläggning av 2020 års ansökan kommer igång.

Handläggning av projekt- och företagsstöden inom landsbygdsprogrammet har fortsatt varit resurskrävande då arbetsmoment som prioritering av ansökningar utifrån urvalskriterier, rimlighetsbedömningar, samt utlysningar är tidskrävande. Digitalisering av beslut och underskrifter under året har till del inneburit en effektiviserad handläggning. Länsstyrelsen Västernorrland har under 2019 haft 20,1 % digitala utskick inom i systemet Duvan, vilket är högst andel i landet. Effektiviseringsvinster som åstadkommits genom digital hantering har dock inte kunnat motsvara ökad administration inom andra områden, exempelvis högre krav på utredning av LOU samt ökade dokumentationskrav.

Vi har arbetat systematiskt och så resurseffektivt som möjligt, vilket har lett till att många äldre ärenden har beslutats under året. Se även redovisning av regleringsbrev 1.15 Genomförande av Landsbygds- och fiskeriprogrammet.

För projektstöden har söktrycket varit högt och handläggningen har prioriterats till äldre ärenden och de budgetar som dragits in. Den tilldelade budgeten har, inom samtliga åtgärder utom en, redan beslutats eller förväntas bli beslutade utan att alla inkomna ansökningar kunnat hanteras. De åtgärder som haft högst söktryck under programperioden, sett till både antal ansökningar som till sökt belopp, är investeringar i sport- och fritidsanläggningar med 21 ansökningar samt investeringar i hembygdsgårdar med 25 ansökningar. Beviljade stöd har främst gått till investeringar och renoveringar av olika typer av idrottsanläggningar och föreningslokaler samt ombyggnad och renoveringar av hembygdsgårdar. Även inom service finns ett stort behov av investeringar för de mindre livsmedelsbutikerna på glesbygden.

Under våren 2019 ökade söktrycket markant inom investeringsstödet för konkurrenskraft till jordbruket. Länsstyrelsen hade vid årsskiftet beviljat 78 % av fördelad budget för detta stöd. Kvarvarande budget blev snabbt övertecknad och investeringsviljan är fortsatt hög hos lantbrukarna. Behovet av ytterligare medel i budgeten var vid årsskiftet ca 19 miljoner kr. Även startstödet för generationsskiftet har varit översökt. Dessa två stöd hänger ihop då det krävs investeringar för att kunna ta över ett jordbruk. Investeringar som har beviljats har främst gått till byggnader för utökning och effektivisering av kött- och mjölkproduktion. Under 2019 har 16,3 miljoner beviljats till 18 investeringar. Effekten av att länets medel inte räcker till jordbrukets behov är att nödvändiga investeringen inte kan genomföras och utvecklingen bromsas. Det blir också svårare för generationsskiftet att genomföras.

Resultatmått och resultatanalys – Lantbruk och landsbygd

Då det redan från starten av programperioden var långa förseningar avseende bland annat system för handläggningen kommer handläggningstiderna för ansökan om stöd svårigen att uppnås under 2020, trots att en stor del av ryggsäcken i form av ärendebalanser arbetats bort under 2019.

Handläggningstiden för ansökan om projekt- och företagsstöd inom landsbygdsprogrammet har ökat under 2019. Detta på grund av att handläggning av äldre ärenden inkomna 2016–2018 har prioriterats. Under 2018 handlades 12 % inom 180 dagar och 2019 handlades 4 % inom 180 dagar. För ansökan om projektstöd hade 2 % handlagts inom 180 dagar 2018 och detta har ökat till 3 % 2019. Vi kan dock se att under 2018 handlades de flesta ansökningar om stöd, 50 %, inom 13–24 månader medan de flesta ärenden, 85 %, under 2019 har handlagts inom 7–12 månader. Detta visar på att arbetet med att korta handläggningstiderna och prioritera de äldre ärendena har gett resultat men att arbete kvarstår för att komma ikapp med ärendebalanser. Under året har 150 beslut om stöd fattats, jämfört med 110 under 2018.

Gällande ansökan om utbetalningar har andelen handlagda inom 120 dagar fortsatt att förbättras under 2019 och ligger nu på totalt 92 %. Trots att antalet beslutade ärenden ökade under 2019 (115 st jämfört med 104 under 2018), har andelen ärenden som är beslutade inom 120 dagar ökat från 74,5 % 2018 till 92,2 % 2019.

Lantbruk och landsbygd (verksamhet 60*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	4,0	3,4	3,7
Årsarbetskrafter kvinnor	13,1	13,5	12,4
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	17 918	16 388	15 023
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	6 066	5 908	257
Antal beslutade ärenden ¹⁾	6 618	7 037	248
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	744	676	2
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0
Beslut om stöd (602)	150	110	81
Beslut om utbetalning (602)	115	104	94

¹⁾ Under 2019 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. För området jordbrukarstöd omfattar ärendestatistiken direktstöd och ansökan om utbetalning av kompensationsstöd, ekologisk produktion och miljöersättningarna för betesmarker och slätterängar, vallodling, minskat kväveläckage samt skyddszoner. Statistik för ansökan om åtaganden och övriga stödformer ingår ej.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2019 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar.

Stöd och ersättningar, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Jordbruksverket har gjort utbetalningen:

Utbetalda stöd och ersättningar	2019	2018	2017
Miljöersättningar och ekologiskt stöd (kr):	12 037 585	12 399 582	10 557 740
Kompensationsstöd (kr)	92 785 620	90 845 125	88 767 311
Landsbygdsstöd (företagsstöd, projekt, miljöinvest) (kr):	41 086 184	40 147 883	27 035 737
Direktstöd (gård, grön, unga, nöt) (kr):	116 527 481	109 433 144	100 665 860

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens bedömning är att arbetet inom området lantbruk och landsbygd har utvecklats väl under 2019 och att resultatet är gott. Trots utmaningar i form av bristande IT-stöd och fortsatta ryggsäckar med långa handläggningstider har målen för handläggning av jordbrukarstöd nåtts för 2019. En del av ryggsäcken har arbetats av och tidigt under 2020 kommer i princip hela ryggsäcken som är möjlig att handlägga vara klar. Vad gäller projekt- och företagsstöd har alla gamla ärenden från 2016–2017 beslutats, liksom nästan alla från 2018. Förutsättningarna att korta handläggningstiderna är mycket goda inför 2020. Måluppfyllelsen är mycket god vad gäller utbetalningar.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

11. Fiske

Länsstyrelsen har utöver ärendehandläggning genomfört informationsinsatser kopplade till Europeiska havs- och fiskerifonden, miljömål och vattenförvaltning samt implementering av nya regelverk. Nedan redovisa några av de viktigaste åtgärderna som genomförts under 2019. Åtgärderna har även gett ett tydligt positivt resultat och ytterligare utvecklat samverkan med fiskerinäring, kommuner och allmänhet.

Länsstyrelsen har informerat fiskerinäring om läget inom Europeiska havs- och fiskerifonden. Länsstyrelsen har även haft dialog med enskilda fiskeriföretag om ansökningar och har under året mottagit fyra nya ansökningar om stöd.

Länsstyrelsen har tillsammans med Länsstyrelsen i Gävleborg och Uppsala stöttat fiskerinäringen inom länen i arbetet med att inrätta producentorganisationen Kustfiskarna i Bottenhavet som organiserar yrkesfiskare från norra Uppland, Gävleborg och Västernorrland. Att få en organiserad producentorganisation bestående av småskaliga kustfiskare inom Bottenhavet är en stor tillgång vid diskussioner om bland annat förvaltning av fiskbestånd. Men ger även centrala myndigheter en möjlighet att samråda med organisationen.

Länsstyrelsen har informerat kommuner och fiskevårdsområden med syfte att genomföra fiskevårdsåtgärder. Under året har tre kommuner och fem fiskevårdsområden ansökt om fiskevårdsbidrag. Sex av åtgärderna har resulterat i förbättrad status för olika vattenförekomster och två åtgärder är kopplade till flodkräftans åtgärdsprogram.

Havs- och vattenmyndigheten beslutade under 2018 om nya regler för förordnande av fisketillsynspersoner. En stor förändring är att det krävs en fortbildning för att erhålla ett nytt förordnande. Fortbildningen måste även vara godkänd av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har under första kvartalet 2019 tillsammans med studiefrämjandet tagit fram och godkänt en ny fortbildning. Totalt har länet 450 fisketillsynspersoner. Under året har 172 personer genomfört den nya fortbildningen.

Resultatmått och resultatanalys – Fiske

Verksamhetskostnaden har ökat något sedan tidigare år men det är främst ett utslag av att arbete med tillfällig personal i fiskevårdsprojekt med bidragsfinansiering som inkluderas i siffrorna. Under året har antalet inkomna ärenden ökat med cirka 20 procent från 2018. Detta kan förklaras med arbete med nya föreskrifter och att fler fisketillsynspersoner än normalt har ansökt om nya förordnanden. Att ärenden äldre än två år har ökat marginellt beror främst på fiskeavgiftsmedel, som har en speciell gång via Havs- och vattenmyndigheten, där sökanden ansöker om bidrag och men sedan inte ansöker om utbetalning och ärendena ligger kvar som ej beslutade.

Fiske (verksamhet 62*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	2,8	2,9	2,8
Årsarbetskrafter kvinnor	0,0	0,1	0,2
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	3 404	2 931	2 674
Antal ärenden, inkomna och upprättade	567	484	524
Antal beslutade ärenden	597	476	605
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	15	9	27
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	4 138	4 294	4 146
Andel (%) ärenden om flyttning och utplantering av fisk som handlagts inom det länsstyrelsegemensamma målet (30 dagar)	98	95	79
Andel (%) ärenden om förordnande av fisketillsynsman som handlagts inom det länsstyrelsegemensamma målet (40 dagar)	95	86	87

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har handlagt fiskeärenden enligt fiskerilagstiftningen inom målsatta tider samt administrerat bidrag från Europeiska havs- och fiskerifonden till fiskenäringen effektivt och med utmärkt kontakt med brukare och centrala myndigheter. Information, rådgivning och stöd, i form av fiskevårdsbidrag, till kommuner och organisationer för genomförandet av fiskevårdsåtgärder har fungerat väl med en inriktning på restaurering av vattendrag och förbättrad vattenstatus samt åtgärder för att främja en hotad art. Länsstyrelsen har dessutom på ett utmärkt sätt medverkat till ett snabbt framtagande av en utbildning av god kvalitet för fisketillsynspersoner, detta för att möta upp nya regler från Havs- och vattenmyndigheten. Sammantaget bedöms Länsstyrelsen Västernorrland ha åstadkommit ett utmärkt resultat inom fiskeområdet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

12. Folkhälsa

Länets folkhälsoarbete är ett gemensamt ansvar vilket kräver insatser från flera sektorer i länet: offentliga, privata, ideella organisationerna och från individerna själva. För att nå regeringens mål om en god och jämlik hälsa bör samtliga sektorer sträva efter att minska de ojämlika förutsättningarna för att skapa en god och jämlik folkhälsa i länet. Länsstyrelsens regionala folkhälsoarbete synliggörs inom flera insatser som jämställdhetsutveckling, brott- och våldsförebyggande arbete, tillsyn av alkohol, tobak och e-cigarett, arbete med mänskliga rättigheter, funktionshinder, integration, föräldraskapsstöd och preventivt arbete

kring alkohol, tobak och spel. Länsstyrelsen arbetar även med folkhälsa på flera nivåer och områden så som regional utveckling, samhällsplanering, miljöanalys, fiske, skyddad natur och social hållbarhet. Vårt samlade arbete har därför stora möjligheter att bidra till bättre folkhälsa i Västernorrland.

Vid länsstyrelserna i Stockholm och Västerbottens län pågår pilotprojekt för att ta fram metoder för samordning av ett tvärsektoriellt regionalt folkhälsoarbete. Länsstyrelsen Västernorrland följer projekten med intresse. Det är angeläget att hälsoskillnaderna i länet uppmärksammas och att gemensamma insatser inleds från alla samhällsaktörer för att främja en god och jämlik hälsa. Inför 2020 har Länsstyrelsen beslutat att tillsätta resurser för att möta folkhälsoutmaningarna och vara en drivande aktör i det hälsofrämjande och förebyggande arbete i länet.

I redovisningen av länsstyrelseinstruktionen 5 § punkt 6 lyfts mer av Länsstyrelsens arbete med folkhälsa fram.

Resultatmått och resultatanalys – Folkhälsa

Folkhälsa (verksamhet 70*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,9	0,8	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	1,9	1,8	3,0
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	3 729	3 806	3 616
Antal ärenden, inkomna och upprättade	22	26	32
Antal beslutade ärenden	26	23	19
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	2	2
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	11		

Antalet årsarbetskrafter något lägre för 2018 och 2019 än 2017 års nivå på grund av föräldraledigheter. I övrigt inget att kommentera.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens samlade bedömning anger gott resultat för det samlade folkhälsoarbetet i Västernorrlands län. Länsstyrelsen folkhälsoarbete synliggörs inom flera områden och nivåer och är i linje med regeringens mål om att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

13. Jämställdhet

Efterfrågan på kompetens inom jämställdhetsområdet

Efterfrågan på kompetens inom jämställdhetsområdet har även under detta år varit stor. Förändringen sedan tidigare år är att efterfrågan gäller fler perspektiv än enbart jämställdhetsintegrering. Jämlikhetsfrågor och jämställdhetsfrågor har knutits samman på ett tydligare sätt i de förfrågningar som ställts till länsstyrelsen. Mänskliga rättigheter och kunskap om diskrimineringsfrågor utifrån ett arbetsgivarperspektiv är sådana exempel.

Länsstyrelsen har mött detta intresse och vilja att arbeta med jämställdhetsfrågor genom ett flertal kompetenshöjande insatser. Länsstyrelsen har bland annat stöttat Räddningstjänsten, skogsnäringen, Västernorrlands idrottsförbund i deras arbete med jämställdhetsintegrering. Särskilt stöd har riktats till Örnsköldsviks kommun som är med i SKL: s modellkommunssatsning.

Samverkan med skogsnäringen

Under 2018 initierade ett landshövdingen ett arbete kring skogsnäringens möjligheter till ökad jämställdhet och inkluderingen. Initiativet resulterade att representanter från Länsstyrelsen Västernorrland, LRF, Skogsstyrelsen, Region Västernorrland samt ledande företrädare för länets största skogsbolag under 2019 arbetat fram handlingsplanen ”Så stärker vi attraktionskraften i skogsbranschen utifrån ett jämställdhetsperspektiv”. Handlingsplanen presenterades under hösten för ett 30-tal representanter från länets skogsbransch. Intresset för att delta och därmed utveckla sitt jämställdhetsarbete var stort. Innan årsskiftet påbörjade Länsstyrelsen Västernorrland en upphandling av en projektledare som under en treårsperiod tillsammans med näringen ska förverkliga målformuleringarna i handlingsplanen.

Ett jämställdhetsperspektiv på det brottsförebyggande arbetet

Länsstyrelsen Västernorrlands brottsförebyggande arbete uppmärksammar fortlöpande att mäns och kvinnors brottslighet, utsatthet för brott och upplevelse av trygghet skiljer sig åt. Val av insatser sker utifrån lokala brottsproblem där både gärningspersonen samt offret/utsatta objektet belyses för att skapa orsaksanalyser.

Ett exempel på hur ett jämställdhetsperspektiv fördjupar kunskapen om kvinnor och mäns möjlighet att på lika villkor vara en del av det offentliga rummet presenterades och diskuterades på en länsgemensam konferens för bland annat brottsförebyggande funktioner i länets kommuner. Feministisk stadsplanering presenterades som ett verktyg för att kunna genomföra bättre analyser kring hur ett situationellt preventivt arbete kan ta form. Detta arbete kommer att tas vidare internt på Länsstyrelsen Västernorrland under år 2020.

Samverkan med Region Västernorrland

Länsstyrelsen har utgjort ett kompetensstöd inom jämställdhetsområdet för att jämställdhetsintegrera den Regionala utvecklingsstrategin (RUS). För första gången finns ett tydligt jämställdhetsperspektiv med en intersektionell ansats med i den Regionala utvecklingsstrategin. Strategin ska beslutas i februari 2020. I förslagsversionen till kommande RUS är jämställdhet en av sex grundläggande principer som är gemensamt för alla målområden. Principerna ska beaktas i de beslut och initiativ som tas inom ramen för den Regionala utvecklingsstrategin. Den nära samverkan som finns mellan Region Västernorrland och Länsstyrelsen Västernorrland har varit dörroppnaren för detta resultat.

Sakkunnig i jämställdhet har under 2019 ingått i ett flertal sammanhang för att stärka området social hållbarhet. Länsstyrelsen Västernorrland och Region Västernorrland ansvarar för ett flertal sakområden inom social hållbarhet. Representanter för nämnda organisationer ingår i flera sammanhang där de sociala hållbarhetsaspekterna behöver lyftas fram och få utrymme. Resultatet har många gånger blivit att frågor som mänskliga

rättigheter, folkhälsa och jämställdhet inte får genomslag i planerade insatser. För att komma till rätta med detta har Länsstyrelsens enhet för social hållbarhet och Region Västernorrlands folkhälsoenhet startat ett utvecklingsarbete där syftet är att definiera området social hållbarhet, hitta samverkansmöjligheter mellan sakområden och organisationerna och fram för allt gemensamt lyfta fördelarna och möjligheterna med att förena de sociala hållbarhetsperspektiven med övriga hållbarhetsfrågor. Inom detta arbete är jämställdhetsfrågan avgörande och i många fall ett perspektiv som kan verka förenande mellan de andra sakområdena.

Resultatmått och resultatanalys – Jämställdhet

Arbetet med jämställdhet har under de senast åren utvecklats och växt kraftigt. Detta beror till största delen på de utökade resurser inom uppdraget att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Denna satsning från regeringens sida har gett synergieffekter på det arbetet som genomförs av länsstyrelsen inom ramen för länsstyrelseinstruktionen.

Jämställdhet (verksamhet 80*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,3	0,2	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	2,4	2,4	1,9
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	5 145	4 278	2 620
Antal ärenden, inkomna och upprättade	5	8	10
Antal beslutade ärenden	11	8	10
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	50	249	1 520

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen Västernorrland har under 2019 gjort en tydlig förflyttning framåt i arbetet med jämställdhetsintegrering. Förflyttningen har gjorts såväl externt som internt i den egna organisationen. Det intensiva och målinriktade samarbetet med skogsnäringen och andra berörda myndigheter inom skogsbranschen har gett resultat och visar att länsstyrelsen är en viktig samlande funktion i länets jämställdhetsarbete.

Länsstyrelsens interna arbete har gått in i ett nytt skede, där ett helhetsgrepp har tagits kring de perspektivfrågor som länsstyrelsens hela verksamhet ska integrera och beakta. Ställningstagandet om att ta ett helhetsgrepp kring perspektivfrågorna i § 5 kommer att möjliggöra att fler integrerar perspektiven i sitt dagliga arbete.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

14. Integration

Västernorrland kännetecknas av engagemang för integration på alla nivåer där länsstyrelsen har en stödjande och samordnande roll utifrån ett fokus på nätverksarbete. Rådslag Integration hade 2019 tema social hållbarhet med integrationsuppdragen satt i ett större perspektiv av mänskliga rättigheter och Agenda 2030. Länsstyrelsen bedömer att det

strategiska arbetet börjar ta sikte på praktisk samverkan i omställningstider inom allt ifrån rättighetsbaserade analyser till anordnande av aktiviteter.

Länsstyrelsens beslut om kommunal och statsbidrag har underlättats av en fortsatt nära dialog med aktörerna, god omvärldsbevakning och kunskap om kommunernas beredskap och mottagningskapacitet. Internt har enheten för social hållbarhet HBTQ-certifierats för att säkra lika villkorsarbetet mot alla former av diskriminering.

Nyanländas etablering på arbetsmarknaden är ännu en utmaning för integration i länet och länsstyrelsen har fortsatt medverka i arbetet med en regional utvecklingsstrategi tillsammans med Region Västernorrland.

Integration & tillväxt

Länsstyrelsens pågående projekt Integration & tillväxt i Västernorrland syftar till att skapa tillväxt i länets näringsliv genom att ta tillvara på den kompetens som finns bland utrikesfödda.

Målet är att 36 nya företag har startat när projektet är slut. Det deluppdraget avslutades 2019 och nådde resultatet 41 nystartade företag i gruppen utrikesfödda.

Vad gäller kompetensförsörjning i länets företag är målet att 371 företag ska få stöd av projektet. Definitionen av få stöd är i projektet att företag har kontaktats, fått information om projektet samt har ett aktuellt behov av kompetensförsörjning som företaget vill få stöd med via projektets möjlighet att hitta kompetens i gruppen utrikesfödda. Vid årets slut hade 116 företag fått stöd och 230 företag är kontaktade. Utifrån företagsstöden ska företagens behov matchas med utrikesföddas kompetens och detta ska leda till att 50 företags behov av kompetensförsörjning tillgodoses och leder till praktik eller anställning. Fram till och med 2019 har 38 företags behov tillgodosetts genom att individer fått praktik eller anställning på företagen.

Under 2019 har projektet arbetat fram en metod för att nå målet om kompetensförsörjning i länets företag. Metoden är uppbyggd i fem steg i syfte att få en hållbar matchning utifrån företagens kompetensförsörjningsbehov i förhållande till den kompetens som finns hos utrikesfödda i länet. Stegen handlar om marknadsföring/kommunikation av projektet, samverkan/nätverk med projektets samverksparter och med externa aktörer inom tillväxt/företagande samt integration. Vidare handlar det i steg tre om kartläggning, utifrån företagens behov samt vilken kompetens som finns i länet i gruppen utrikesfödda och slutligen i steg fyra och fem aktiviteter inom matchning, där företag och individer möter varandra.

Utöver ovan beskrivet har ett antal föreläsningar genomförts, med syfte att öka kunskapen om lokala kompetensbehov, förändra attityder och synliggöra verklig kompetens hos utrikesfödda i länet och på så sätt bidra till den regionala tillväxten. Därutöver har projektet

utfört ett antal starta eget-föreläsningar för enbart kvinnor med syfte att öka andelen kvinnor som startar företag.

På grund av förskjuten projektstart har projekt Integration och tillväxt under 2019 beviljats förlängning och löper till och med 2020.

Andra uppdrag inom integrationsområdet än ovan beskrivna redovisas i särskild ordning.

Resultatmått och resultatanalys – Integration

Under 2019 har länsstyrelsen utökat resurserna inom integrationsområdet genom en speciellt riktad satsning på att följa upp de statsbidrag som beviljades 2018.

Integration (verksamhet 85*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	1,6	1,2	2,3
Årsarbetskrafter kvinnor	2,8	2,0	2,0
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	7 807	7 568	6 125
Antal ärenden, inkomna och upprättade	80	78	100
Antal beslutade ärenden	48	97	12
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	1	22
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	-185	0	0

Länsstyrelsen Västernorrland beviljar bidrag inom detta område, utbetalningen sker av särskild utsedd länsstyrelse varför utbetalningsvolymerna ej framgår i denna tabell. Det negativa beloppet avser återbetalning av sådana tidigare beviljade bidrag där insatserna inte fullföljts och därför återbetalats.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens samlade bedömning anger gott resultat för integrationsarbetet i Västernorrlands län. Såväl syfte som inriktning följer de i uppdragen angivna målen. Processerna runt samordning av insatser, stöd och beslut fungerar utmärkt, liksom samarbeten runt horisontella kriterier såsom mänskliga rättigheter och jämställdhet, medan det föreligger vissa behov inom kapacitet och samordning av samhällsorientering.

En mer detaljerad bedömning av resultaten inom respektive uppdragsområde redovisas i särskild ordning.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 4 §: Länsspecifika uppgifter

Länsstyrelsens uppgifter omfattar också

1. tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken,
2. Barentssamarbetet i Västerbottens och Norrbottens län,
3. i Norrbottens, Västernorrlands och Västra Götalands län att göra de utredningar om det allmänna fiskeintresset som begärs av andra myndigheter i ansökningsmål enligt 22 kap. miljöbalken,
4. i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län att vara förvaltande och attesterande myndighet för vissa program inom målet Europeiskt territoriellt samarbete inom EU:s strukturfonder enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006,
5. i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län att vara behörig myndighet enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning, vid kontroller och inspektioner avseende de program som anges i 4, och
6. i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län att vara ansvarig för kontroller enligt artikel 23.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1299/2013 av den 17 december 2013 om särskilda bestämmelser för stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden till målet Europeiskt territoriellt samarbete

Länsstyrelsen i Västernorrlands län omfattas av punkterna 1 och 3.

1. Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas

Proaktivt arbete sker genom att i tidigt skede informera berörda dödsbodelägare för att effektivt kunna avveckla dödsboets fastighetsinnehav i enlighet med bestämmelserna i ärvdabalken. Uppföljning av om berörda fastigheter avvecklats från dödsboet sker löpande. I förekommande fall förelägger länsstyrelsen dödsboet om att avveckla innehavet när tidsfristen löpt ut.

Samlad bedömning av resultat

Resultatet är gott i förhållande till uppgiften.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

3. Utredningar om det allmänna fiskeintresset

Fiskeutredningsgruppen - en nationell resurs inom miljöprövningen

Utredningsverksamheten vid länsstyrelserna i Norrbottens, Västernorrlands och Västra Götalands län, nu kallad Fiskeutredningsgruppen, är avsedd att vara en nationell resurs i miljöprövningsärenden och genomför utredningar om allmänt fiskeintresse med stöd av 4 § 3 p. förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

Länsstyrelsen Västernorrland har under året på begäran av mark- och miljödomstolen, Havs- och vattenmyndigheten och andra länsstyrelser genomfört ett antal utredningar i olika län om hur vattenverksamheter påverkar allmänt fiskeintresse och gett förslag till skydds- och kompensationsåtgärder. Detta har även inneburit medverkan i huvudförhandlingar i mark- och miljödomstolen även utanför länet. Samverkan med länsstyrelserna i Norrbotten och Västra Götaland har stärkts genom gemensamma projekt och möten. Prestationerna i form av utredningar, liksom resultaten i form av sakkunnigutlåtanden och andra utredningar, bedöms hålla hög kvalitet. Resultaten bedöms bland annat bidra till mer balanserade och miljöeffektiva tillståndsdomar i mål om vattenverksamhet i mark- och miljödomstolen och därmed bidra till miljömålets uppfyllande.

Länsstyrelsens fiskeutredningsgrupp har på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten genomfört ett arbete som stödjer Havs- och vattenmyndighetens vägledning inom miljöbalkens område. Länsstyrelsen Västernorrland erhöll 1,29 mnkr för detta projekt 2019 som under året inrymde följande delmoment.

- Expertstöd till andra myndigheter för moderna miljövillkor inom vattenkraften. Bedömningar och medverkan i projekt rörande fiskvägar, minimitappningar, kontrollprogram och andra miljöåtgärder vid kraftverk.
- Uppföljning av fiskvägar i Sverige; inventering, bedömning och metodik. Totalt inventerades 117 fiskvägar i Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län.
- En nationell insats med samordning av kontrollen av den odling och utsättning av lax och öring som vattenkraftbolagen är ålagda att utföra som kompensation för deras verksamheters negativa inverkan på den naturliga fiskproduktionen. I detta ingick bland annat att arrangera en nationell konferens med representanter från berörda kraftbolag och deras fiskodlingar, myndigheter och inbjudna föredragshållare.

Samlad bedömning av resultat

Verksamheten har lett till ökad kvalitet avseende bedömningen av de allmänna vatten- och fiskeintresset i miljöprövningsprocessen i flera vattenmål (mark- och miljödomstolen). Resultaten bedöms bland annat bidra mer miljöeffektiva tillståndsdomar i mål om vattenverksamhet i mark- och miljödomstolen och därmed bidra till miljömålets uppfyllande. Den projektbaserade delen av verksamheten (uppdraget från HaV) har bidragit till att ny kunskap och nya bedömningsunderlag för prövning och tillsyn av vattenkraften har tagits fram. Underlagen och tillsammans med genomförd samverkan har lett till en kompetenshöjning hos såväl länsstyrelsen Västernorrland som hos handläggare på andra myndigheter. Sammantaget har verksamheten bidragit till att ökad hänsyn till allmänna

intressen i vattenmiljön har tagits och kommer att kunna tas i framtida prövningar och omprövningar av vattenverksamheter.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 5 §: Sektorsövergripande uppgifter

Länsstyrelsen ska vidare

1. integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor,
2. genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund, om det inte finns särskilda skäl mot detta,
3. vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och då ta särskild hänsyn till barns bästa,
4. vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning,
5. integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering,
6. verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak,
7. i sin verksamhet verka för att förenkla för företag,
8. samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat, och
9. i sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses

1. Integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet

Länsstyrelsen har under 2019 fokuserat på att arbeta upp en struktur för arbetet med perspektiven i 5 § länsstyrelseinstruktionen. Syftet med arbetet har varit att samtliga medarbetare på länsstyrelsen ska få stöd och därmed möjlighet att integrera perspektiven jämställdhet, barnrätt, mänskliga rättigheter, tillgänglighet och folkhälsa i sitt arbete.

Länsstyrelsen Västernorrland har under många år arbetat med och haft en struktur för Lika villkorsfrågor (råd, strategi och handlingsplan). Lika villkorsfrågorna har hanterat såväl jämställdhetsintegrering som diskrimineringsområdets aktiva åtgärder. Denna struktur har varit överblickbar för medarbetarna på Länsstyrelsen Västernorrland. Länsledningen gav i början av 2019 uppdraget att se över denna struktur. Under året har ett stort arbete gjorts för att sortera in var i organisationen och på vilken funktion arbetet med jämställdhet och övriga perspektivfrågor hör hemma.

Idag finns två spår i Länsstyrelsen Västernorrlands arbete:

- Jämställdhetsintegrering utifrån uppdragen i 5 § länsstyrelseinstruktionen (verksamhetsperspektiv)
- Aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen (arbetsgivarperspektiv)

Den vägledning som tagits fram av sakkunnig i jämställdhet och utvecklaren för mänskliga rättigheter ska guida samtliga medarbetare på Länsstyrelsen Västernorrland på vilket sätt de kan arbeta med § 5. I vägledningen använder vi oss av ett rättighetsbaserat arbetssätt med korta fördjupningar hur respektive perspektiv kan hanteras. Vi tar ett helhetsgrepp om perspektivfrågorna och underlättar för medarbetarna att faktiskt ta sig an och integrera

frågorna. Kön som indelningsgrund och perspektiv har varit bärande under hela processen och utgått från förhållningssättet ”alltid kön men inte bara kön”. Vägledningen visar hur perspektivfrågorna ska hanteras i verksamhetsplanering, tertiärluppföljningar, årsredovisning och hur kompetensutveckling inom de tvärspektoriella perspektiven ska ske.

Samlad bedömning av resultat

Ett gediget arbete med att vägleda, inspirera och stödja samtliga medarbetare på Länsstyrelsen Västernorrland i deras arbete med att integrera perspektivfrågorna i § 5 har under året genomförts. Den interna feedbacken från såväl kollegor som länsledningen har varit positiv. Förutsättningarna för att säkerställa att länsstyrelsen integrerar perspektiven, följer upp arbetet och att kompetensutveckling tillförs har ökat i och med att arbetet numera är en del av den interna styrmodellen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

2. Genomgående analysera och presentera individbaserad statistik baserat på kön

Statistik

Länsstyrelsen Västernorrland har arbetat med framtagandet av en regional statistikbok ”Så jämställt är Västernorrland 2019”. Både en fullständig version samt en populärversion kommer att färdigställas under 2020. Framtagen statistik har använts vid flera tillfällen framför allt i föreläsningstillfällen där Länsstyrelsen ofta har i uppdrag att ge en bild av hur jämställdheten utvecklas i länet.

Internt har Länsstyrelsen idag inget strukturerat system eller uppföljning som gör att samtliga verksamheter använder könsuppdelad statistik som underlag för insatser och prioriteringar. Det finns dock flera exempel på verksamheter som använder och ser fördelar med att använda könsuppdelad statistik som ett vägledande underlag.

Länsstyrelsens HR-funktion

HR-funktionen arbetar konsekvent med könsuppdelad statistik i lönekartläggningar och i rekryteringsprocesser. Sjukfrånvaro, personalstruktur och personalomsättning är andra områden där könsuppdelad statistik tas fram och analyseras utifrån kön.

Hållbar konsumtion

Studenter från Internationella Miljöinstitutet från Lund bjöds under året in till länsstyrelsen för att utforska hur lösningar för hållbar konsumtion kan utvecklas i länet. Som en del av det arbetet genomförde studenterna en enkät, i vilken könsuppdelad statistik togs fram.

Projektet Mittstråket

Projekt Mittstråket, som ägs och leds av Länsstyrelsen Västernorrland, har i analyser av stationslägen och trafikering längs Mittstråket mellan Sundsvall och Storlien använt sig av könsuppdelad statistik, bland annat om hur resande med olika transportslag och resandets funktion varierar mellan könen. Resultaten har använts i workshops med kommunala och regionala samhällsplanerare och infrastrukturstrateger, och kopplats till hur de investeringar och åtgärder som genomförts inom ramen för projektet faktiskt kan ge för effekter på jämställdheten i regionen.

Stadsbidrag inom integrationsområdet

Könsuppdelad statistik används för att utvärdera utvecklingsområden inom ramen för stadsbidrag inom integrationsområdet. Ett flertal anordnare av aktiviteter uppger i redovisningar till länsstyrelsen att det är svårt att uppnå en representativ jämställdhet i form av antal deltagare vid olika aktiviteter. Genom att länsstyrelsen får kännedom om detta kan projekt prioriteras som förväntas öka antalet deltagande kvinnor. Det kan exempelvis handla om projekt för endast kvinnor, projekt som erbjuder kvinnor att ta med barn eller tematiska inslag som tidigare visat sig ha god effekt på området. Genom att länsstyrelsen efterfrågar könsuppdelad statistik blir jämställdhetsperspektivet i samtliga projekt en obligatorisk del.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen Västernorrlands arbete med att analysera och presentera individbaserad statistik baserat på kön utvecklas kontinuerligt. Upplevelsen är att fler verksamhetsområden använder och ser fördelar med att se strukturella mönster med hänsyn till kön. I Vägledningen för perspektivfrågor ingår skrivningar om vikten av att använda könsuppdelad statistik. De tvärsektoriella perspektivfrågorna är en viktig del i länsstyrelsen styrmodell och kommer att möjliggöra en tydligare struktur och uppföljning av arbetet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

3. Analysera konsekvenserna för barn och ta särskild hänsyn till barns bästa

Uppdragen kring integration, friluftsliv, samhällsplanering och djurskydd är några exempel på verksamhet som berörs av barnrättsperspektivet. Det kan t.ex. handla om länsstyrelsens samordning av kommunernas mottagande av ensamkommande barn, om att öka barn och ungdomars tillgänglighet till natur- och kulturlandskapet, att hänsyn tas till barns hälsa i planering av skolgårdar, lekplatser och parker, samt att uppmärksamma barns utsatthet i arbetet med djurtillsyn.

I slutet på juni förstärktes länsstyrelsernas arbete med mänskliga rättigheter genom ett uppdrag om barnets rättigheter. Uppdraget utförs i samverkan med BO, samt i dialog med SKR. Enligt regeringens skrivelse ska uppdraget utgöra ett stöd för att barnets rättigheter tillämpas i praktiken, i länsstyrelsernas egna verksamheter och gentemot regionala aktörer.

Barnrättsperspektivet i den egna verksamheten

Under hösten 2019 har fokus dels legat på utveckling av den interna utbildningen i rättighetsbaserat arbetssätt (för återstående enheter samt nyanställda) för att tydligare inkludera barnrättsperspektivet och tillämpningen av barnets rättigheter i praktiken, dels på utveckling av ett kunskapsstöd för prövning av barnets bästa i den egna verksamheten genom deltagande i nationell arbetsgrupp. Kompetenshöjande insats kring Barnkonventionen som svensk lagstiftning har också genomförts i samband med årets verksamhetsplaneringsprocess.

Exempel på hur ett barnrättsperspektiv integrerats i länsstyrelsens verksamhet:

- Inom ramen för miljömålsarbetet försöker länsstyrelsen kontinuerligt utveckla hur vi bättre kan fånga upp och involvera barn och unga i miljö- och hållbarhetsarbetet, till exempel genom att bjuda in till möten/konferenser. Under Miljömålsdagen (2019.11.06) bjöd representanter från Länsstyrelsen och Region Västernorrland tillsammans in ett antal ungdomar från Ung mentor/Övik advisory board för att höra deras tankar kring framtiden med fokus på miljö, hälsa och hållbarhet.
- Barnrättsperspektivet beaktas i de insatser som genomförs inom brottsförebyggande området och hänsyn tas till hur vi kan arbeta med att inkludera perspektivet i de insatser vi beslutar oss för att genomföra. Exempelvis beaktades barnrättsperspektivet särskilt i den konferens kopplat till våldsbejakande extremism som genomförts under året.
- Inom området mäns våld mot kvinnor (MVK) har representanter från länet som möter barn som upplever våld fått kompetensutveckling i hur man möter barn, samt barns rätt att få komma till tals och själva få belysa sina problem.

Barnrättsperspektivet i samverkan med regionala aktörer

Under hösten 2019 har ett flertal kunskapshöjande insatser efterfrågats av regionala aktörer i länet och en nystart för länssamverkan har initierats i form av ett nätverk/arbetsgrupp med representanter från kommunerna, Regionen, Kommunförbundet, samt Länsstyrelsen (sammankallande). Exempel på kunskapshöjande insatser i länet:

- Barns rätt till kultur på Kulturtung 2019 samarrangerat med Region Västernorrland, Region Jämtland Härjedalen, Kommunförbundet Västernorrland och Härnösands kommun (2019.10.10).
- Samverkan med Barnombudsmannen och regionala aktörer kring barnrättsdagen 20 november. Web-sänd nationell konferens med kompletterande lokalt program för ca. 80 deltagare genomfördes i samarbete med Örnsköldsviks kommun och Kommunförbundet Västernorrland.
- Barnkonventionen blir svensk lagstiftning för Region Västernorrlands råd för jämlikhet och jämställdhet (2019.11.29).

Samlad bedömning av resultat

Sammantaget bedömer länsstyrelsen att barnrättsperspektivet har fått ett strategiskt lyft i arbetet med rättighetsbaserat arbetssätt och att enheterna nu arbetar systematiskt med att integrera ett barnperspektiv i myndighetens olika verksamheter. Samverkan med regionala aktörer har inletts och ett flertal kunskapshöjande insatser har efterfrågats och genomförts i länet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

4. Verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Länsstyrelsen har under året genomfört en rad insatser för att verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. En väsentlig del av länsstyrelsens arbete inom området har utgjorts av uppdrag 52 i regleringsbrevet 2019, vilket redovisats i särskild ordning till Socialdepartementet. Inom ramen för detta uppdrag genomfördes i samarbete med MFD en regional konferens med ett 60-tal deltagare den 7 maj 2019, med titeln Funktionshinderpolitik - en fråga om mänskliga rättigheter, där länets kommuner, Region Västernorrland, samt civilsamhällets aktörer deltog. Samverkan och stöd har också skett i form av ett uppstartat regionalt nätverk för länets kommuner och Region Västernorrland.

Samverkan har även skett med ett flertal av länsstyrelsens övriga uppdrag, såsom föräldraskapsstöd, personliga ombud (PO) och mäns våld mot kvinnor (MVK). Både genom integrering i andra uppdrags regionala nätverksträffar (t.ex. Föräldraskapsstöd och PO) och genom att funktionshinderperspektivet lyfts i externa event kopplat till andra uppdrag (t.ex. inom MVK och hedersrelaterat våld). Samverkan med ansvariga för länsstyrelsens verksamhetsområden inom samhällsplanering och friluftsliv har inletts under 2019.

Länsstyrelsen har under året också förbättrat integreringen av funktionshinderspolitiken i arbetet med att implementera det rättighetsbaserade arbetssättet (RBA) i länsstyrelsens verksamhet som helhet. Länsstyrelsens enheter gör inom sina respektive verksamhetsområden olika insatser som har positiv inverkan på tillgänglighet och delaktighet:

- I framtagandet av en ny naturvägledningsplan för världsarvet Höga Kusten är tillgänglighetsperspektivet av stor vikt i utpekandet och utformandet av besöksplatser och i Jämtgavelns naturreservat har länsstyrelsen etablerat en tillgänglighetsanpassad besöksanläggning som ger en bred målgrupp åtkomst till naturen.
- Länsstyrelsen har under året bland annat investerat i en portabel hörslinga som kan användas både när vi håller möten i våra egna lokaler och i externa lokaler där det saknas hörslinga och tillgänglighetsperspektivet har beaktats vid iordningställandet av ny lokal.

- Genom att lagen om tillgänglighet till digital offentlig service började gälla den 1 januari 2019 så har enheten för verksamhetsstöd arbetat med klarspråk och tillgängligt material på webben och till exempel inventerat vilka e-tjänster/formulär/blanketter som finns. Externwebben har också strukturerats om från att vara målgruppsanpassad till att ha ämnesingångar, vilket gör det enklare för besökare att hitta rätt.

Samlad bedömning av resultat

Sammantaget bedömer länsstyrelsen att en rad strategiska insatser för att verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning genomförts under året. Länsstyrelsen har också förbättrat integreringen av funktionshinderspolitiken i arbetet med att implementera det rättighetsbaserade arbetssättet (RBA) i länsstyrelsens verksamhet som helhet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

5. Integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet

Under året har arbetet med att utbilda länsstyrelsen Västernorrlands medarbetare i mänskliga rättigheter och ett rättighetsbaserat arbetssätt fortlöpt och resterande enheter samt nyanställda har utbildats. Genom att arbeta rättighetsbaserat tar vi ett helhetsgrepp i arbetet med de olika tvärssektoriella perspektiv som återfinns i länsstyrelseinstruktionen §5. Under året har en vägledning tagits fram som syftar till att konkretisera vad 5 § punkterna 1–6 innebär för länsstyrelsens verksamhet. Vägledningen lyfter också hur perspektivfrågorna ska integreras i länsstyrelsens styrmodell och därmed på ett tydligt sätt finnas med i verksamhetsplanering, uppföljning och redovisningar. Vägledningen introducerades i samband med årets verksamhetsplaneringsprocess (VP 2020).

Exempel på integrering av mänskliga rättigheter i länsstyrelsens verksamheter under året:

- Inom integrationsuppdraget har flera insatser gjorts under året för att lyfta mänskliga rättigheter och kopplingen till integration. Bland annat under årets integrationsdagar för ansvariga för integration i de nordliga länen (LIN-Nord) och på Rådslag integration för regionala aktörer verksamma inom integrationsområdet.
- Enheten för regional utveckling genomförde en inspirationsdag kring främjande myndighetsutövning inom den regionala livsmedelsstrategin för länsstyrelsen och länets kommuner. Fokus var bland annat att skapa tillit till myndigheter för att individen ska ha förtroende för det demokratiska systemet samt rätten till likabehandling inte ge alla samma förutsättningar.
- Inom verksamhetsområdet mäns våld mot kvinnor (MVK) är rättighetsperspektivet genomgående och en tydlig utgångspunkt inte minst när det gäller arbetet med det hedersrelaterade våldet. Flera kompetenshöjande insatser med fokus på mänskliga rättigheter har gjorts under året, till exempel för två av de regionala nätverken.

För vidare information om arbetet se avsnitt Återrapporteringskrav 1.7 Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedömer att det systematiska arbetet med 5§ perspektiven går mycket bra samt utvecklar och fördjupar medarbetarnas kapacitet att belysa, beakta och analysera mänskliga rättigheter inom den egna verksamheten.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

6. Verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås

Vår bedömning är att många insatser genomförts i syfte att uppfylla det nationella folkhälsomålet. Det finns dock ett utvecklingsbehov att i större utsträckning integrera folkhälsa i Länsstyrelsens interna verksamhet och att på ett tydligare sätt lyfta upp folkhälsa och jämlika livsvillkor som centralt för genomförandet av Agenda 2030. För att tydliggöra perspektivfrågorna har Länsstyrelsen tagit fram en vägledning som stöd för att integrera perspektivfrågorna i verksamheten. Länsstyrelsen har internt genomfört insatser för att integrera ett rättighetsbaserat arbetssätt samt seminarier och workshops kring perspektivfrågorna. Länsstyrelsens medarbetare fortsätter att HBTQ-certifieras, det innebär ökad kunskap om att arbeta systematiskt med likabehandling, bemötande och mänskliga rättigheter. Länsstyrelsen har tillsammans med Region Västernorrland en fördjupad regional samverkan för det regionala Agenda 2030-arbetet, där miljö och folkhälsa är prioriterade områden.

Bland de väsentliga insatser som genomförts inom området folkhälsa återfinns följande:

- För att stödja ANDTS-arbetet i länet (alkohol, narkotika, dopning, tobak samt spel) har Länsstyrelsen arbetat enligt den nationella ANDT-strategin. Allt arbete görs med hänsyn till såväl barn- som jämställdhetsperspektiven. Nätverksträffar samt kompetenshöjande insatser har genomförts i länet i syfte att stärka samverkan mellan aktörer och bidra till ökad kompetens. En stor del av arbetet har skett gemensamt med brottsförebyggande och ANDTS-samordnare samt tillsynshandläggare.
- I länets nya energi- och klimatstrategi (Energi- och klimatstrategi för Västernorrland 2020–2030) främjas insatser som också gynnar folkhälsan. Det finns stora synergieffekter att hämta genom ett mer klimatsmart samhälle. Strategin främjar samhällsplanering som leder till mer gång och cyklande och insatser som leder till mer balanserad och näringsrik kost. Rörande klimatinvestering i Klimatklivet så är klimatnyttan per krona det främsta beslutsunderlaget, däremot ser länsstyrelsen gärna att folkhälsoperspektivet beaktas i ansökan.

- Folkhälsoperspektivet genomsyrar allt brottsförebyggandearbete i länet. Insatserna utgår från hur vi kan skapa en jämlik hälsa tillgänglig för alla i länet. Ett konkret exempel är arbetet med SMADIT (samverkan mot alkohol och droger i trafiken). Vid genomförd kartläggning valdes kommuner ut utifrån ett jämlikt folkhälsoperspektiv. Länsstyrelsen har arrangerat nätverksträffar för kommunpoliser och kommunala samordnare inom ANDTS och folkhälsa. Det har lett till ökad kommunikation och kunskapsspridning inom områden som berör folkhälsa, brott och trygghet.
- För att förbättra stödet till barn och föräldrar i familjer med missbruk genomförde Länsstyrelsen tillsammans med Socialstyrelsen en kunskapsdag om arbetsmetoden familjeorienterat arbetssätt. När föräldrar med missbruk uppmärksammas inom socialtjänsten behövs både ett barn- och ett föräldraperspektiv i utredningar och insatser för bästa möjliga resultat och bemötande. Att arbeta utifrån ett familjeorienterat arbetssätt förutsätter intern samordning mellan verksamhetens olika enheter. Ett arbetssätt som synliggör barnets behov.
- Länsstyrelsen förvaltar över 200 naturreservat, Skuleskogens nationalpark och världsarvet Höga Kusten. Samordnar arbetet med de friluftspolitiska målen och verkar för att människor ska komma ut i naturen. I detta arbete är tillgänglighetsperspektivet centralt, även personer med funktionsvariationer ska ha tillgång till vår skyddade natur. Tillgängliga naturområden är i sin tur viktiga för folkhälsan. Länsstyrelsen har genomfört ett flertal kommunikationsinsatser för att göra utflyktsmålen i nationalparken och naturreservaten kända. Under året har Länsstyrelsen producerat och spridit ett antal filmklipp över sociala medier som uppmuntrar till ett aktivt frilustliv som i sin tur främjar folkhälsan.
- I samarbete med Region Västernorrland har Länsstyrelsen genomfört projektet Friluftsliv på recept som syftar till att skapa ett material som kan användas för att förbättra folkhälsan, både som del i en patients vårdplan men även som en preventiv åtgärd för befolkningen i stort. Allmänheten ska få tillgång till materialet där hänvisningar finns till lämpliga promenadslingor beroende på personens rörelseförmåga och behov av hjälpmedel. Friluftsliv på recept genom fysisk aktivitet kan både förebygga ohälsa och användas som komplement till medicinsk behandling.
- Den biologiska mångfalden minskar även i Västernorrland. För att vända den negativa trenden och skapa långsiktigt hållbara landskap behöver vi arbeta med grön infrastruktur. Vid framtagande av handlingsplan för grön infrastruktur har ett särskilt insatsområde pekats ut för insatser som beaktar och främjar naturens produktion av sociala värden och funktioner för friluftsliv, delvis som ett sätt att möta det växande samhällsproblemet: fysisk inaktivitet med försämrad folkhälsa. Ett prioriterat område är att det skapar möjligheter för friluftsliv i närheten av där människor bor och stimulerar till vardagsmotion. Länsstyrelsen stöder flera pågående projekt inom idrotten, frilutssatsningar samt natur- och kulturturism som tydligt prioriterar friluftspolitiken i länet.

- Enligt Friluftsliv 2018 (nationell undersökning av svenska folkets friluftsvanor) upplever många avsaknad av utrustning som ett hinder för att utöva friluftsliv. Länsstyrelsen har genomfört ett första möte med nationellt ansvariga för Fritidsbanken. Fritidsbanken är ett bibliotek med sport- och fritidsutrustning. Länsstyrelsen ser stor samhällsnytta och direkta kopplingar till folkhälsa och regional tillväxt i Fritidsbankens verksamhet. Ambitionen är att Länsstyrelsen ska vara en part som gör det möjligt att etablera fritidsbanker i Västernorrlands kommuner.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens samlade bedömning anger gott resultat för de aktiviteter som genomförts under året kopplat till folkhälsa i Västernorrlands län. Länsstyrelsen har tagit en tydlig inriktning för att nå det nationella folkhälsomålet och har omhändertagit de utvecklingsbehov som framkommit inom myndigheten. Syftet är att länsstyrelsens aktiviteter ska bidra till att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i länet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

7. I sin verksamhet verka för att förenkla för företag

Kortare handläggningstider och utvecklade arbetssätt inom komplexa miljöärenden är två tydliga exempel på hur verksamheten har fokuserat på omvärldens behov och därmed företagens verklighet.

Handläggningstider

Länsstyrelsen hade under året tre interna mål som samtliga medarbetare och verksamheter strävade mot. Två av målen är direkt kopplade till viljan att förenkla för företag; dels att länsstyrelsen ska bli helt digital till 2020 dels att de uppsatta handläggningstiderna ska nås. Handläggningstiderna har också minskat avsevärt inom flera för företag viktiga områden (se samlad bedömning av resultat nedan). Stora insatser har under året gjorts för att underlätta för företag gällande tillgänglighet, svarstid, bemötande och handläggningstider.

Ytterligare handläggarresurser har satts in för att möta upp prövningsbehovet. Ett nytt uppföljningssystem för att öka effektiviteten, korta ärendebalansen och korta handläggningstiderna, har införts.

Agilt arbetssätt inom miljöhandläggningen

Fortsatt omfattande arbete med bemötande och tillgänglighet har genomförts. Exempelvis anordnades en heldagsträff för verksamhetsutövare, kommuner och Naturvårdsverket om prövning av avloppsreningsverk. Detta för att öka kunskapen hos brukarna, ge möjlighet till dialog om prövningsansökan/miljökonsekvensbeskrivning, öka nöjdheten hos brukarna och i förlängningen korta handläggningstiderna. Fortsatt arbete med mallar och rutiner för att effektivisera handläggning ytterligare har också genomförts.

Genomförda åtgärder och förändrat arbetssätt har givit goda resultat, genom bl.a. en minskad balans och att. handläggningstiden i slutet av året uppfyllde uppsatta mål vad gäller handläggningsmålet högst 180 dagar från komplettdatum till dess att beslut meddelas. Detta är en stor förbättring jämfört med situationen under tidigare år, då ärendebalansen var avsevärt högre och måluppfyllelsen för handläggningstiden betydligt sämre. Det nya uppföljningssystemet och de ökade resurserna har medfört en möjlighet till betydligt bättre övergripande koll av innevarande ärenden och styrning av ärendeprocessen med fokus på bl.a. uppföljning av handläggningstiderna.

Bemötande och tidig dialog

Inom en rad områden har länsstyrelsen valt att initiera en tidig kontakt med företag vid exempelvis miljöprövningar. Utgångspunkten har varit att arbetet effektivast bedrivs genom tidig kontakt och nära dialog med företaget. Det blir således en vinst för såväl företaget som för länsstyrelsen.

När ett större miljöprövningsärende aktualiseras sätts ett projektteam samman som omfattar samtliga berörda kompetensområden, med en miljöskyddshandläggare som projektledare. Det har möjliggjort att på ett smidigt sätt hantera de olika bestandsdelarna parallellt, med tidig dialog och en samlad kommunikation med företaget. Länsstyrelsen har också tidig dialog med mark- och miljödomstolen och poängterar behovet av att det tidigt ska fastställas tidsplaner. Det gör att vi kan avsätta resurser vid rätt tidpunkter så att vi inte blir en flaskhals som förlänger processen för företaget.

Minskad sårbarhet

De senaste två åren har länsstyrelsen utvecklat ett delvis nytt förhållningssätt för att minska sårbarheten och utöka redundansen i hanteringen av ärenden som påverkar bland annat företag. Det innebär att i de områden där det förut funnits en handläggare eller utredare finns det nu minst två som kan hantera området/ärendet.

Samlad bedömning av resultat

Det mest tydliga resultatet för 2019 som underlättar för företagen i länet är måluppfyllelsen gällande målsatta handläggningstider. 2018 nåddes den målsatta handläggningstiden i 3 av 4 ärenden. 2019 är andelen nästan 9 av 10 ärenden enligt de målsatta handläggningstiderna i den så kallade LISA-listan. Den stora förbättringen är resultatet av ett fokuserat och målmedvetet arbete där resurser omfördelats och arbetssätt effektiviserats.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

8. Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat

Länsstyrelsens interna klimatanpassningsarbete har fått en bred förankring

Den nya förordningen om myndigheters arbete med klimatanpassning har präglat mycket av det interna klimatanpassningsarbetet på myndigheten. Uppdraget är väl förankrat i ledningsgrupp och hos berörda enhetschefer, som alla deltagit i en analys av på vilket sätt olika verksamheter kan beröras av förordningen. De har även varit delaktiga i att bidra till länsstyrelsens klimat- och sårbarhetsanalys, som togs fram under året. En arbetsgrupp med representation från nio av myndighetens elva enheter är bildad. Detta bedöms ge goda förutsättningar för att genomföra förordningsarbetet i framtiden. De åtgärder i den Regionala handlingsplanen för klimatanpassning som länsstyrelsen ansvarar för, har fått en tydligare ansvarsfördelning och en prioriteringsordning för när de ska genomföras. Dessa kommer att finnas med i kommande års verksamhetsplaner och på så sätt också kunna följas upp och effektbedömas.

Länsstyrelsen bedömer att denna organisation och tydliga struktur skapar en bra grund för att få hela myndigheten att i sitt arbete ta hänsyn till ett förändrat klimat och på så sätt bidra till ett robust län, liksom bidra till att uppnå regeringens mål att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle.

Kommunernas klimatanpassningsarbete är aktivt

Länsstyrelsen fortsätter arbetet med att stödja kommunerna i deras klimatanpassningsarbete. Det sker via det regionala nätverket, men också i det stöd och den dialog som sker till kommunerna i samråd inom fysiska planering samt i länets dricksvattennätverk.

Sundsvall och Härnösands kommuner har under tre år deltagit i ett projekt med andra regioner i EU:s Norra Periferi och Arktiska området (Nordirland, Irland, Färöarna, Finland, Skottland, Norge och Island). Syftet med projektet har varit att ta fram en modell för hur en mindre kommun/region, i bred samverkan med många intressenter, kan arbeta fram en klimatanpassningsplan. Att denna erfarenhet nu finns i länet, hos såväl kommuner som universitet, kommer att vara ett stöd för övriga aktörer i länet i det fortsatta arbetet med att ta fram klimatanpassningsplaner. Länsstyrelsen har deltagit i slutkonferensen för projektet, samt vid ett projektmöte i länet, och då fått möjlighet att sprida kunskap om hur Sverige arbetar med klimatanpassning, såväl lokalt som regionalt och nationellt. Projektdeltagare från de övriga nationerna som deltagit i CLIMATE har uttryckt att denna kunskap varit till stor nytta och att de ser fördelar med det sättet Västernorrlands kommuner kan samverka med varandra och med andra aktörer - via det regionala nätverket och med stöd av en regional handlingsplan. Som ett resultat av projektet har nu Sundsvalls kommun antagit riktlinjer för anpassning av kommunala grupp- och äldreboenden för värmeböljor samt tagit fram en handlingsplan för att minska risken för samhällsviktiga objekt vid skyfall. Härnösands kommun har arbetat fram underlag som kommer ligga till grund för deras riskbedömning i kommunens kommande översiktsplan.

Det nya tillägget i Plan- och bygglagen, att kommunen ska redovisa sin syn på skador på den bebyggda miljön (3 kap, 5§, p 7), har ännu inte hunnit få genomslag i någon av kommunernas översiktsplaner. Länsstyrelsen har under året tagit fram en sammanfattande redogörelse för de kommuner som begärt en sådan. I denna rapport får kommunerna god vägledning om vilka planeringsunderlag som finns att tillgå när det gäller klimatrelaterade risker och vägledningar som kan stödja arbetet för kommunen i sin analys.

Klimatanpassningssamordnaren deltar aktivt i länets dricksvattennätverk och bidrar där i länsstyrelsens arbete med att stötta kommunerna och skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar och säker dricksvattenförsörjning. Den regionala vattenförsörjnings-planen har varit vägledande för en nyligen antagen kommunal vattenförsörjningsplan, och fler är under framtagande.

Fler underlag för ökad kunskap och planering i samverkan med angränsande län

I samverkan med länsstyrelserna i Värmland, Dalarna, Gävleborg, Västerbotten, Jämtland och Norrbotten har länsstyrelsen uppdragit till SMHI att ta fram en analys om framtida snöförhållanden för nordliga delarna av landet. Det är ett område där många aktörer saknat ett fördjupat underlag som kan ge mer kunskap om hur utvecklingen kan se ut när det kommer till snödjup, snökvalité mm. Detta underlag kommer att vara till stor nytta för många aktörer i norr. Såväl kommuner som besöksnäring, rennäring, skogsbruk m.fl., kommer att få nytta av denna fördjupade kunskap. Analysen beräknas vara klar under våren 2020.

De fyra nordligaste länsstyrelserna har i en gemensam skrivelse uppmärksammat Näringsdepartementet om bristen i detaljeringsgrad av länens jordartskarta. En brist som gör att vissa kommuner inte har möjlighet att göra riskanalyser med samma noggrannhet som i övriga landet. Denna jordartskarta är ett nödvändigt underlag för många verksamheter och vinsterna skulle vara stora om ett mer jämförbart underlag fanns för hela landet.

Samlad bedömning av resultat

Samordningsuppdraget har fortsatt förstärkts och tydliggjorts inom länsstyrelsens organisation. Nu finns en organisation som stödjer myndighetens verksamhet och bidrar till att uppnå de regionala, nationella och globala mål som finns för att säkerställa ett robust samhälle i ett förändrat klimat.

Kommunernas arbete med att analysera vilka klimatrelaterade risker som man identifierar inom sin kommun pågår och stöts av länsstyrelsen, med analyser och vägledning. Även länets dricksvattenförsörjning har tagit flera steg framåt för att säkerställa en god dricksvattenförsörjning även i ett förändrat klimat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

9. I sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses

Utveckling av den regionala bostadsmarknadsanalysen

Länsstyrelsen har under året utvecklat arbetet med den regionala bostadsmarknadsanalysen. Utvecklade lokala dialoger med respektive kommun i samband med att kommunerna svarar på Boverkets bostadsmarknadsenkät har belyst vikten av planering för bostadsförsörjning på flera sätt, inte enbart genom nybyggnation. Samtliga kommuner i länet är väl medvetna om den problematik som råder på bostadsmarknaden och har inlett olika arbeten för att hantera situationen med syftet att klara en bostadsförsörjning för alla. Det märks bland annat genom att kommunerna lägger stor vikt på arbetet med sina riktlinjer för bostadsförsörjning. Länsstyrelsen har under året deltagit i samråd och lämnat yttrande över program för bostadsförsörjning för Timrå.

Utvecklingen av bostadsmarknadsanalysen från en rapportering av enkätsvar till en lägesanalys av bostadsförsörjningens utmaningar i länet har ökat det nationella intresset för länsstyrelsernas bostadsmarknadsanalyser. Årets bostadsmarknadsanalys visar på fortsatt brist på vissa typer av bostäder i främst kommuncentra, men belyser också frågan om bostadssegregation ur ett socioekonomiskt perspektiv. Bostadsmarknadsanalysen påvisar också behovet av en nationell bostadspolitik då ett marknadsorienterat byggande inte klarat av att lösa bostadsförsörjningsfrågan för en kommun med låga markvärden, med en spridd befolkning i flera lokalsamhällen/ serviceorter eller för hushåll med lägre inkomster.

Förstärkt regional samverkan

Samverkan inom länsstyrelsens olika enheter och funktioner har dels bidragit till förbättrade möjligheter att arbeta med bosättning för nyanlända och andra svaga grupper på bostadsmarknaden, t.ex. våldsutsatta kvinnor och bostadslösa, dels ökat förståelsen för att bostadsförsörjning är en regional utvecklingsfråga.

Nystart av ett regionalt nätverk för bostadsförsörjning har visat att både större och mindre kommuner har liknande utmaningar samt att det finns ett gemensamt behov av kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. Nätverkets dialog och samverkan är viktig för att skapa en korrekt analys av bostadsmarknadsläget och ger möjlighet till en god förankring av den regionala bilden hos kommunerna. De lokala utmaningarna kan också lättare fångas upp i bostadsmarknadsanalysen då kommunerna i nätverket kan återge förutsättningar och utmaningar för lokala fastighetsägare och byggherrar.

Bostadsförsörjning i ärendehantering

På länsstyrelsens interna planberedningar deltar regelbundet bostadshandläggare för att dela information om planerade byggprojekt och ta del av aktuella och planerade översikts- och detaljplaner. Bostadsmarknadsanalysen är ett viktigt planeringsunderlag och del i den sammanfattande redogörelse som länsstyrelsen levererat under året.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har 2019 verkat för behovet av bostäder genom utvecklad analys av länets bostadsmarknad och utökad regional samverkan. Arbetet bedöms bidra till ett förbättrat bostadsförsörjningsarbete i kommunerna med fokus på goda boendemiljöer och bostäder för alla.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 6 §: Miljöarbete

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen och i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet

Länsstyrelsens miljömålssektariat ansvarar för myndighetens arbete med att uppdatera miljömålsindikatorer resp. årliga miljömålsuppföljning. Arbetet leds av miljömålssamordnaren. Värdefull lokal input har också hämtats in från den regionala Miljö, - Energi- och Klimat-gruppen (MEK). I MEK-gruppen sitter kommunernas miljöstrateger samt Regionens hållbarhetschef respektive hållbarhetssamordnare. Årets miljömålsuppföljning visar samma resultat och trend som ifjol, dvs vi når inget av länets regionala miljömål. Vi är nära att nå två av målen; Frisk luft respektive Grundvatten av god kvalitet. Det samlade resultatet är nedslående. Vår bedömning är att många relevanta åtgärder genomförs med stor effekt på lokal nivå, men är för få. Utan dessa skulle resultatet sannolikt vara ännu sämre. Länsstyrelsen Västernorrlands regionala miljömålsuppföljning 2019 finns på både länsstyrelsens egen hemsida respektive RUS hemsida.

MEK-gruppens huvudsakliga syfte är att diskutera och definiera regionala prioriteringar för länets miljömål- och klimatarbete, behov och utmaningar, potentiella samverkansprojekt, involvera relevanta målgrupper samt att utveckla länsgemensam kommunikation kring miljömål, energi och klimat. Under 2019 har viktiga frågor varit förankring kring länets nyligen antagna energi- och klimatstrategi, uppföljning av miljömålsarbetet, samt inspel till en ny regional utvecklingsstrategi (RUS). För fem år sedan hade endast två av länets kommuner en miljösamordnare eller motsvarande. 2019 har samtliga sju kommuner en samordnare/strateg på plats, vilket möjliggör ett mer fokuserat gemensamt och systematiskt miljöarbete. Det visar också hur länets kommuner utvecklar det strategiska arbetet med miljö- och hållbarhetsfrågorna (inkl. Agenda 2030) kopplat till kommunala målbilder, strategier och handlingsplaner. Dessa strategiska satsningar ger resultat i termer av systematiskt arbete med diverse miljöprojekt, satsningar inom t.ex elektrifiering och laddinfrastruktur, upphandling, utbildning, naturvård, samt fastställande av styrdokument inom miljö- och hållbarhetsområdet.

Agenda 2030-målen fortsätter att prägla det regionala och lokala miljö- och hållbarhetsarbetet. Länets regionala planeringsgrupp för Agenda 2030 består av strateger och samordnare inom miljömässig respektive social hållbarhet från Länsstyrelsen och Regionen. Samverkan fördjupas kontinuerligt och vi blir alla duktigare på att identifiera synergieffekter inom varandras målområden. Det innebär att vi kan jobba mer effektivt inom våra respektive uppdrag, prioritera och kommunicera mer samordnat och därigenom stärka förtroendet för och förankringen av våra frågor.

Med Agenda 2030 som inramning har Länsstyrelsen i Västernorrland under året arbetat vidare med de tvärsektoriella uppdragen och dess målområden. Ett viktigt verktyg för att internt förankra miljöfrågorna, föregå med gott exempel och stärka myndighetens trovärdighet utåt, är arbetet med miljöledning. Under hösten har länsstyrelsen beslutat om ett utvecklat internt miljöledningsarbete.

Utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen

Länsstyrelsens miljömålsarbete genomförs huvudsakligen inom de olika program och handlingsplaner som länsstyrelsen arbetar med kopplat till olika miljömål. Genom dessa, som länsstyrelsen reguljärt arbetar med, bidrar myndigheten löpande till miljömålsuppfyllelse. Att utveckla, samordna och effektivt genomföra dessa program förutsätter betydande intern och extern strategisk samordning. Kopplat till olika insatsområden finns därför upparbetade nätverk, inom exempelvis klimatanpassning, miljömål, energi & klimat, samhällsplanering, skogliga frågor, vatten, med mera. För mer information om de respektive åtgärdsprogrammen, nätverken och åtgärder/resultat kopplade till dessa, hänvisas till övriga specifika uppdrag i årsredovisningen.

Ett kontinuerligt arbete pågår med Giftfri vardag i länets kommuner, vilket inte minst fångas upp av pågående arbete med Handlingsplan för miljömålsarbete, där hållbar konsumtion är en genomgående aktuell fråga. Kommunerna arbetar på olika sätt med insatser rörande giftfri förskola, hållbar upphandling, kemikalieplaner, avfallsplaner, med mera. Sammantaget handlar det om att hitta bra former för mer hållbara livsstilar inom samtliga organisationer.

Efter nästan två år processande med kommuner, myndigheter, civilsamhälle, universitet, näringslivsrepresentanter och andra organisationer, har länet inom kort en ny Regional utvecklingsstrategi (RUS) för Västernorrland på plats. Under processen har Agenda 2030, miljö och hållbarhet på olika sätt lyfts in i strategin. Länsstyrelsen Västernorrland har varit en aktiv part i diskussioner och remissförfarande gällande strategin.

Ytterligare exempel för arbetet 2019 är:

- Beslut om en ny regional Energi- och klimatstrategi för Västernorrland.
- Färdigställande av den regionala Handlingsplanen för grön infrastruktur. Den väntas beslutas inom kort vintern 2019/2020.

- Framtagande av ett regionalt skogsprogram pågår. En konkret åtgärd som kommit fram är ett samverkansprojekt tillsammans med branschen för en mer jämställd skogsnäring.

Stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen

För att främja länets miljömålsarbete och stödja olika aktörers arbete med miljö kvalitetsmålen, tar länsstyrelsen fram och bistår med olika slags kunskapsunderlag, fattar beslut i miljöärenden och utövar tillsyn. Ett viktigt underlag är den årliga, regionala miljömålsuppföljningen, som kommuniceras ut brett till olika aktörer. Ett annat slags stöd är informations- och kunskapsspridning, via utskick, nätverksträffar och konferenser. Länsstyrelsen har också arrangerat, delfinansierat och/eller medverkat i olika aktiviteter, exempelvis:

- Barn och ungdomar behöver involveras mer i miljö- och hållbarhetsfrågorna, därför att de är morgondagens beslutsfattare och konsument. Seminarier kring Lärande för hållbar utveckling har arrangerats tillsammans med pedagoger, elever och annan skolpersonal i syfte att utveckla samverkan och stärka kompetensen kring dessa frågor.
- Hur kan vi leva mer hållbart och klimatsmart? Under året har vi genom olika seminarier och föreläsningar skapat möjligheter för såväl tjänstemän som allmänheten att diskutera dessa viktiga frågor för länets utveckling och därigenom stimulera förändringsprocesser.
- Hur åstadkommer vi nödvändig förändring och når ut och in med våra miljöbudskap? Vi har på olika sätt jobbat med att lyfta just miljökommunikation för att bättre nå ut med miljö- och hållbarhetsfrågor på ett sätt som motsvarar den omställning vi står inför.
- Vilket Västernorrland vill vi ha? Forskningsresultat och slutsatser har presenterats från det tvärvetenskapliga forskningsprogrammet Bortom BNP-tillväxt - Scenarier för hållbart samhällsbyggande. Länsstyrelsen Västernorrland tillsammans och Region Västernorrland kommer ingå som samarbetspart i fortsättningsprojektet Från scenarier till förändring; verktyg för hållbar omställning på lokal och regional nivå. Detta tror vi kan ge oss värdefulla och effektiva verktyg i det regionala och lokala arbetet inom bl.a hållbar samhällsplanering.

Med dessa arrangemang förväntar vi oss att länets olika aktörer får ökad kunskap, effektivare nätverk och mod att genomföra ännu fler och nödvändiga åtgärder för omställning.

Verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen och i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen stödjer och stimulerar miljömålsåtgärder i kommuner och näringsliv genom en mängd skilda typer av insatser. Olika åtgärdsprogram och handlingsplaner är ett bra stöd- och prioriteringsverktyg för kommunernas och näringslivets hållbarhetsarbete, liksom de i flera fall ringar in olika möjligheter till stöd/finansiering. Ett exempel är Landsbygdsprogrammet, där ett viktigt urvalskriterium är att stöden ska bidra till att uppfylla miljömålen. Ett annat exempel är arbetet med kommunala och lokala naturvårdsprojekt (LONA), som ska stimulera långsiktigt naturvårdsengagemang inom friluftsliv, biologisk mångfald och skydd av tätortsnära natur.

De regionala utvecklingsstrategierna är viktiga utgångspunkter för det regionala tillväxtarbetet. Länsstyrelsen Västernorrland har under processen med att ta fram en ny RUS aktivt verkat för att Agenda 2030, miljö och hållbarhet lyfts in på olika sätt. Länsstyrelsen har även deltagit i Region Västernorrlands uppdrag att integrera hållbarhet i det regionala tillväxtarbetet.

Energi och klimat är nyckelfrågor inom samhällsplanering och regional tillväxt. Den nyligen antagna energi- och klimatstrategin¹ innehåller fem fokusområden som har stor bäring på länets regionala utveckling; Transporteffektivt samhälle och fossilfria transporter, Stark och långsiktig bioekonomi, Hållbar bygg- och fastighetssektor, Hållbar konsumtion, samt Framtidens elnät.

För att stödja kommunerna i deras pågående arbete med att ta fram översiktsplaner, har Länsstyrelsen Västernorrland under 2019 tagit fram kommunspecifika samt en länsövergripande sammanfattande redogörelse. Underlagen lyfter bland annat fram vikten av att jobba integrerat med frågor rörande biologisk mångfald, grön infrastruktur och ekosystemtjänster. Detta har bidragit positivt då kommunernas aktivt har arbetat med att främja grönska och gröna ytor i samhällsplaneringen och detaljplaner

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedömning är att det samlade resultatet är gott. Uppföljning, samordning, information och kommunikation är kärnuppgifter för att nå effekter i § 6-uppdraget. Uppdraget innebär långsiktiga förändringsprocesser hos många olika aktörer i syfte att uppnå bättre miljöstatus i länet. Det betyder att vi behöver jobba brett och strategiskt för att åstadkomma hållbara lösningar, förändringar och önskvärda positionsförflyttningar. Årets fokus på miljökommunikation och kompetenshöjande aktiviteter bedömer vi har främjat olika aktörers intresse, förståelse och acceptans för olika typer av miljöåtgärder. Trots att länet i dagsläget inte når något av miljömålen, bedömer vi att många relevanta åtgärder genomförs med stor effekt på lokal nivå, men är för få. Utan dessa skulle resultatet

¹ <https://www.lansstyrelsen.se/vasternorrland/tjanster/publikationer/energi--och-klimatstrategi-for-vasternorrland-2020-2030.html>

sannolikt vara ännu sämre. Sammantaget ser vi en positiv förändring i termer av ökad förståelse, förankring och genomslag för miljö- och hållbarhetsfrågorna.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 7 §: Samhällsskydd och beredskap

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig myndighet enligt förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap och den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet.

Genom sin verksamhet ska länsstyrelsen minska sårbarheten i samhället, bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen samt utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Länsstyrelsen har genomfört en översyn av ledningsorganisationen som ska arbeta med vår samordningsuppgift vid samhällsstörningar och höjd beredskap. Staben har organiserats enligt den s.k. Nato-modellen med en funktionsindelning L1-L9. Det pågår ett arbete med att samtliga länsstyrelser ska organisera sig på samma sätt, det underlättar för samverkande parter och om någon länsstyrelse behöver förstärkningar från en annan länsstyrelse vid större händelser. Styrande dokument och planer för staben har också uppdaterats. Staben kommer att övas och utbildas under 2020, bl.a. i samband med Totalförsvarsövning 2020. Bedömningen är att den nya staben och de nya planerna kommer att öka förmågan att lösa våra uppgifter.

Länsstyrelsens ledningsplats har fått en uppgradering med ny teknik som MSB har bistått med och en del omdisponeringar har genomförts i ledningslokalerna. Sammantaget förbättrar det vår ledningsförmåga och ger en bra arbetsmiljö.

Länsstyrelsen har tillsammans med relevanta aktörer tagit fram en ny strategi för samverkan med tillhörande vägledning och checklistor. De reglerar hur länet samordnat ska hantera samhällsstörningar. Vi har tagit tillvara erfarenheter från tidigare händelser i länet och på andra håll i landet samt från den nya vägledningen för länsstyrelsernas geografiska områdesansvar. De nya dokumenten kommer att underlätta hanteringen av större händelser i länet på ett samordnat sätt.

Med stöd av MSB har länsstyrelsen genomfört en länsgemensam workshop om att integrera kriskommunikation i den övriga hanteringen av samhällsstörningar. Parallellt med det har vi också tagit fram en ny strategi för samordnad kriskommunikation i länet. Vår bedömning är att det kommer att stärka förmågan att samordna kriskommunikationen i länet.

Med stöd av Högskolan i Skövde har länsstyrelsen genomfört en workshop med kommunerna kring säkra betalsystem som en del i arbetet med den regionala risk- och sårbarhetsanalysen. Den har bidragit till att öka kunskapen om hur betalningssystemen fungerar och dess styrkor och svagheter.

En stor uppgift under året har varit att delta i arbetet med att lämna länsstyrelsens yttrande till Miljödomstolen kring miljöprövningen av ett planerat bioraffinaderi i länet. Fokus har varit att bevaka att riskhänsyn tas. MSB och berörd räddningstjänst har även medverkat.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens bedömning är att vi är på väg att utveckla en god förmåga att lösa våra samordningsuppgifter vid fredstida samhällsstörningar och att vi har grundläggande förmåga att agera som högsta civila totalförsvarsmyndighet i länet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Övrig verksamhet

Enligt 1 kap. 4 § i förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska årsredovisningen avse all den verksamhet som myndigheten ansvarar för varför resterande verksamhetsområden, som inte anges i länsstyrelseinstruktionen, redovisas här.

Övrig förvaltning

Verksamheten inom övrig förvaltning består till stor del av tillsynsverksamhet samt handläggning av inkomna och upprättade ärenden. En stor del av tillsynsverksamheten utgår från en nationell tillsynsplan, som tagits fram genom ett samarbete mellan koncentrationslänsstyrelserna, som sedan skrivs om till en regional tillsynsplan. Tillsyn har genomförts, sammanställts och, när sådana krav finns, rapporterats vidare till chefsjuristnätverket, inom samtliga verksamheter som det planerats för. Dessa verksamhetsområden är Stiftelser, Överförmyndarverksamhet samt Bevakningsföretag. Tillsyn sker även inom andra verksamhetsområden. När det gäller handläggning av ärenden har det skett en ökning av inkomna ärenden, främst inom stiftelser och bevakningsföretag. Dock kan konstateras att trots en ökad ärendemängd under året är balansen i princip oförändrad.

Resultatmått och resultatanalys – Övrig förvaltning

Tillsynsverksamheten, som utgår från ett nationellt samarbete i samverkansgrupper inom verksamheterna, möjliggör en mer likformad tillsyn och leder till en tydligare samsyn nationellt. Ett aktivt deltagande i dessa samverkansgrupper leder även till en mer rättssäker och mer gemensam hantering av våra ärendeslag. Antal handlagda ärenden har ökat. Det har under året varit ett tydligt fokus på handläggningstid inom vissa utvalda områden varför dessa prioriterats. Även övriga ärenden har hanterats med gott resultat som bl.a. följer av en vidareutveckling av gemensamma rutiner och annat utvecklingsarbete. Det finns fortfarande gamla ärenden äldre än två år öppna, men antalet har, trots ett ökat antal inkomna ärenden, ändå sjunkit något. Ett samarbete mellan länsstyrelserna och ett tydligt fokus på handläggningstider har lett till ett bra resultat.

Övrig förvaltning (verksamhet 20*-21* exkl. 201*) ¹⁾	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	3,6	3,1	3,1
Årsarbetskrafter kvinnor	5,3	6,7	7,8
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	9 357	9 758	11 198
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2 436	1 932	2 094
Antal beslutade ärenden	2 431	2 034	2 251
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	27	31	22
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	78 159	57 428	56 916
År 2020 handläggs 90 procent av alla ärenden inom de målsatta handläggningstiderna	90%	57%	69%

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20-21). Detta gör att uppgifterna för år 2017 inte stämmer överens med vad som redovisades under Övrig förvaltning i årsredovisningarna för år 2017.

Länsstyrelsen har ett eget mål om handläggningstider 2018–2020. Några ärendegrupper där enskild är part finns inom övrig förvaltning och ett särskilt fokus har varit på dessa under året.

Samlad bedömning av resultat

Den nationella samverkan som pågår i ett antal ärendeslag bidrar till ökad effektivitet och rättssäkerhet. Handläggningstider har minskat samtidigt som ärendebalanserna i princip är oförändrade vilket sammantaget gör att vår bedömning av resultatet är gott.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Trafikföreskrifter

Länsstyrelserna har i samverkan med anledning av införandet av den nya förvaltningslagen enats om en ny rättslig hantering av trafikföreskrifter. Länsstyrelserna har tillsammans kommit fram till att vare sig enskilda eller myndigheter kan ansöka om att få frågan om behov av trafikföreskrifter prövad. Det är myndigheten som självständigt har att besluta om det finns anledning att inleda ett ärende. Detta kommer leda till en mer effektiv och rättssäker hantering av ärendegruppen. Länsstyrelserna har samverkat med andra myndigheter i frågan och kan konstatera att det finns anledning att uppmärksamma regeringen på behov av förtydligande om det är möjligt att överklaga sådana normbeslut som utgörs av trafikföreskrifter.

Resultatmätt och resultatanalys – Trafikföreskrifter

Arbetet styrs likt tidigare år av samhällets och allmänhetens behov av tillfälliga och permanenta lokala trafikföreskrifter. Trafikverkets projekt påverkar mängden föreskrifter som utfärdas av länsstyrelsen liksom tävling på väg och andra evenemang. 2019 bedöms vara ett normalår när det gäller antalet utfärdade lokala trafikföreskrifter.

Trafikföreskrifter (verksamhet 25*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,6	0,3	0,4
Årsarbetskrafter kvinnor	0,1	0,3	0,2
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	583	476	529
Antal ärenden, inkomna och upprättade	164	123	120
Antal beslutade ärenden	166	137	131
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0
Antal utfärdade lokala trafikföreskrifter	47	48	40

Samlad bedömning av resultat

Den avarbetning av äldre ärenden som inleddes 2016/2017 fortsatte och avslutades under 2019 vilket har lett till att det nu inte förekommer några ärenden som är över ett år gamla. På grund av den förändring som beskrivs ovan där allmänheten inte längre kan ansöka om

lokala trafikföreskrifter har länsstyrelsen möjlighet till en större kontroll över ärendevolymen samt en bättre kvalitetssäkring i de ärenden som handläggs.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Nationella minoriteter

Under året har en väsentlig del av länsstyrelsens arbete inom området nationella minoriteter utgjorts av uppdrag 7 i regleringsbrevet 2019, Nationella minoriteter, vilket redovisats i särskild ordning till Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget.

Resultatmått och resultatanalys – Nationella minoriteter

Nationella minoriteter (verksamhet 81*)¹⁾	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,00	0,00	0,00
Årsarbetskrafter kvinnor	0,06	0,04	0,05
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	72	38	58
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2	1	2
Antal beslutade ärenden	1	1	2
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ I årsredovisningen för år 2017 redovisades volymer och kostnader för nationella minoriteter (VÄS 81*) tillsammans med volymer och kostnader för mänskliga rättigheter (VÄS 82*). I denna tabell redovisas volymer och kostnader för endast nationella minoriteter (VÄS 81*), varför uppgifterna för år 2017 är omräknade jämfört med vad som uppgavs i årsredovisningen för år 2017.

Samlad bedömning av resultat

Sammantaget bedöms länsstyrelsen ha verkat för att uppfylla de nationella målen inom området nationella minoriteter. Länsstyrelsen har också förbättrat integreringen av nationella minoriteters rättigheter i arbetet med att implementera det rättighetsbaserade arbetssättet (RBA) i länsstyrelsens verksamhet som helhet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Mänskliga rättigheter

Som angetts ovan har arbetet med att utbilda resterande enheter samt nyanställda i ett rättighetsbaserat arbetssätt fortlöpt under året och en ny vägledning har tagits fram för de tvärsektoriella perspektiven i länsstyrelseinstruktionens §5 (se avsnitt Länsstyrelseinstruktion 5 § punkt 5).

För vidare information om arbetet se avsnitt Återrapporteringskrav 1.7 Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter.

Resultatmått och resultatanalys – Mänskliga rättigheter

Länsstyrelsen beslutade inför 2018, då en ny social hållbarhetsenhet bildades, att genomföra en särskild satsning på området mänskliga rättigheter. Denna satsning, som beskrivits utförligt under redovisningen för §5 länsstyrelseinstruktionen har bestått under 2019 med mycket gott resultat.

Mänskliga rättigheter (verksamhet 82*)¹⁾	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,16	0,16	0,00
Årsarbetskrafter kvinnor	1,27	1,06	0,47
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	1 818	1 414	571
Antal ärenden, inkomna och upprättade	11	16	3
Antal beslutade ärenden	9	14	0
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	1	7
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	3 002	3 024	3 059

¹⁾ I årsredovisningen för år 2017 redovisades volymer och kostnader för mänskliga rättigheter (VÄS 82*) tillsammans med volymer och kostnader för nationella minoriteter (VÄS 81*). I denna tabell redovisas volymer och kostnader för endast mänskliga rättigheter (VÄS 82*), varför uppgifterna för år 2017 är omräknade jämfört med vad som uppgavs i årsredovisningen för år 2017.

Länsstyrelsen bedömer att det systematiska arbetet med 5§ perspektiven går mycket bra samt utvecklar och fördjupar medarbetarnas kapacitet att belysa, beakta och analysera mänskliga rättigheter inom den egna verksamheten.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Finansdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från finansdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.1 Arbetsmiljön i staten

1.1 Arbetsmiljön i staten ska vara god. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i syfte att minska sjukfrånvaron i myndigheterna.

Länsstyrelsen har en hög ambition vad gäller arbetsmiljön och vill erbjuda en attraktiv arbetsplats med tydliga mål och uppdrag där medarbetare utvecklas och trivs.

Hälsofrämjande arbete

Länsstyrelsens hälsofrämjande arbete har varit omfattande de senaste åren. Under 2019 erbjöds alla medarbetare att göra en hälsoundersökning, via vår företagshälsovård. Resultatet från hälsoundersökningen har sedan legat till grund för en rad insatser såsom styrketräning med instruktör och viktgrupp. Länsstyrelsen har också ca 10 hälsoinspiratörer på myndigheten som ansvarar för ett antal motionsgrupper såsom pinngymna, promenadgrupp, löpargrupp, löparskola för nybörjare och crawl. Medarbetare har under 2019 även erbjudits att gå utbildning inom området personlig effektivitet, i syfte att ge kunskap och verktyg att enklare kunna planera sitt arbete och hitta en balans bland olika uppgifter. Inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet har en årlig fysisk arbetsmiljöromd genomförts under hösten 2019. Från och med 2020 kommer ett verktyg att införas för att två gånger per år mäta och följa upp den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Certifieringar

Medarbetare på HR-funktionen har under 2019 certifierat sig i ett verktyg för att kunna mäta och utveckla effektiva team. HR-funktionen och enheten för social hållbarhet har även HBTQ-certifierat sig via RFSL under 2019. Syftet har varit att få ökad kunskap om hur vi kan vara mer inkluderande för HBTQ personer i både externa och interna sammanhang, få verktyg för att tydligare inkludera ett HBTQ perspektiv i ordinarie processer (rekryteringsprocess, internt likavillkorsarbete, rättighetsbaserat arbetssätt osv) samt få ökad kunskap om hur den sociala arbetsmiljön och arbetsklimatet på en arbetsplats kan riskera att begränsa HBTQ personers livsvillkor.

Tidiga signaler

HR-funktionen följer upp det systematiska arbetsmiljöarbetet inklusive sjukfrånvaron löpande och är involverade i varje enskilt rehabiliteringsärende. Länsstyrelsen arbetar aktivt med att upptäcka tidiga signaler på ohälsa och sätter in insatser från företagshälsovården snabbt.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen har över tid haft en relativt låg sjukfrånvaro med vissa mindre variationer. Sjukfrånvaron för 2019 är 3,6 % och ligger därmed på samma nivå som föregående år. Vår bedömning är att vi har lyckats bibehålla en fortsatt låg nivå av sjukfrånvaron med stöd av ovanstående insatser. Vår utgångspunkt är att arbeta med helheten på ett långsiktigt och hållbart arbetssätt men samtidigt ha medarbetaren i fokus och sätta in tidiga insatser där behov finns. Vår bedömning är att vi lyckas väl med våra insatser samtidigt som vi ständigt följer upp och justerar och utvecklar våra insatser utefter behov.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.2 Agenda 2030

1.2 För att regeringen ska kunna redovisa hur Sverige genomför Agenda 2030 behöver information inhämtas från berörda myndigheter. Länsstyrelserna ska därför redovisa i vilken utsträckning som deras verksamhet har bidragit till att uppnå målen i Agenda 2030. Redovisningen ska lämnas i årsredovisningen. Därutöver ska en särskild redovisning lämnas till Statskontoret senast den 14 januari 2020.

Sedan hösten 2017 finns ett länsstyrelsegemensamt arbete kring Agenda 2030. Under 2018 förtydligades arbetet och under 2019 togs en gemensam verksamhetsplan fram. Fokus har under året legat på kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte, omvärldsbevakning och externa dialoger. I det gemensamma arbetet har de globala målen koppling till länsstyrelsens verksamhet tydliggjorts och strategier och metoder delats länsstyrelserna emellan. Den nationella samordningen har även bidragit till att länsstyrelserna på ett samlat sätt kunnat möta och föra dialog med olika aktörer kring agendan.

Länsstyrelsen i Västernorrland har deltagit i det gemensamma arbetet och har sedan augusti 2019 en resurs på deltid för arbetet med samordning av Agenda 2030-arbetet internt och externt. Under hösten har arbetet fokuserats på planering inför 2020 samt arbete kopplat till nationell nivå. Utöver det interna arbetet har Länsstyrelsen i Västernorrland tillsammans med Region Västernorrland en regional planeringsgrupp för Agenda 2030. Gruppen har varit verksam under hela 2019 och har i huvudsak använts för att sprida erfarenheter och goda exempel, samt samordning av insatser. Under hösten har gruppen påbörjat ett arbete för att konkretisera syftet och skapa en plan för hur länsstyrelsen och regionen gemensamt kan arbeta med Agenda 2030 kommande år. Länsstyrelsen i Västernorrland även deltagit i de aktiviteter som region Västernorrland bjudit in till inom ramen för Lokala Sverige.

Resultatbedömning

Det huvudsakliga arbetet med genomförandet av Agenda 2030 sker genom den bredd av uppdrag och projekt som länsstyrelsen bedriver. Med stöd i agendan har länsstyrelsen under året arbetat med att söka synergier i våra insatser för ökad måluppfyllelse. Exempel på detta är arbetet med en tryggad livsmedelsförsörjning genom *Regional samverkan i livsmedelskedjan* där vi bland annat jobbar för att regionalt utveckla och stärka jordbrukets

konkurrenskraft och sprida kunskap om fördelar med lokal och hållbar livsmedelsproduktion. För att främja hållbar, inkluderande och ekonomisk tillväxt har Länsstyrelsen i Västernorrland genom *Projekt Mittstråket* tagit fram godstransportanalyser för hållbara transporter utmed stråket Sundsvall-Östersund-Trondheim. För att göra städer och bosättningar motståndskraftiga och hållbara har länsstyrelsen under året fört dialog med bland annat Härnösands kommun kring vikten av planering för ett förändrat klimat i deras kommande översiktsplan.

Länsstyrelsen bedömer att arbetet under året har varit gott och lett till ökad kunskap såväl internt som externt om Agenda 2030 och länsstyrelsens arbete med att bidra till målen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.3 Digitaliseringsarbetet

1.3 Länsstyrelsernas samverkan kring digitaliseringsarbetet ska, i den utsträckning som det är ändamålsenligt, bidra till enhetliga och samordnade processer. Samverkan ska ta sin utgångspunkt i regeringens mål för digitalisering av den offentliga förvaltningen: en enklare vardag för medborgare och företag, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet, samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten, och i den för länsstyrelserna gemensamma digitala strategin.

Länsstyrelserna har tillsammans arbetat vidare med digitalisering i ett antal olika utvecklingsinitiativ. Samverkan tar avstamp i den gemensamma digitala strategin. Under hösten har ett länsövergripande program för nationell digital samordning startats. Syftet är att få till en samlad styrning av nationella utvecklingsprojekt för att skapa en nödvändig förflyttning i enlighet med strategin.

Under året har följande projekt avslutats där alla bidrar till ökad kvalitet och enhetlig hantering hos länsstyrelserna:

- Nikita (nytt handläggarstöd för tillsyn och prövning för miljöfarlig verksamhet)
- Lönegaranti (nytt handläggarstöd inkl e-tjänster)
- Svenska Fiskekartan (bl a underlätta för Länsstyrelsernas myndighetsutövning, ärendehantering och möjlighet att hålla ett uppdaterat register över fiskevårdsområdesföreningar inom länet)

Programmet för nationell digital samordning omfattar en rad pågående projekt där följande kan nämnas:

- Pilotprojekt Robotiserad processautomation
Införande av en plattform för robotisering med två pilottester från verksamheten.

- Kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen
Projektet ska genomföra utbildningsinsatser för kommuner och länsstyrelsernas ledningsgrupper för att höja kompetensen kring digitaliseringens möjligheter. Genomförs i samverkan och på uppdrag av Lantmäteriet.
- Projekt Vattenarkiv
Projektet digitaliserar länsstyrelsernas vattenarkiv.
- Pilotprojekt Öppen data
Projektet har ökat länsstyrelsernas förmåga att tillgängliggöra data.
- Pilotprojekt digitaliserad samverkan med kommunerna.
Projektet syftar till en effektivare planprocess och är ett av tre projekt inom samhällsområdet. Tillsammans med kommunerna ska en digital tjänst utvecklas för samspelet mellan kommuner och länsstyrelsen.

Under året har IT-avdelningen genomfört en kartläggning och inlett ett samarbete med Göteborgs universitet. Arbetet ledde till en rad insikter och förslag på förändringar för att skapa bättre förutsättningar för innovation på länsstyrelserna. Dessa erfarenheter tas med i det fortsatta arbetet i programmet som kommer att fortgå under hela 2020 och fler projekt kommer att startas upp inom programmets ram.

Under 2019 var ett av Länsstyrelsen Västernorrlands tre interna mål att digitalisera all ärendehantering vilket också genomfördes. Vi har också ökat kompetensen i diarieföring och förvaltningslagstiftning samt offentlighet och sekretess genom att all personal har genomgått en handläggarutbildning. De förväntade effekterna är att vi förenklar för medborgarna, höjer kvalitén på vårt data och ökar rättssäkerheten. En ökad digitalisering gör att handlingar blir tillgängliga i större utsträckning både för enskilda medborgare och för myndigheten. Kompetenshöjning bidrar till effektivare internt administrativt stöd vilket också ökar rättssäkerheten. Genom att öka tillgängligheten och kvalitén på vårt data så skapar vi möjligheter för vidare verksamhetsutveckling och digitalisering där återanvändning av data är ett exempel.

Resultatbedömning

Flera samverkansprojekt är avslutade och många är fortfarande pågående. Steg tas i rätt riktning. Länsstyrelsen Västernorrlands interna mål uppnåddes varför resultatet får anses gott.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Justitiedepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från justitiedepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Uppdrag 3.4 Beredskapsplanering för civilt försvar

3.4. Länsstyrelserna ska redovisa vidtagna åtgärder för att stödja kommunerna med att påbörja beredskapsplaneringen för civilt försvar. Återrapporteringen ska utgöra en del av den redovisning som länsstyrelserna ska göra i enlighet med regeringens beslut den 10 december 2015 om planeringsanvisningar för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK). En kopia av återrapporteringen ska skickas till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Länsstyrelsen hänvisar till den redovisning som vi gör i enlighet med regeringens beslut den 10 december 2015 om planeringsanvisningar för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK).

Resultatbedömning

Ambitionen i kommunöverenskommelsen (mellan MSB och SKR) är låg och kommunerna har en stor arbetsbörda med att uppdatera styrdokument under första året i mandatperioden. Länsstyrelsen har därför levererat det begränsade stöd som kommunerna har efterfrågat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☒ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.5 Prioriterade områden i arbetet med civilt försvar

3.5. Länsstyrelserna ska i arbetet med civilt försvar särskilt prioritera följande områden:

- planering för stöd till Försvarsmakten under höjd beredskap avseende försörjning av kritiska förnödenheter, egendom och tjänster,
- stärkta arbetsformer, inklusive utrustning och tekniska system, för samverkan som möter de höga krav på sekretess och robusthet som ställs vid höjd beredskap,
- planering för att kunna verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats, och
- ett utvecklat samarbete med näringslivet.

Vidtagna åtgärder och uppnådda resultat ska redovisas som en del av redovisningen enligt regeringens beslut den 10 december 2015 om planeringsanvisningar för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK).

Länsstyrelsen hänvisar till den redovisning som vi gör i enlighet med regeringens beslut den 10 december 2015 om planeringsanvisningar för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK).

Resultatbedömning

De två områden, säkra kommunikationer och alternativ ledningsplats, som länsstyrelsen har full rådighet över har genomförts med ett gott resultat. Då det finns ett utvecklingsbehov

inom områdena stöd till Försvarsmakten och samverkan med näringslivet har länsstyrelsen inte kunnat arbeta med dessa frågor i tillräcklig omfattning.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Kulturdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från kulturdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.5 Kulturmiljöarbetet och kulturmiljömålen

1.5 Länsstyrelserna ska redovisa hur kulturmiljöarbetet och arbetet för att uppnå de nationella kulturmiljömålen (prop. 2012/13:96, bet. 2012/13:KrU9, rskr. 2012/13:273) har genomförts och utvecklats.

Kulturarvsprogrammet - en gemensam plattform för länets kulturmiljöarbete

Länets kulturmiljöarbete och den regionala implementeringen av de nationella kulturmiljömålen utgår från Strategiskt kulturarvsprogram för Västernorrland 2017–2020. Programmet är framtaget gemensamt av Region Västernorrland och länsstyrelsen och dess vision och målsättning fördjupar den regionala utvecklingsstrategin och den regionala kulturplanen. Kulturarvsprogrammets inriktning är helt i linje med de nationella kulturmiljömålen och begrepp som tillgänglighet, hållbar utveckling, respekt för allas kulturarv, samverkan och engagemang är centrala. Målsättningarna handlar bland annat om att öka människors historiska och kulturella medvetenhet, delaktighet och ansvar, öka tillgängligheten för alla till kulturarvet samt att främja att flera berättelser och tolkningar av historien synliggörs. Programmet utgör en viktig gemensam plattform för länets kulturarvsarbete och är central för de samverkansformer som finns. Under året har utvärdering av gällande kulturarvsprogram påbörjats gemensamt av Region Västernorrland och länsstyrelsen och arbetet med ett nytt kulturarvsprogram fortsätter under 2020.

Regional samverkan skapar förutsättningar för praktiskt genomförande

Den sedan många år goda samverkan mellan länets aktörer inom ABM-frågor, konkretiserat i den så kallade "Västernorrlandsmodellen", är tydlig även inom kulturmiljöområdet. Länsstyrelsen deltar i Kulturforum Västernorrland, ett nätverk samordnat av Region Västernorrland där förvaltningschefer och politiker från samtliga kommuner, kommunförbundet, region och länsstyrelse samverkar. Nätverket ger länsstyrelsen möjlighet att nå beslutsfattare och dela information inom kulturmiljöområdet på ett samlat och strategiskt sätt.

Regelbundet samarbete länsstyrelsen och Region Västernorrland emellan har lett till en aktivitetsplan för 2019 för kulturarvsprogrammets genomförande. 2019 har t.ex. samverkan kring bidragsgivning förbättrats för att möjliggöra att projekt växlas upp eller att projektansökningar hamnar rätt. Bidraget till stöd för förvaltning av värdefulla kulturmiljöer, 7:2anslaget, är viktigt för att stimulera och väcka engagemang för kulturmiljön.

Regionen och länsstyrelsen genomförde i oktober konferensen Kulturring 2019 med tema kulturarv, en mötesplats för aktiva inom kulturarv och kulturmiljöarbete i både Västernorrland och Jämtland-Härjedalen. Den sortens arenor är betydelsefulla för erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning inom flera av de frågor som ryms inom kulturmiljömålen och länsstyrelsens arbete, t.ex. det immateriella kulturarvet och barns rätt till kultur.

Kommunernas kunskapsunderlag

En avgörande del för implementeringen av kulturmiljömålen i länet är samverkan med kommunerna. Tillsammans med Region Västernorrland träffar länsstyrelsen länets kommuner för erfarenhetsutbyte och stöd inom t.ex. kulturmiljöfrågor i plan- och byggprocesser och framtagande av kommunala kulturmiljöprogram som utgör ett viktigt kunskapsunderlag i bl.a. översiktsplaneringen. Under 2019 har Kramfors kommun fortsatt arbetet med framtagande av en ny kulturmiljöplan. Länsstyrelsen fungerar som bollplank i processen samt bidrar med medel ur 7:2-anslaget för att stötta kommunens arbete. Även Sollefteå och Örnsköldsviks kommuner har fått statligt stöd för uppstarten av ett nytt kulturmiljöprogram, i form av byggnadsinventeringar som ska utgöra underlag för fortsatt arbete. Arbetet med kommunernas kulturmiljöprogram och andra strategiska planer är en viktig del för implementeringen av kulturmiljömålen och länsstyrelsen ser en stor funktion i att stötta kommunerna med kompetens och råd i det arbetet.

Det statliga kulturmiljövårdsanslaget gör nytta

Av de projekt som under året fått statligt stöd ur 7:2-anslaget är fortsatt arbete med 3D-dokumentation av Nämforsens hällristningar värt att lyfta. För att för framtiden bevara den bildvärld som ristningarna vid Nämforsen representerar påbörjades år 2015 fotogrammetrisk dokumentation med 3D-teknik. För att modellerna ska kunna nå en bredare publik gjordes kompletteringar med utökad information om vad de föreställer och hur ristningen kan dateras m.m. Ett tillgängliggörande av hällristningarna för en bredare publik har bidragit till flera av de nationella kulturmiljömålen. Bidrag till utveckling av besöksnäringen i Höga kusten har givits i form av stöd för informationsinsatser och fysisk tillgänglighet till historiska platser i Ådalen. Att bättre tillgängliggöra kulturmiljöer kopplat till viktiga historiska skeenden som Ådalen 31, häxprocesserna och flottningsepoken är en del i att stärka Höga kustens attraktionskraft som ett nationellt och internationellt destinationsmål och lyfta fram Ådalens kulturhistoria.

Nationell samverkan

Hösten 2019 anordnade länsstyrelsen Skånk (Skogens mångfald av natur- och kulturmiljöer) i Sundsvall, i samverkan med Uppsala universitet, Karlstads universitet, Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet. Konferensen samlade under tre dagar ett stort antal deltagare från hela landet samt Norge, Danmark och Finland. Konferensen bidrar på ett unikt sätt till kunskapspotentialen i skogsmarker; teman denna gång var vetenskaplig metodutveckling för inventering, aktuella forskningsfrågor samt förmedling av skogens kulturarv.

Länsstyrelsen deltar aktivt i Kulturmiljöforum, länsstyrelsernas nationella chefsforum inom kulturmiljö. Nätverket syftar till att strategiskt lyfta, tydliggöra och bereda frågor inom kulturmiljöområdet samt driva och utveckla gemensamma arbetssätt. Detta stärker och klargör kulturmiljöarbetet och bidrar bland annat till att gemensamt använda och fördela kompetenser inom gruppen samt att skapa likvärdiga bedömningar i ärendehantering.

Se även under redovisningen av länsstyrelseinstruktionen § 3 p 7, Kulturmiljö.

Resultatbedömning

Kulturmiljöarbetet och arbetet för att uppnå de nationella kulturmiljömålen sker inom ramen för kulturmiljölagen, men även genom bidragsgivning, råd och stöd till kommunerna samt genom god regional samverkan. Länsstyrelsen bedömer att såväl konkreta projekt som kunskapshöjande insatser under året utvecklat kulturmiljöarbetet i länet och bidragit till uppfyllande av de nationella kulturmiljömålen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.7 Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter

1.7 Länsstyrelserna ska redovisa resultatet av hur Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:KU1, rskr. 2015/16:62) och icke-diskriminering belysts, analyserats och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Länsstyrelserna ska redovisa samarbetet med andra berörda myndigheter och de åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med ovanstående frågor. De åtgärder som har vidtagits för att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt av respektive länsstyrelse.

Mänskliga rättigheter och icke-diskriminering i den egna verksamheten

Som angetts ovan har arbetet med att utbilda resterande enheter samt nyanställda i ett rättighetsbaserat arbetssätt fortlöpt under året och en ny vägledning har tagits fram för de tvärsektoriella perspektiven i länsstyrelseinstruktionens §5 (se avsnitt Länsstyrelseinstruktion 5 § punkt 5).

Enheten för social hållbarhet och HR-funktionen har under 2019 hbtq-certifierats. Certifieringen genomfördes i samarbete med, samt utfärdades av, RFSL. HR-funktionen har under året haft fokus på diskrimineringsgrunderna kön, sexuell läggning och könsidentitet och en kompetenshöjande insats för hela myndigheten har varit ”introduktion till hbtq och normkritik” (årets tema på lika villkorsdag). Certifieringen bedöms ha bidragit till:

- Ökad kunskap om hur vi på länsstyrelsen Västernorrland kan vara mer inkluderande för hbtq-personer i både externa och interna sammanhang.
- Verktyg för att tydligare inkludera ett hbtq-perspektiv i ordinarie processer (rekryteringsprocess, internt likavillkorsarbete, rättighetsbaserat arbetssätt osv).

- Ökad kunskap om hur den sociala arbetsmiljön och arbetsklimatet på en arbetsplats kan riskera att begränsa hbtq-personers livsvillkor.

Inom integrationsområdet har §37-utvecklingsmedel också använts till att hbtq-certifiera tre regionala integrationsnätverk.

Samverkan i länet

Länsstyrelsen har under året startat upp en samverkan kring hur vi kan utveckla arbetet med diskrimineringslagens aktiva åtgärder. Länsstyrelsen erbjuder en plattform för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte för HR-funktioner i länets kommuner, Region Västernorrland och Myndighetsnätverket som består av 18 organisationer och myndigheter i länet. För att öka medvetenheten om den diskriminering på arbetsmarknaden som sker i Sverige presenterades Vit, svart eller brun, handboken om aktiva åtgärder kopplat till hudfärg under ett av årets nätverksmöten.

Under 2019 har länsstyrelsen inlett samverkan med Region Västernorrland kring social hållbarhet och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Tillsammans har vi identifierat vad begreppet social hållbarhet omfattar, hur det relaterar till de globala målen, samt hur respektive myndighet arbetar med social hållbarhet (vilka verksamhetsområden, nätverk etc.).

Länsstyrelsen har under hösten 2019 startat upp en utbildningsinsats kring social hållbarhet med länets kommunpolitiker som målgrupp. Syftet är att förtydliga länsstyrelsens roll som stödfunktion inom social hållbarhet, förtydliga regeringens nationella mål inom varje sakområde inom social hållbarhet, förtydliga det regionala arbetet inom social hållbarhet samt erbjuda fördjupning inom respektive sakområde. I utbildningen presenteras rättighetsperspektivet som en utgångspunkt i arbetet för ett socialt hållbart samhälle.

För information om arbetet med barnrättsperspektivet se även avsnitt Länsstyrelseinstruktion 5 § punkt 3.

Resultatbedömning

Medarbetarna bedöms genom den interna utbildningssatsningen och framtagna vägledningen ha fått bättre kunskap och verktyg för att möjliggöra att mänskliga rättigheter genomsyrar länsstyrelsens hela verksamhet. Satsningen har också bidragit till att länsstyrelsens resurspersoner inom mänskliga rättigheter och jämställdhet synliggjorts tydligare och kommer fler enheters verksamheter till gagn. Även den samverkan med andra regionala aktörer som genomförts i länet bedöms ha lett till att kunskapen om och samarbetet kring mänskliga rättigheter och anti-diskriminering stärkts.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Miljö- och energidepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från miljö- och energidepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.8 Efterbehandling av förorenade områden

1.8. Länsstyrelserna ska redovisa hur de har arbetat med förorenade områden som är lämpliga att sanera för byggande av bostäder i enlighet med förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsrisker och statligt stöd för sådant avhjälpande. Av redovisningen ska särskilt framgå hur länsstyrelserna har informerat kommunerna och andra aktörer om möjligheterna till bidrag, hur de har gett stöd till kommunerna samt en uppskattning av när områden är aktuella för bidrag. Arbetet finansieras delvis från anslaget 1.4 Sanering och återställning av förorenade områden under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Utgångspunkten för länsstyrelsens arbete med bidrag för avhjälpandeåtgärder för bostadsbyggande har varit att arbeta med de kommuner där bostadsbrist råder. Genom den bostadsmarknadsanalys som genomförts 2019 för länets sju kommuner framgår att i tre kommuner är det obalans på bostadsmarknaden som helhet och i fyra kommuner är det balans. I alla kommuner finns ett behov av bostäder inom tätorterna. Det är främst små och medelstora hyreslägenheter som behövs under den kommande treårsperioden för att närma sig en balanserad nivå.

Länsstyrelsens uppdrag att identifiera lämpliga områden, informera kommuner och andra aktörer samt att i tid uppskatta när områden är aktuella för bidrag har skett genom dialog med kommunerna angående potentiella och pågående objekt. I samband med möten med huvudmän om specifika objekt har information givits och kunskapsnivåer höjts.

Arbetet med avhjälpandeåtgärder för bostadsbyggande har bedrivits med ordinarie personal. Ett område i Sundsvall kommun (Skräddaren) som beviljats medel för avhjälpandeåtgärder inför bostadsbyggande 2017 har slutredovisats till Naturvårdsverket under 2019. Kramfors kommun ansökte om bidrag i december 2017 för Kramforsviken men har under 2019 återtagit sin ansökan. Härnösands kommun inkom till Länsstyrelsen med en ansökan om bidrag för objektet Kattastrand under 2019. Länsstyrelsen bedömde att en ansökan om utredningsmedel som ett första steg skulle genomföras för att därefter ansöka om bidrag för avhjälpandeåtgärder inför bostadsbyggande. Utöver ovan beskrivna objekt har ytterligare tre till fyra objekt i Örnsköldsviks kommun identifierats som potentiella objekt för bidrag.

Länsstyrelsen uppskattar att det kan bli aktuellt med bidrag för ett par av objekten inom en treårsperiod medan resterande kan ta ytterligare några år innan objekten kommer till åtgärdsfas.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen bedömer att genom den information och de möten länsstyrelsen haft med kommunala huvudmän har arbetet bidragit till att öka medvetenheten och möjligheten för kommunerna att ansöka om bidrag för åtgärder inför bostadsbyggande. För specifika objekt

har underlag diskuterats mellan huvudman och länsstyrelsen vilket i förlängningen höjer kvalitén, bättre uppfyller Naturvårdsverkets krav, och underlättar för kommande ansökningar både för kommunerna som huvudman och för Länsstyrelsen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.10 Samordning och ledning avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv m.m.

1.10. Länsstyrelserna ska redovisa de åtgärder som har vidtagits för att samordna och leda det regionala arbetet avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv, åtgärdsprogram för hotade arter, artbevarande, tätortsnära natur, lokala naturvårdsprojekt samt vilt- och rovdjursförvaltning. Redovisningen ska omfatta hur länsstyrelserna, i syfte att minska ärendebalanserna, har arbetat med att slutföra ärenden om naturreservat. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur, anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur och anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Biologisk mångfald och artbevarande

Länsstyrelsen har under året färdigställt den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur. Handlingsplanen utgör ett viktigt kunskapsunderlag för planering och samverkan och förväntas bidra till att långsiktigt stärka landskapets ekologiska funktioner i länet.

Tillsammans med länsstyrelsen i Jämtlands län och länets stora markägare SCA, Holmen och Sveaskog har samverkan rörande skogliga värdeetrakter påbörjats. Gemensamt utformas värdeetraktsbeskrivningar som tar fasta på den gröna infrastrukturen och ger stöd i planering av såväl naturvård som skogsbruk. Länsstyrelsen har utfört skogliga naturvärdesinventeringar vilket resulterat i ny kunskap om trakternas naturvärden samt potentiella skötselåtgärder.

Under året har arbetet fortskridit med flera marina inventeringar samt avgränsningar av områden med höga marina värden. Länsstyrelsen deltar även aktivt i det nationella arbetet med att ta fram handlingsplaner för marint skydd i respektive havsområde: Bottniska viken, Egentliga Östersjön samt Västerhavet.

Länsstyrelsen har tillsammans med länsstyrelsen Västerbotten och Österbotten samt Mellersta Österbotten i Finland ett gränsöverskridande projekt – EConnect – som syftar till att visa hur förväntade klimatförändringar kan komma att påverka Bottniska viken på hundra års sikt. Med hjälp av modelleringar baserade på klimatscenario från SMHI och FMI (Finlands meteorologiska institut) redovisas förväntade effekter för arter, habitat, ekosystemtjänster och för oss människor. Resultatet kommer vara betydelsefull för bland annat framtida samhällsplanering.

Under året har en konceptansökan lämnats in och godkänts för ett LIFE projekt, Ecostreams. Projektet är ett samarbete mellan Västerbotten, Jämtland och Västernorrland.

Syftet med är att återställa vattendrag, huvudsakligen påverkade av aktiviteter från tiden för flottning men även annan påverkan. En del av projektet handlar om konkreta åtgärder för att återställa de stora skador som uppstått på vattendragens populationer av flodpärlmussla.

Som ett led i arbetet med att förbättra odlingslandskapets gröna infrastruktur har en rådgivnings- och utbildningssatsning riktad till markägare och utförare för att öka gräsmarkers omfattning och höja deras kvalitet påbörjats. Det har lett till att ett flertal markägare/aktörer har gått in i åtagande för skötsel av ängs- och betesmarker.

Under året har samarbetet med länsstyrelsen Jämtland och SCA inom Jämtkrogens fjärilslandskap fördjupats, ett arbete med tydlig koppling och bäring på såväl grön infrastruktur som åtgärdsprogram för hotade arter. Projektet syftar till att bättre utföra åtgärder och anpassningar i brukande och förvaltning så att gräsmarksarter som olika fjärilar gynnas, något som gett resultat i form av förbättrade fjärilsmiljöer och fler fynd av fjärilar. Under året har ytterligare aktörer anslutit till projektet.

Länsstyrelsen har genomfört träffar med kommunerna för att stärka arbetet med ekosystemtjänster inom samhällsplanering och kommunal förvaltning. Exempelvis har alternativ skötsel av gräsmarker anammats i några av kommunerna.

Trafikverket har påbörjat en kartläggning av invasiva arter och värdefulla gräsmarker längs de statliga vägarna i länet i syfte att förbättra skötseln av infrastrukturgräsmarker. Länsstyrelsen har tillhandahållit kartor och andra underlag som stöd till Trafikverkets prioriteringar.

Under året har länsstyrelsen genomfört informationsträffar med ideella naturvårdsorganisationer om betydelsen av att allmänheten rapporterar artfynd, samt om hur myndigheten hanterar skyddsklassad artdata.

Länsstyrelsen har hanterat cirka 50 avverkningsanmälningar som berört skogar med höga naturvärden, där vissa högt prioriterade områden har gått vidare in i ett skyddsarbete.

Artdatabanken beslutade under året att avgiftsbelägga åtkomsten till skyddsklassade fynddata. Detta kunskapsunderlag används av såväl länsstyrelser, kommuner, skogsbruket, konsulter med flera och är centralt i arbetet med artbevarande. Följden blev att användandet begränsades och att risken för konsekvenser för naturvärden ökade.

Exempel på skötselåtgärder som genomförts under året för bevarande av biologisk mångfald i länets naturreservat:

- Ett 40-tal artrika ängar har sköts med traditionell slåtter och 15 naturbetesmarker har hävdats av betande djur. För att möjliggöra framtida bete har 2,5 km nytt stängsel monterats i Stornäsets naturreservat.
- Genom våtmarkssatsningen har cirka 200 ha myrmark i fyra våtmarksreservat fått en bättre bevarandestatus efter att flera kilometer anlagda diken lagts igen med grävmaskin. Effekten har blivit att landskapets vattenhållande förmåga har ökat och att vattennivån på myrarna höjts.
- Restaurering och återupptagande av myrslätter på ett rikkärr i Tvärmyrans naturreservat

- Röjning av igenväxta slättermarker på Bastunäset i Jämtgavelns och i Älgberget-Björnbergets naturreservat.
- Bristen på lövrika miljöer är stor och därför har 22 hektar lövskog gallrats på gran i samarbete med markägarna i Stornäsets naturreservat. I syfte att gynna lövföryngring har i samma område ett viltstängsel på 1,5 ha byggts för att förhindra bete på lövplantor.

Bildande av naturreservat

Efter flera års målmedvetet arbete med att slutföra ärenden om naturreservat, är ärendebalanserna nu nere på en bra nivå. Vid ingången av 2019 hade länsstyrelsen 22 öppna reservatsärenden och vid utgången 18.

Under året har länsstyrelsen fattat nio beslut om reservatsbildning, omfattande totalt 1 074 hektar, varav 593 hektar hav, 347 hektar produktiv skogsmark och 50 hektar våtmark.

Totalt har 17 intrångsavtal tecknats med markägare omfattande drygt 330 hektar till ett värde av 16 miljoner kr. Två intrångsavtal har varit så kallade KOMET-objekt, där markägarna själva tagit initiativ till reservatsbildningen. Ytterligare två avtal har gällt nyckelbiotops-rika fastigheter.

Miljömålet Levande sjöar och vattendrag anger att 25 av länets värdefulla sjöar och vattendrag ska skyddas formellt. Hittills är 15 skyddade. Under året har ett nytt reservat bildats och två har utökats/fått stärkt skydd. Reservatsbildning pågår i ytterligare fyra områden, och utökning av befintligt skydd pågår i ett.

Åtgärdsprogram för hotade arter

En del av de insatser länsstyrelsen under 2019 har genomfört inom ramen för åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP):

- Hävd i egen regi inom värdefulla ängsmarker med fältgentiana och låsbräknar.
- Bränning av ängsmark i restaureringssyfte för att gynna violett guldvinge.
- Röjning vid lokaler för smällvedel och klådris.
- Lupiner har grävts bort på två artrika ängar med fältgentiana och ängssvampar.
- Mindre avverkning för att få ljusinsläpp till trolldruva på en lokal där trolldruvemätare tidigare funnits.
- I Brånsåns naturreservat provades fiskevårdsmetoden Hartijokki för att luckra bottarna i syfte att förbättra syretillgången i bottarna för unga flodpärlmusslor.
- Inventeringar av violett guldvinge, svampar i ängs- och betesmarker samt skapanior på död ved.
- Uppföljning av lokalerna för jättepraktbagge samt mnemosynefjäril.
- Länets 120 vattendrag med flodpärlmussla har återbesökts för enkel statusbeskrivning åren 2017-2019. Inventeringen genomförs cirka vart tionde år. Ett för länet nytt vattendrag med flodpärlmussla hittades 2019 i Sundsvalls kommun. Glädjande nog påträffades även små musslor.
- Arbetet med planeringsunderlag för åtgärder kopplat till fåbodar med värdefulla naturmiljöer och ÅGP-arter har fortsatt.

- Området i gränstrakterna mellan Jämtland och Västernorrland är mycket intressant vad gäller artrikedom och förekomst av sällsynta eller hotade ÅGP-fjärilsarter. Under året fortsatte samarbetet med andra parter kring inventeringar och med att ta fram ett underlag för området för att identifiera åtgärdsbehov.
- I samarbete med artdatabanken genomfördes en analys för långsiktig överlevnad av jättepraktbagge i Höga Kusten.

Friluftsliv

Under 2019 har länsstyrelsen samordnat det regionala arbetet med friluftspolitiken. Arbetet har resulterat i flertal insatser inom länsstyrelsen och gemensamt arbete med exempelvis kommunerna, Skogsstyrelsen och Region Västernorrland. Nedan följer ett urval av insatser:

- Producerat mer än 30 filmer som syftar till ökat intresse och att inspirera till besök i länets skyddade natur. Filmerna bidrar till god kunskap om friluftsliv och hur skyddad natur är en resurs för friluftslivet i Västernorrland.
- Medverkat till internationell forskning inom området psykisk hälsa och friluftsliv och tagit nya kontakter för att stärka och utveckla arbetet.
- Medverkat till utbildningen Friluftsliv & företagande, Örnsköldsviks folkhögskola. För att öka kunskap och förståelse för friluftspolitiken och myndigheternas arbete och ansvar.
- Initierat och genomfört samverkan mellan Friluftslivsansvariga vid Fylkeskommunerna i Norge och länsstyrelserna i Sverige. För att utbyta kunskap, erfarenhet och möjliggöra samarbeten i projektform i framtiden.
- Initierat och genomfört pilotprojekt med kommunerna och Region Västernorrland. Arbetet har utvecklat fysisk aktivitet på recept för att inkludera friluftsliv och naturupplevelser. Underlaget används av primärvården i Västernorrland.
- Arrangerat inspirationsföreläsning och vandring för allmänheten. Syftet var att ge kunskap om hur man gör längre vandringar och inspirera till vandring vid Västernorrlands vandringsleder.

Friluftsanordningar och stigar i länets alla skyddade områden besöks årligen och underhålls för att besökaren ska uppleva området attraktivt. Några exempel på arbeten genomförda i naturreservaten och nationalparken under 2019:

- En ny timrad rast- och övernattningsstuga har byggts i Skuleskogens nationalpark efter att den gamla brann ner. Stugan öppnades under en lyckad invigning med ett 100-tal besökare, fika, sång och invigningstal.
- I Jämtgavelns naturreservat har en tillgänglighetsanpassad besöksanläggning iordningställt med stigar, ramper, rastplatser, mulltoalett och information. Arbetet har genomförts inom EU-projektet Life Taiga. Syftet med anläggningen är att allmänheten ska kunna besöka en naturvårdsbränd skog och uppleva naturreservatets värden på ett enkelt sätt.
- Den 29 maj genomfördes landskapsvandringen med Kronprinsessan och ett 100-tal medvandrare i Jämtgavelns naturreservat. Trots ett bistert väder var den 1 mil långa vandringen lyckad med många nöjda men trötta vandrare.

- På Trysunda har stigen genom hamnområdet hårdgjorts med stenmjöl för att förbättra tillgängligheten.
- I Indalsälvens delta har leden till Smackgrundet hårdgjorts och tillgänglighetsförbättrats efter att 250 ton stenmjöl körts ut på den 1,5 km långa stigen. Under hösten nygjordes också en 3 km lång stig i området som öppnades genom en vandring med naturskyddsföreningen och ett 150-tal vandrare.
- Leden till Kälsviken i Skuleskogens nationalpark har renoverats genom nya ramper och hårdgjorda ytor. Allt för att minimera slitaget av drygt 70 000 besökare i området.
- I Helvetesbrännans naturreservat har två nya broar byggts för att underlätta vandringar i det väglösa området.

Tätortsnära natur

Länsstyrelsen arrangerade en utbildningsdag tillsammans med Skogsstyrelsen för kommunernas skötsel av naturmark i tätorter. Utbildningens syfte var att planera, utveckla och underhålla naturmark inom tätort för ökat friluftsliv och naturupplevelser.

I samverkan med Folkhälsomyndigheten arrangerades en temadag för att utveckla samhällsplaneringen i kommunerna med avseende på friluftsliv och grön infrastruktur.

Länsstyrelsen har tydligare lyft friluftslivets värden i tätortsnära natur vid tillståndsprövningar och remisser angående fördjupade översiktsplaner och detaljplaner.

Lokalt naturvårdsbidrag

LONA-bidraget fortsätter vara ett framgångsrikt sätt att stimulera det lokala naturvårdsarbetet. Under 2019 har 18 stycken LONA-projekt pågått i länet inom fem av länets sju kommuner. Totalt har knappt 445 000 kronor delats ut till lokala naturvårdssatsningar. Vid ansökningstillfället 1 december inkom 13 nya ansökningar om LONA-bidrag.

Typer av projekt som varit aktiva 2019 är:

- 9 projekt har direkt handlat om friluftsliv genom att de gäller anordningar för eller information om friluftsliv
- 3 projekt har gällt naturvårdsåtgärder
- 2 projekt har rört planering för friluftsliv
- 2 projekt har gällt planering/inventering för naturvårdsåtgärder
- 1 projekt har gällt naturvägledningsplan
- 1 projekt har gällt våtmarkssatsningen

Viltförvaltning

Länsstyrelsen har deltagit på möten med samebyar som har aktivt vinterbete i Västernorrlands län, samt på de utbildningsträffar som Sametinget har hållit under året avseende förvaltningsverktyget för rennäringen och den så kallade produktionsmodellen. Några samebyar har med hjälp av produktionsmodellen börjat beräknat förlustsiffror i

renhjordarna på samebynivå. Siffrorna har ännu inte granskats av länsstyrelserna då arbetet med detta har inletts under året. Skadenivåer i form av förlust till rovdjur i renhjordar för respektive sameby kommer därför mer i detalj kunna redovisas under 2020.

Viltförvaltningsdelegationen har 2019 utsett nya ledamöter/suppleanter påbörjat en ny mandatperiod om fyra. Det har hållits fyra sammanträden varav ett i form av en exkursion på temat var älg och skog. Ett arbete har genomförts under året med förslag på miniminivåer gällande björn och järv. Representanter för markägar- och jägarintresset har deltagit i arbetet med en gemensam förvaltningsplan för älg för Jämtlands och Västernorrlands län.

Länsstyrelsen har slutfört en genomgång av kartmaterial för de registrerade älgjaktområdena inom älgförvaltningsområdena Älvarna och Örnsköldsvik. Samtliga registrerade älgjaktområdena har med detta implementerats i den nya kartfunktionen i JAS (jaktadministrativt system) och samtliga registrerade älgjaktområden har erhållit ett nytt beslut med fastställande av arealer enligt lantmäteriets arealuppgifter på fastigheter. Detta arbete ligger till grund för en E-tjänst för ansökan om registrering av älgjaktområde som kommer att införas under 2020.

Arbetet med en ny gemensam älgförvaltningsplan i samarbete med länsstyrelsen Jämtlands län har fortsatt. Ett förslag har presenterats för att beslutas om i de båda länens Viltförvaltningsdelegationer under 2020.

Antalet registrerade kronhjortskötselområden har ökat till 18 och ytterligare en ansökan finns inlämnad till länsstyrelsen. Länsstyrelsen ser att bildandet av nya kronhjortskötselområden bidrar till en bättre förvaltning och på sikt även en samförvaltning av klövviltet.

De 45 tilldelade björnarna i årets björnjakt fälldes inom 23 dagar. En tillsynsinsats genomfördes under de tre första dagarna av jakten inom polisområde Region Nord. Polisen och länsstyrelsen Västernorrland har i samarbete genomfört tillsyn vid besiktning av fällda björnar, kontroll av skottplatser och tillsyn av anmälda åtelplatser samt identifiering av illegala åtelplatser. Sex polismän har arbetat med detta under 144 timmar. Länsstyrelsen har arbetat med planerad tillsyn 64 timmar fördelat på fyra personer.

Under 2019 har följande större insatser genomförts kopplat till viltskador

- Beslut om fem bidrag till rovdjursavvisande stängsel.
- Beslut i två ärenden om ersättningar för rovdjursrivna tamdjur och förstörda bigårdar.
- Besiktning av skadade/dödade tamdjur.
- Informerat lantbrukare, som har för avsikt att skydda sina djur, om stängseluppsättning.
- Besiktning av rovdjursavvisande stängsel som finansierats av viltskadeanslaget.
- Arrangerat möten med lantbrukare i Selånger, Sundsvall för att diskutera skapandet av så kallade avledningsåkrar. Problemen med tranor, svanar och gäss ökar och skrämning av fåglarna kan ha begränsad effekt. Genom att locka fåglarna till avledningsåkrar kan skadorna minskas till mer acceptabla nivåer.

- Utfört skadeförebyggande åtgärder på elva platser där lantbrukare haft problem med stora fåglar såsom tranor, svanar och gäss. Satt upp tillfälliga stängsel mot björnangrepp för att skydda fem bigårdar.
- Besökt ett 10-tal lantbrukare med fårskötsel i syfte att informera om förebyggande åtgärder mot rovdjurskador i form av rovdjursavvisande elstängsel.

Rovdjursförvaltning

Länsstyrelsen arbetar för en ordnad rovdjursförvaltning med god balans mellan berörda intressen. Länsstyrelsen prioriterar inventering och förebyggande av skador samt arbetar för att snabbt kunna erbjuda hjälp till de som drabbats av rovdjursangrepp eller känner oro. Denna prioritering är även ett viktigt led i länsstyrelsens uppdrag att förebygga jaktbrott.

Det externa kommunikations- och samverkansarbetet är tämligen omfattande och berör framför allt samebyar, intresseorganisationer såsom jakt, naturvård, friluftsliv med flera, kommuner, polis, utbildnings- och forskningsinstitutioner, centrala myndigheter, media och allmänheten.

Under 2019 har länsstyrelsen genomfört följande större insatser inom rovdjursarbetet:

- Fortsatt översyn av de regionala förvaltningsplanerna för stora rovdjur.
- Viltförvaltningsdelegationen har beslutat om förslag till miniminivåer för järv och björn.
- Inventerat lo, varg, järv och kungsörn. Inventeringsresultaten är de viktigaste underlagen för beslut om förvaltningen och ersättningar till samebyarna.
- Beslutat om licensjakt på 45 björnar. Förvaltningen syftar till att minska stammen till beslutad målnivå. Måluppfyllelsen mäts hösten 2020.
- Beslutat om licensjakt på åtta lodjur. Förvaltningen syftar i dagsläget till att hålla stammen vid förvaltningsmålet 18 föryngringar per år i länet.
- Beslutat om skyddsjakt på ett lodjur samt två avslag. Tre beslut om utökad areal in i Västernorrlands län där angränsande län beslutat om skyddsjakt på lodjur. Skyddsjakterna syftar till att minska skador på rennäringen för att på sikt nå toleransnivån på maximalt tio procents förluster av ren till rovdjuren.
- Besiktning av samtliga fällda björnar och lodjur.
- Deltagit i flera möten inom det norra rovdjursförvaltningsområdet för att stärka samarbetet i de fyra nordligaste länen.
- Fortsatt översynen av de gemensamma riktlinjerna för skyddsjakt i norra rovdjursförvaltningsområdet i samverkan med handläggare från Norrbotten, Jämtland, Västerbotten och Dalarnas län.
- Deltagit i flera nationella inventeringsmöten och ett skandinaviskt inventeringsmöte.
- Deltagit i en internationell konferens om björnar och björnförvaltning.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att insatserna inom området givit ett gott resultat.

Årets stora budgetsvängningar har varit svåra att hantera. Neddragningar och hårda prioriteringar, som blev följden av halverade sakanslag, byttes vid halvårsskiftet mot gaspådrag och intensivt arbete med att omsätta ändringsbudgetarnas förstärkningar till naturvårdsnytta.

I arbetet med områdesskydd har ärendebalanserna minskat och hela anslaget för ersättningar till markägare har tagits tillvara. Sju nya och två utvidgade naturreservat om totalt 1 074 hektar är också ett gott resultat och innebär att Länsstyrelsen tagit ytterligare steg mot etappmålet för skydd av skog. Arbetet med grön infrastruktur har befästs och börjat gå från teori till praktik.

I rollen som samordnare av friluftspolitiken har länsstyrelsen bidragit till ökad regional samverkan och den lokala naturvårdssatsningen är fortsatt framgångsrik när det gäller att stimulera det lokala naturvårdsengagemanget och bidra till naturvårdsnytta och friluftsliv.

Länsstyrelsen har uppfyllt årets mål gällande vilt- och rovdjursförvaltningen. Samverkan mellan berörda parter är överlag välfungerande. Inventeringen och rovdjur, inte minst Lo och Järv har fungerat bra under året utifrån förutsättningarna. Beredskapen för akuta händelser är hög. Arbetet med älgförvaltningsområdena och älgskötselområdena har överlag fungerat bra precis som älgförvaltningen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.11 Åtgärder mot övergödning

1.11. De länsstyrelser som får bidrag från Havs- och vattenmyndigheten för arbete med åtgärdssamordning ska underlätta och aktivt stödja kommuner och lokala aktörer vid vidtagande av åtgärder i relevanta avrinningsområden så att förutsättningarna för det lokala åtgärdsarbetet förbättras. De länsstyrelser som är vattenmyndigheter ska uppdatera geografiska dataunderlag, inklusive erosionskartor, och öka tillgängligheten till dessa underlag för kommuner och lokala aktörer. Berörda länsstyrelser ska redovisa hur detta arbete har bedrivits. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Länsstyrelsen har under 2019 inte fått något bidrag från Havs- och vattenmyndigheten för arbete med åtgärdssamordning.

De länsstyrelser som är vattenmyndigheter har genomfört uppdraget att uppdatera och tillgängliggöra geografiska dataunderlag för åtgärder mot övergödning i samverkan, i projektform. Arbetet genomförs under en treårsperiod, 2018-2020, med målet att under 2020 tillgängliggöra ett uppdaterat åtgärdsunderlag på en samlad webbsida. Underlaget är kopplat till en kartfunktion, men det ska också gå att hämta rapporter, statistik och liknande från webbsidan. Dessutom syftar regeringsuppdraget till ett ökat samarbete om dataunderlag för åtgärder mot övergödning med och mellan berörda myndigheter och andra relevanta aktörer, såsom Havs- och Vattenmyndigheten, Jordbruksverket, SGU, SMHI, länsstyrelser, kommuner och åtgärdsgenomförare.

Uppdraget genomförs i följande huvudsakliga arbetsmoment:

1. Identifiera mottagare av underlag enligt uppdraget samt deras behov och krav.
2. Identifiera befintliga underlag hos vattenmyndigheterna och hos andra myndigheter – inbegripet nyttjanderätt till data och geografisk upplösning, vattenförekomstversioner, dess behov av uppdatering samt metod för uppdatering.
3. Anpassning och tillgängliggörande av underlaget via befintliga datalager och gränssnitt.
4. Information och utbildning om planeringsunderlaget och hur det kan användas i praktiskt åtgärdsarbete.
5. Förslag till långsiktig användning och förvaltning av planeringsunderlaget inklusive finansiering.
6. Utvärdering och slutlig återrapporering till regeringen.

Under 2019 har arbetet varit inriktat på punkterna 1-3 ovan, medan insatser för att genomföra resterande punkter kommer att äga rum under 2020. 2019 års arbete har främst varit av det förberedande slaget i form av omvandling av data till geodata, till exempel ackumulationslinjer och Jordbruksverkets erosionsriskkartor, uppdatering av underlag och beräkningar (i samarbete med EU-projektet Life IP Rich Waters, aktivitet C5), samt tillgängliggörande av data som belastningsberäkningar enligt PLC 6,5. Under våren 2020 planeras detta förberedande arbete att visas på en ny webbplats via Vattenmyndigheternas webbsida samt i en ny webbkarta, som bland annat ska gå att komma åt via Vatteninformationssystem Sverige, VISS.

Under året har uppdraget genomförts i samverkan med flera andra projekt och aktörer inom övergödningsområdet, som exempelvis projekten LEVA, Life IP Rich Waters och Interreg Baltic Sea Region Waterdrive.

Resultatbedömning

Uppdraget utförs enligt plan och bedöms leda till ett förbättrat samlat dataunderlag för åtgärder mot övergödning, som görs tillgängligt för åtgärds genomförare och andra berörda aktörer i arbetet mot övergödning.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporeringskrav 1.12 Miljökvalitetsnormer för luftkvalitet

1.12. Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Gotlands, Skåne, Västra Götalands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län ska, för de kommuner eller områden där det fastställts eller under året kommer att fastställas åtgärdsprogram med syfte att nå miljökvalitetsnormerna för luftkvalitet, redovisa i vilken grad åtgärderna har genomförts, vilken effekt åtgärderna bedöms ha haft på luftföroreningshalterna och om miljökvalitetsnormerna följs. I de fall Europaparlamentets och Rådets direktiv 2008/50/EG om luftkvalitet och renare luft i Europa samt Europaparlamentets och Rådets direktiv 2004/107/EG

om arsenik, kadmium, kvicksilver, nickel och polycykliska aromatiska kolväten i luften överträds ska berörda länsstyrelser bedöma hur länge överträdelserna kan antas bestå. Arbetet med miljö kvalitetsnormerna är reglerat genom bestämmelser i 2 och 5 kap. miljöbalken och normerna för utomhusluft baseras huvudsakligen på krav i de ovan nämnda direktiven.

Luftkvaliteten i länet har förbättrats under de senaste decennierna men förbättringen har planat ut. Många besvärar fortfarande av framförallt bilavgaser. Utsläppen behöver minska i vissa tätorter för att miljö kvalitetsmålet ska uppnås.

Åtgärdsarbete

Regionala åtgärder

En samverkansstrategi² för luftövervakning i Västernorrland har tagits fram, och i detta samarbete ingår länets sju kommuner samt Kommunförbundet, länsstyrelsen och Trafikverket. I mars 2019 gjordes den senaste uppdateringen av strategin, som nu gäller år 2019-2023. I Sundsvall och Örnsköldsvik genomförs kontinuerliga mätningar varje år, medan kompletterande mätningar genomförs i Timrå, Kramfors, Sollefteå och Härnösand enligt provtagningsplan.

SMHI har utfört en kartläggning och screening av emissioner och halter av bens(a)pyren i Sverige. Syftet är att identifiera potentiella riskområden för överskridande av miljö kvalitetsnormen. Ett övervägande bidrag till haltnivåerna till bens(a)pyren är emissioner från den småskaliga vedeldningen, varför studien går ut på att beräkna och fördela emissionerna från uppvärmning av småhus. Beräkningarna indikerar att det finns en risk för överskridande av miljö kvalitetsnormen i vissa delar av Sollefteå, men också Kramfors har höga årsmedelhalter. Utifrån den aktuella studien har samverkan för luftövervakning i Västernorrland beslutat att mäta bens(a)pyren i länets kommuner. En kartläggning av var den mesta vedeldningen sker samt där spridningsförhållandena är gynnsamma, och mätningarna planeras att genomföras under vinterhalvåret 2019/2020.

Luftsamverkan Västernorrland hade i slutet av 2018 ett seminarium i Kramfors med Miljömedicin Norr och IVL som föreläsare. Ämnen som togs upp var hälsoeffekter, eldningsteknik, mätmetoder och strategier för att förbättra utomhusluften med avseende på vedrök. Seminariet riktade sig till miljöinspektörer, byggnadsinspektörer, räddningstjänsten och sotare.

Kommunala åtgärder

Åtgärdsprogram för friskare luft i Sundsvall³ upprättades 2014, och arbetet fortlöper enligt detta för att uppfylla miljö kvalitetsnormerna för partiklar (PM₁₀) och kvävedioxid.

² Sundsvalls kommun, 2018. Samverkan för luftövervakning i Västernorrland 2019-2023. Redovisning av mätresultat och strategi för luftövervakning.

³ Sundsvalls kommun, 2014. Åtgärdsprogram för friskare luft i Sundsvall. Åtgärdsprogram för bättre luftkvalitet i Sundsvalls centrum och för att uppfylla miljö kvalitetsnormen för partiklar (PM₁₀) och kvävedioxid (NO₂).

I Örnsköldsvik finns ett åtgärdsprogram för partiklar⁴, och arbetet med att ta fram ett åtgärdsprogram även för kvävedioxid har fortlöpt under året.

Minimikravet för kontroll av luftkvalitet är att redovisa en objektiv skattning, om inte luftföroreningarna mäts eller modelleras. I de fall där det saknas tillräcklig information om luftkvaliteten i en kommun ska en inledande kartläggning av halterna genomföras för att kunna avgöra vilken metod för kontroll som gäller för de respektive föroreningarna. Flera av länets kommuner har under året rapporterat sin inledande kartläggning av luftkvaliteten till Naturvårdsverket.

Förutom de årliga mätningarna i Sundvall och Örnsköldsvik genomfördes mätningar av kvävedioxid, partiklar, bensen och bens(a)pyren i Timrå och Sollefteå under vinterhalvåret 2018/2019. Sollefteås resultat hade inte sammanställts eller utvärderats vid tidpunkten för framtagandet av kommunens objektiva skattning av luftkvaliteten⁵, och kunde därför inte redovisas.

Partiklar

Sundsvalls kommun mäter partiklar (PM₁₀) kontinuerligt som timmedelvärden i gaturum. Under 2018 överskreds inte miljökvalitetsnormen vid Köpmangatan, vilket den inte heller gjort sedan 2013. Medelvärdet för PM_{2,5} på Köpmangatan var 6,3 µg/m³ under 2018, vilket är under den nedre utvärderingströskeln. Partikelinstrumentet på Bergsgatan har haft tekniska problem och data har därför inte varit pålitligt. Halterna av partiklar som uppmätts visar dock på höga halter och det befaras att MKN kan överskridas.

Mätningar av partiklar som PM₁₀ har utförts på en mätplats i Örnsköldsvik, och detta är i dagsläget sannolikt den enda mätplatsen i länet där miljökvalitetsnormen riskerar att överskridas. Under 2018 låg halterna över 50 µg/m³ vid 21 tillfällen, MKN tillåter 35 överskridanden.

Trafikverket utför dammbindning under vårvintern för att minska partikelnivåerna.

I februari 2018 slog Trafikverket fast att en tunnel genom Åsberget är den åtgärd som får störst effekt på luftmiljön i Örnsköldsviks centrum, och att den kommer att gå i den norra av de två sedan tidigare föreslagna korridorerna. Tunneln skulle minska trafiken genom centrum med 55 procent, där den tunga trafiken omfattar 15 procent. I nuläget finns dock inga pengar avsatta för projektet i den nationella transportplanen.

Kvävedioxid

Kvävedioxid bildas vid all typ av förbränning. I de flesta tätorter är biltrafiken den största källan. Utanför tätorterna nås målet för länet men vid större trafikleder överskrider halterna.

I Örnsköldsvik mäts kvävedioxidhalter på en plats i centrum, och här överskrider nivåerna av kvävedioxid miljökvalitetsnormen.

⁴ Örnsköldsviks kommun, 2011. Renare luft i centrum. Åtgärdsprogram för att förbättra luftkvaliteten i Örnsköldsviks centrum och uppfylla miljökvalitetsnormen för partiklar.

⁵ Sollefteå kommun, 2019. *Objektiv skattning av luftkvalitet för 2018*.

I Sundsvall mäts halterna av kvävedioxid på tre platser. Sedan 2014 har det skett en betydlig minskning av kvävedioxidhalterna. 2018 hade till exempel Köpmangatan inga överskridanden av $60 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som dygnsmedel, att jämföra med 26 överskridanden under 2013. Att stadsbussarna slutade köra på diesel i juni 2014 och den nya bron för E4 togs i bruk senare samma år har gett god effekt, och minskningen av halterna ligger i linje med kommunens beräkningar.

I december 2017 fastställde kommunfullmäktige i Sundsvall att samtliga kommunala transporter ska vara fossilfria till år 2021. Alla upphandlingar inom kommunorganisationen som omfattar fordon, drivmedel till fordon samt transporttjänster ska leda till en minimering av klimatpåverkande och lokalt hälsopåverkande utsläpp.

I Härnösand slutfördes under året ett EU-projekt som innebar att det fram till 2019 skulle byggas 30 laddstolpar för elbilar runt om i kommunen. I juni 2018 lanserades Härnösandskortet, som ett led i att öka användandet av kollektivtrafik inom kommunen. Sedan 2015 är busstrafiken i Härnösands kommun helt fossilfri och körs antingen på el eller HVO. Även Timrå kommun har planerat för installation av ett antal laddningsstationer för elbilar, inom ett projekt som blivit beviljat stöd från Klimatklivet.

Bensen

Bensen är ett flyktigt ämne som kan orsaka leukemi. Åtgärder som leder till att utsläppen av bensen minskar leder även generellt till minskade utsläpp av flyktiga kolväten, vilket även bidrar till att uppnå miljö kvalitetsmålet *Frisk luft*.

Sundsvalls kommun utför passiv provtagning av bensen, toluen och några andra kolväten. Nyaste tillgängliga data är från 2017, och då varierade veckomedelvärdena av bensen mellan $0,4$ och $2,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i gatunivå. Här finns en viss säkerhetsmarginal upp till miljö kvalitetsnormen på $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Tillståndet och målbedömning

Länsstyrelsen bedömer att målet är nära att nås till 2020. Det förutsätter dock att åtgärdsprogrammen för luftkvalitet i Örnsköldsvik och Sundsvall ger god effekt.

Luftföroreningar är fortfarande ett problem i delar av Västernorrland. Halterna i luften har minskat men fortfarande finns det höga nivåer av luftföroreningar i flera tätorter i länet. Idag ligger både utsläppen och halten av föroreningar på en ganska stabil nivå. Biltrafikens tillväxt har gjort att utsläppen av kväveoxider inte har minskat i önskvärd utsträckning, även om införandet av katalysatorer i bilar har gjort att situationen förbättrats. Partikelnivåerna ligger i flera kommuner över eller nära miljö kvalitetsnormen. Minskad användning av personbil där alternativ finns samt minskad användning av fossila bränslen är viktigt för luftkvaliteten.

I Västernorrland kan småskalig vedeldning utgöra en källa till luftföroreningar och luftvägsrelaterade besvär. Provtagningen av bens(a)pyren i Sollefteå kommun under vinterhalvåret 2018/2019 behöver utvärderas för att kunna avgöra hur stora påverkansriskerna är.

Enligt den senaste miljöhälsoenkäten som genomfördes 2015 framgår att 2,7 procent av länets befolkning besväras av vedeldningsrök i eller i närheten av sin bostad minst en gång per vecka. Motsvarande siffra för besvär av bilavgaser är i genomsnitt 4,5 procent för norrlandslänen.

Partiklar

Utanför tätorter nås uppsatta riktvärden för partiklar, och i Sundsvall har partikelhalterna legat på en nivå under miljökvalitetsnormen de senaste åren. I gaturum i Örnsköldsvik riskerar miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10) att överstigas. Även i Härnösand var halterna höga med dygnsmedelvärden som översteg både den nedre och den övre utvärderingströskeln under vinterhalvåret 2016/2017. Enligt kommunens inledande kartläggning⁶ har man tagit fram förslag på åtgärder för att förbättra luftkvaliteten, främst med avseende på partiklar men även kväveoxider och bens(a)pyren.

För att klara åtagandena enligt åtgärdsprogrammet för partiklar i Örnsköldsvik behöver E4 ledas om utanför centrum, och idag saknas finansiering för detta i den nationella transportplanen.

Kvävedioxid

Omdragningen av E4 genom Sundsvall kommer förhoppningsvis resultera i ytterligare förbättring av luftkvaliteten i staden. Den har hittills medfört att utsläppen i centrum har minskat med 10 %. Under juni 2014 slutade stadsbussarna i Sundsvall att köra på diesel, vilket också gett effekt på utsläppen i centrum.

2018 hade Örnsköldsviks mätpunkt 13 överskridanden av $60 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som dygnsmedel, vilket är fler än vad MKN tillåter. En eventuell omdragning av E4 genom staden skulle ha god effekt även på kvävedioxidhalterna i stadskärnan.

Bensen

Generellt har få mätningar av bensen gjorts i länet, men enligt samverkansstrategin¹ är det sannolikt att samtliga kommuner som mätt bensen i länet har nivåer under den nedre utvärderingströskeln. Mätningarna indikerar att halterna sjunker och att mätningarna snart kan ersättas av beräkningar.

Övrigt

En viktig infrastruktursatsning som skulle förbättra luftkvaliteten i länet är dubbla järnvägsspår mellan Sundsvall och Stockholm. Trafikverket planerar att bygga dubbelspår mellan Sundsvall och Gävle, och sträckan Sundsvall-Dingersjö finns med i Nationell transportplan 2014-2025. Bygget av den sträckan väntas pågå mellan 2024 och 2028 och kosta ungefär 2,2 miljarder kronor.

Det är också viktigt att internationella överenskommelser med miljökrav på fordon genomförs och att långväga godstransporter överförs från väg till sjöfart och järnväg.

⁶ Härnösands kommun, 2019. *Inledande kartläggning av luftkvalitet i Härnösands kommun.*

Resultatbedömning

Sammanfattningsvis bedöms resultatet av arbetet som gott. Arbete kvarstår dock och i vissa fall riskerar miljökvalitetsnormen att överskridas men för att lösa frågan krävs det stora infrastrukturinvesteringar bland annat i Örnsköldsvik.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Näringsdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från näringsdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.13 Samverkan och finansiering inom regionalt tillväxtarbete

1.13. Länsstyrelserna ska, inom ramen för sitt regionala tillväxtarbete, i enlighet med förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete, redovisa inom vilka områden samverkan och gemensam finansiering av insatser har skett under året med landstingen respektive Gotlands kommun. Redovisningen ska innehålla vilka resultat denna samverkan har medfört eller förväntas medföra. Redovisningen ska även omfatta genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020 och territoriellt samarbete.

Samverkan med regionalt utvecklingsansvarig

Länsstyrelsen har under 2019 haft omfattande samverkan inom en rad områden med Region Västernorrland. Mer om länsstyrelsens arbete inom regional tillväxt finns under redovisningen kring länsstyrelseinstruktion 3 § p 3, redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.14 Beslut om tilldelning av medel för regionala tillväxtåtgärder samt redovisningen av uppdrag 3.30 Medverka i att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet. Nedan följer ett antal exempel på gemensamma samverkansområden under 2019.

Övergripande planerings- och påverkansarbete

Länsstyrelsen och Region Västernorrland har under året stärkt samverkan genom att söka synergier och bättre systematik i samverkan utifrån våra respektive myndighetsuppdrag och roller. Representanter från länsstyrelsen finns med i alla regionala samverkansgrupperingar som Region Västernorrland håller i, inklusive som adjungerad i det regionala samverkansrådet, som också fungerar som partnerskap för exempelvis landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsens leder fortsatt regionala processer inom ett antal områden där myndigheten har kunskap och uppdrag, såsom statlig samordning, regionala skogsprogrammet, energi och klimat, miljömål och integration.

Den stärkta samverkan har effektiviserat arbetet samtidigt som landshövdingen och ansvariga regionpolitiker har arbetat gemensamt i avgörande frågor för Västernorrland, utifrån en gemensam lägesbild. Bland annat bjöd landshövdingen in Arbetsförmedlingen till informations- och dialogmöte när det planerade omställningsarbetet blev känt, ett möte som genomfördes i samband med Regionala samverkansrådet. Därutöver har länsstyrelsen, Region Västernorrland och flera av länets kommuner arbetat gemensamt för statliga etableringar i länet. Arbetet har lett till ökad samsyn och förmåga att samhandla mellan kommunal och regional nivå och stärker det breda partnerskap som krävs för ett effektivt och hållbart utvecklingsarbete i länet.

Regionala utvecklingsstrategin (RUS)

Stort fokus har under året legat på revideringen av den regionala utvecklingsstrategin (RUS) som ska fastställas i början av 2020. Länsstyrelsen har i hög grad varit involverade i arbetet, både genom ordinarie samverkansgrupperingar och enskilda överläggningar.

Det regionala skogsprogrammet

Västernorrlands arbete med ett regionalt skogsprogram syftar till att uppnå regeringens vision för skogens bidrag till jobb och hållbar tillväxt i hela landet, samt till utveckling av en växande bioekonomi. Ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart skogsbruk är av stor betydelse för ett hållbart samhälle. Länsstyrelsen är uppdragsansvarig för arbetet som sker i nära samverkan med näringen. Det regionala skogsprogrammet ska remisshanteras och antas under 2020. Ett prioriterat område som identifierats är jämställdhet. Under året har landshövdingen lett arbetet med en handlingsplan för jämställdhet inom skogsnäringen.

Ny energi- och klimatstrategi

Länsstyrelsen har haft i uppdrag att under 2019 ta fram en ny energi- och klimatstrategi. Arbetet har genomförts i tät dialog med Region Västernorrland och det parallellt pågående RUS-arbetet. Föredragning av strategin, remisshantering och ställningstagande om antagande av strategin har skett i regionala samverkansrådet, där regionen är sammankallande.

Agenda 2030

Inom ramen för kunskapshöjning och samverkan för Agenda 2030 har Region Västernorrland och Länsstyrelsen Västernorrland samarrangerat en rad arrangemang under året, med olika målgrupper. För arbetet finns ett organisationsgemensamt nätverk som träffas regelbundet för informations- och erfarenhetsutbyte samt för planering av gemensamma insatser.

Handläggning

Ett utvecklingsarbete har initierats under året i syfte att forma en mer systematisk dialog i handläggning av företagsstöd och projektmedel, både avseende 1:1 och landsbygdsutveckling i landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsen har också deltagit i arbetet med den behovsinventering som görs inom ramen för regionens uppdrag kring hållbar regional utveckling, med fokus på hållbara stöd. Förväntat resultat är ökad kvalitet genom erfarenhetsutbyte samt att företag och projektägare i större utsträckning ska känna till relevanta stöd för just deras specifika utvecklingsarbete.

Arena för samhällsplanering

Sedan ett antal år har Trafikverket, Länsstyrelsen och Region Västernorrland träffats i det gemensamma nätverket Arena för samhällsplanering. Ansvar för möten är roterande och agendan sätts utifrån inbjudande aktörs uppdrag, behov av inspel/samsyn samt utifrån gemensamma frågeställningar. Bland synergier som uppstår kan nämnas en mer samordnad dialog exempelvis vid översiktsplanering.

Besöksnäring i länets natur- och kulturmiljöer

Inom besöksnäringen sker nära dialog och samverkan, inte minst mellan destination Höga Kusten och länsstyrelsen i och med ökad besöksnäring inom världsarvet Höga Kusten. Länsstyrelsens uppdrag att tillgängliggöra skyddade naturmiljöer, som världsarvet och en

rad naturreservat tillsammans med uppdrag inom aktivt friluftsliv ger goda förutsättningar att tillsammans med regionen, kommunerna och destinationernas företag, ställa om till en hållbar besöksnäring. Det mångåriga samarbetet med ett gemensamt kulturarvsprogram för Västernorrland, säkerställer också en hållbar tillgång till värdefulla och intressanta kulturmiljöer runt om i länet.

Regional samverkan i livsmedelskedjan

Sedan 2018 driver länsstyrelsen i samverkan med LRF och regionen ett samverkansprojekt med syfte att nå målen i den regionala livsmedelsstrategin som också revideras inom ramen för projektet. Arbetet sker i ett partnerskap med aktörer inom livsmedelskedjan i länet.

Service & betaltjänster

Inom ramen för länsstyrelsens uppdrag inom grundläggande betaltjänster har samarbete med regionens bibliotekssamordnare inletts i syfte att lyfta bibliotekens roll inom betaltjänstområdet. Gemensamt med Region Västernorrland och landsbygdsutvecklarna från länets kommuner startades därutöver Arena för service under 2017 där länsstyrelsen deltar. Träffar sker tre gånger per år och har fortsatt enligt plan 2019.

Samverkan i projekt finansierade av strukturfonderna

Nära samverkan sker också inom transportinfrastruktur, bredband och integration inom ramen för de tre stora regionalfondsprojekt som länsstyrelsen är projektägare för: Mittstråket, Dig.2020 och Integration och tillväxt. Mer om dessa finns under redovisningen kring länsstyrelseinstruktion 3 § p 3.

Gemensam finansiering

Under året har gemensam finansiering bland annat skett inom följande områden: infrastrukturplanering, bredbandsutbyggnad, kommersiell service, besöksnäringsutveckling, stärkt livsmedelsproduktion och Agenda 2030.

Territoriellt samarbete

En viktig pusselbit för att stärka det territoriella samarbetet är delaktighet och engagemang i de gränsregionala program och projekt som berör Västernorrland. Länsstyrelsen är engagerade och representerar länet i styr- och övervakningskommittéer i både Sverige-Norgeprogrammet och Botnia-Atlantica-programmet. Länsstyrelsen är också representerade i strukturfondspartnerskapet för mellersta Norrland, där prioriteringar görs inom regionalfondsprogrammet och socialfondsprogrammet. Länsstyrelsen är därutöver engagerade i flera gränsregionala projekt.

Resultatbedömning

Resultatet är gott. Länsstyrelsen ser att en god samverkan med regionalt utvecklingsansvarig är central för länets utveckling och en förutsättning för det regionala ledarskap som krävs i de utmaningar länet står inför. Under året har samverkan stärkts genom mer systematiskt gemensamt arbete och tätare dialoger såväl inom respektive sakområde som på strategisk och ledningsnivå. Effekter är bland annat större resurseffektivitet i de regionala insatserna, ökad tydlighet i förhållande till länets invånare,

stärkt samsyn i prioriterade frågor och bättre förmåga att gemensamt hantera regionala utmaningar både på kort och lång sikt, i allt från företagsnedläggningar och etableringar, som hantering av torka och omställningen till ett hållbart samhälle.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.14 Beslut om tilldelning av medel för regionala tillväxtåtgärder

1.14. Länsstyrelserna ska redovisa hur beslut om tilldelning av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt, som länsstyrelsen har fattat, har bidragit till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och de territoriella samarbetsprogrammen. Av redovisningen ska det framgå hur hänsyn tagits till de förutsättningar som råder i olika delar av länet och hur det har påverkat fördelningen av medel inom länet.

Inom det regionala utvecklingsområdet är mycket stor del av arbetet kopplat till de regionala handlingsplanerna som tagits fram de senaste åren för att precisera den regionala utvecklingsstrategins (RUS) mål. Handlingsplanerna har tagits fram i bred samverkan med regionala aktörer som arbetar med respektive frågor. Länsstyrelsen är ansvariga för ett antal av dessa handlingsplaner såsom integration, jämställdhet, energi- och klimat samt handlingsplanen för miljömål, medan regionen ansvarar för andra handlingsplaner såsom entreprenörskap, innovation och kompetensförsörjning. Handlingsplanerna utgör en bra grund för att skapa gemensam handlingskraft i länet samt inbjuder till samverkan och tillhörande positiva synergieffekter. Det regionala tillväxtarbetet hos länsstyrelsen genomförs i stor utsträckning i projektform och 1:1-medlen stödjer det breda partnerskap som är nödvändigt för bland annat genomförandet av strukturfonderna regionalt.

Fler har sökt och erhållit stöd

Länsstyrelsen har beviljat medfinansiering genom regionala utvecklingsmedel till sju fleråriga projekt under 2019 med ca 6,4 miljoner i medfinansiering. Projekten som länsstyrelsen har prioriterat att medfinansiera ryms inom området hållbar tillväxt. Beslut har tagits inom områdena livsmedelsproduktion, energi och klimat och samhällsplanering (bredband).

Sammantaget har länsstyrelsen beviljat projekt i enlighet med den bemyndiganderam som myndigheten har. Trycket på regional projektmedfinansiering är i stor utsträckning cyklisk och beroende av status i exempelvis regionalfonden och detta påverkar länsstyrelsens egen beslutsgång. Antal ansökningar har 2019 varit högre än föregående år då en satsning på dialog och stärkt marknadsföring har initierats under året, vilket gett önskat resultat i avseende att fler aktörer har sökt och beviljats stöd.

Resultatbedömning

Av de projekt som har beviljats under 2019 ligger samtliga i linje med den regionala utvecklingsstrategin för länet. Länsstyrelsens egna riktlinjer harmonierar med RUS och

ligger till grund för vilka initiativ som ska prioriteras. Länsstyrelsen har fokuserat på projekt där länsstyrelsen har stor kompetens och rådighet. Statens roll i det regionala tillväxtarbetet är i Västernorrland levande och länsstyrelsen är aktivt bidragande till förverkligandet av den regionala tillväxtpolitiken i hela länet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.15 Genomförande av Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet

1.15. Följande likvärdiga målsättningar ska vara vägledande för länsstyrelsernas hantering av EU-stöd:

- en effektivisering och förenkling för företag och myndigheter,
- en minskning av de administrativa utgifterna,
- en strävan efter att stöden i så stor utsträckning som möjligt kan betalas ut så tidigt som regelverket tillåter, och
- en minskning av andelen fel i stödhanteringen.

Vid genomförandet av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 (prop. 2014/15:1, utg.omr 23, bet. 2014/15: MJU2, rskr. 2014/15:88) ska länsstyrelserna:

- redovisa genomförandet av programmen, samt
- handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som satts inom ramen för styrnings- och uppföljningssystemet SUSS-LB för projekt- och företagsstöd respektive system SUSS-JBR för jordbrukarstöd.

Vad gäller jordbrukarstöden inkom 1608 SAM-ansökningar under 2019. Dessa omfattar ett antal olika stödformer och för en enskild brukare kan det variera mellan 2 och 9 ersättningar. Antalet SAM-ansökningar har minskat med cirka 1,5 procent sedan föregående år.

Enligt SUSS-JBR-målet ska 95 procent av direktstöden vara klara för utbetalning inom december månad. Över 95 procent av de sökande i Västernorrlands län fick beslut om utbetalning för direktstöd, dvs gårdsstöd, förgröningsstöd, kompensationsstöd, nötkreaturstöd och unga jordbrukare innan årsskiftet. Siffrorna inkluderar även de jordbrukare som fått avslag.

I stödhandläggningen arbetar vi med ständiga förbättringar genom kvalitetskontroller och täta kontakter med Jordbruksverket och andra länsstyrelser.

För att förenkla och underlätta för jordbrukarna så erbjuder vi rådgivning för förprovning av djurstall, information i olika kanaler, tillgång till dator och övrigt stöd.

Vad gäller projekt- och företagsstöd har Länsstyrelsen under året arbetat löpande med delmål och prioriteringar för att korta handläggningstiderna och effektivisera arbetet. Beslut om delmål fattades till och med sommaren där alla ansökningar om stöd till utbyggnad av

bredband och hembygdsgårdar prioriterades, liksom att avsluta alla äldre ärenden inkomna 2016 och 2017. Efter sommaren sattes nya delmål för hösten. Vid årsskiftet var målet om att utöver ett antal prioriterade budgetar, handlägga alla ärenden inkomna under 2018, nästan uppnått. Prioriteringen har inneburit omfördelning av personalresurser från handläggning av utbetalningar till handläggning av stöd samt från företagsstöd till projektstöd.

Digitalisering av beslut och underskrifter har effektiviserat handläggningen till viss del. Företagsstöden och projektstöden har dock fortsatt varit mycket resurskrävande på grund av att arbetsmoment som prioritering av ansökningar utifrån urvalskriterier, rimlighetsbedömningar samt utlysningar som är tidskrävande.

En viktig förenkling under året har varit besiktningar vid slutredovisningen, där vi samarbetar med förprövningshandläggarna inom myndigheten som kunnat utföra både sin besiktning och besiktningen inom landsbygdsprogrammet. Det har inneburit att handläggarna för utbetalningarna i mindre utsträckning åkt ut på besiktningar gällande nya investeringar i exempelvis ligghallar.

Länsstyrelsen Västernorrland ger ut ett nyhetsblad – Landsbygden - till jordbrukare in länet två gånger per år. Under 2019 informerade länsstyrelsen bland annat om en omfördelning som gjorde det möjligt att söka startstödet vilket har inneburit att fler generationsskiften kunnat genomföras.

Resultatbedömning

Handläggning och kontroll av stöd knutna till SAM-ansökan bedöms att under 2019 utförts med en sammanfattad bedömning som utmärkt. Förutom att målet för 2019 tillfullo är uppnått har även en stor del av ryggsäcken arbetats bort.

Eftersom äldre ärenden har prioriterats har handläggningstiden för ansökan om företagsstöd inom landsbygdsprogrammet ökat något under 2019. 2018 handlades 12 % inom 180 dagar och 2019 handlades 4 % inom 180 dagar. För ansökan om projektstöd hade 2 % handlagts inom 180 dagar 2018 och detta har förbättrats till 3 % 2019. Under året har 150 beslut om projekt/företagsstöd fattats, jämfört med 110 under 2018. Det innebär att handläggningstiderna har kortats väsentligt under året, trots att det ännu inte fått genomslag i andelen handlagda inom 180 dagar. Denna andel förväntas öka kraftigt under 2020.

När det gäller ansökan om utbetalningar är målet uppfyllt och andelen handlagda ärenden inom 120 dagar fortsatt att förbättras under 2019 och ligger nu på totalt 92 %. Detta är ett resultat av ökat antal årsarbetskrafter samt förenklingar i handläggningen som genomfördes 2017 och 2018. Måluppfyllelsen har ökat trots att antalet utbetalningar ökat under året. 115 beslut om utbetalning fattades 2019 jämfört med 104 beslut under 2018.

Länsstyrelsen bedömer att resultatet för genomförande av landsbygds- och fiskeriprogrammet är gott.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.16 Bistå Jordbruksverket och näringsdepartementet

1.16. Länsstyrelserna ska bistå Jordbruksverket och Näringsdepartementet i arbetet med EU:s gemensamma jordbrukspolitik för 2021–2027 (GJP), framför allt vad gäller framtagandet och arbetet med en nationell strategisk plan för GJP 2021–2027.

Under 2019 har länsstyrelserna arbetat utifrån regleringsbrevsuppdraget 1.16, men också utifrån det specifika uppdrag som länsstyrelsernas länsråd gav landsbygdschefsnätverket under 2018; att bidra med erfarenheter och synpunkter i förberedelsearbetet för den nya gemensamma jordbrukspolitiken (GJP). Målet för uppdraget är att göra jordbrukarstöd och landsbygdsutvecklingsstöd mer effektiva och ge bättre måluppfyllelse. Länsstyrelsernas arbetsgrupp för GJP 2021–2027 har representation från chefsnätverken inom lantbruk och landsbygd, näringslivsutveckling och hållbar tillväxt, livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor, miljö samt vattendelegerationerna. Dessutom har avstämningar genomförts med chefsnätverket för kulturmiljö.

Länsstyrelserna har utifrån relevanta uppdrag samt kunskap och erfarenhet inom området sammanfattat en gemensam promemoria och kommit med inspel i olika fora. Viktiga frågor i kommande program är minskad komplexitet och ökad flexibilitet samt förenklad administration. Utifrån målen för Sveriges genomförande av GJP har länsstyrelserna även lyft rollen att bidra med samordning av nationella medel, inom exempelvis miljö, klimat och bredband och med övrig EU-finansiering inom sammanhållningspolitiken. Detta är inte minst viktigt för en ökad ambition inom miljö- och klimatarbetet.

Länsstyrelserna har samlat kompetens från hela landet i en arbetsgrupp som har bistått Jordbruksverket i förberedelsearbetet. Arbetsgruppen har deltagit i Näringsdepartementets sakråd och givit skriftliga synpunkter, samt deltagit i veckovisa avstämningar med Jordbruksverket och Näringsdepartementet. Arbetsgruppen har även tagit fram informationsmaterial om förberedelsearbetet och länsstyrelsernas gemensamma synpunkter, att användas i dialog med externa intressenter på regional nivå.

Länsstyrelsen i Västernorrland bidrar i de kompetensgrupper som bistår länsstyrelsernas gemensamma arbetsgrupp vid behov.

Resultatbedömning

Det är Länsstyrelsens bedömning att genomförandet av Regleringsbrevsuppdrag 1.16. skett på ett utmärkt sätt. Länsstyrelserna har varit starkt organiserade där länsstyrelsernas mångfald av kompetenser nyttjas.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.17 Bidra till att uppfylla målen för den nationella livsmedelsstrategin

1.17. Länsstyrelserna ska redogöra för och bedöma hur myndighetens verksamhet har bidragit till att uppfylla de av riksdagen fastlagda målen för livsmedelsstrategin – det övergripande målet samt tillhörande mål för strategins strategiska områden inom myndighetens ansvarsområde. Rapporteringen ska baseras på av länsstyrelserna valda indikatorer eller andra bedömningsgrunder.

Konkurrenskraftig livsmedelskedja

Arbetet med den regionala livsmedelsstrategin i Västernorrland utgår från ett partnerskap med representanter för näringarna, ideella organisationer och det offentliga, vilka tar ut riktningen för arbetet. Utefter behov identifierade inom partnerskapet har tre projekt utformats, och vidare helt/delvis finansierats av länsstyrelsen och som alla bidrar till målen i den nationella strategin:

Regional samverkan i livsmedelskedjan, ett sammanhållande strategiskt projekt som arbetar med de övergripande målen för livsmedelsstrategin och är sammankallande för partnerskapet. Länsstyrelsen är projektägare och har en projektledare anställd på heltid. Projektet drivs av ett sekretariat tillsammans med LRF och Region Västernorrland. Samarbetet med sekretariatet och partnerskapet säkerställer att de insatser som görs är förankrat i behov hos livsmedelssektorn i länet.

Vidare driver LRF två projekt, delfinansierade av länsstyrelsens 1:1-anslag samt regionala stödmedel för klimatåtgärder samt klimatanpassningsmedel: *Mjölkföretagaren Y*, inriktar sig på erfarenhetsutbyte mellan mjölkproducenter, ledda av erfarna rådgivare. *Klimatsmart kött och marknad i Västernorrland*, fokuserar på att profilera klimatvinster med lokalproducerat kött och öka kunskap om minskad klimatpåverkan på gårdsnivå.

I arbetet med att bidra till en ökad livsmedelsproduktion som bidrar till att nationella miljömål nås driver Länsstyrelsen kompetensutvecklings- och rådgivningsprojekt inom Ekologisk produktion samt inom konceptet Greppa Näringen. Detta bidrar även till de strategiska målen *Kunskap och innovation* samt *Konsument och marknad*.

Projekten som är inriktade på ekologisk produktion har syftet att fler ska bli certifierade ekologiska livsmedelsproducenter och att de som redan är ekologiska producenter ska få en mer effektiv och lönsam produktion. Under året har 8 enskilda rådgivningar genomförts varav en med inriktning att ställa om till ekologisk produktion. Utöver det har två kurser med totalt 13 deltagare genomförts. Eftersom möjligheten att ställa om till ekologisk produktion till stor del styrs av efterfrågan från marknaden har efterfrågan på rådgivningen med den inriktningen varit låg. Däremot har fler redan ekologiska producenter tagit möjligheten att fortbilda sig vilket stärker deras företagande.

Inom Greppa Näringen i Västernorrland ska rådgivningen och kurserna lyfta åtgärder som är bra för miljön, i huvudsak minskade utsläpp av växthusgaser och minskad övergödning, samtidigt som det stärker jordbruksföretagandet. Under året har 33 jordbruksföretag fått enskild rådgivning samtidigt som tre träffar med totalt 45 deltagare genomförts.

Regler och villkor

Inom Regional samverkan i livsmedelskedjan anordnades en större konferens för fem av länets kommuner och länsstyrelsen med sammanlagt 80 deltagare. Fokus för dagen var olika sätt att arbeta med myndighetsutövning och hur vi som tjänstemän kan arbeta mer främjande i vår myndighetsutövning. För länsstyrelsen passade dagen väl in i myndighetens verksamhetsplanering och det nya verksamhetsmålet som handlar om ökad förståelse för omvärlden och bemötandefrågor. Resultatet var ökad kunskap samt en rad åtgärder i planeringen för nästa år inom kommunikation kring kontroller och handläggningsprocessen samt bemötande.

Kunskap och innovation

Inom projektet Regional samverkan i livsmedelskedjan anordnades en träff där forskare och ordförande för RJN (Regional jordbruksforskning för norra Sverige), jordbrukare och representanter/förtroendevalda för de gröna näringarna konstruktivt diskuterade framtida forskning för jordbruk i norrländskt klimat. Samtalen gav en god insikt hos forskare kring behov av forskning i länet och de gav även god insikt hos lantbrukare och förtroendevalda kring våra möjligheter att påverka den forskningen.

Resultatbedömning

Trenden är fortsatt vikande i länet vad gäller såväl livsmedelsproduktion som antalet företag verksamma inom näringen (mjölkproduktion, nötkreatur, lamm, grisar, värphöns och potatis). Positivt är att intresset för grönsaksodling i mindre skala ökar, liksom intresset för samverkan och erfarenhetsutbyte. Bedömningen är att medvetenheten också har ökat bland beslutsfattare kring vikten av att skapa förutsättningar genom exempelvis offentlig upphandling. Målet inom Regler och villkor var att fem kommuner ska engageras och länsstyrelsen ska arbeta aktivt med bemötandefrågor, vilket uppnåddes. Baserat på uppföljande samtal och diskussioner på konferensen är intresset för att utveckla myndighetsutövningen och bidra till att förbättra företagsklimatet i länet. Uppföljning av dagen kommer att ske med kommunerna i länet under våren 2020.

Vad gäller effekter av rådgivning och kompetensutveckling tar det tid att ställa om produktionsmetoder och ändra rutiner inom jordbruket, vilket gör att det under samma år som insatserna genomförs inte går att se några säkra effekter. Det nationella projektet för Greppa Neringen har sammanställt rådgivningen som genomfördes mellan 2001-2013 i en rapport¹ och där kunde man bland annat se minskade överskott av kväve och fosfor i växtnärbalanserna, vilket indikerar en ökad näringseffektivitet i produktionen. Dessa resultat baseras på rådgivning från södra Sverige men rådgivning och kompetensutveckling i Västernorrland bedöms ge motsvarande resultat med tiden.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.18 Bedöma måluppfyllelse för de operativa målen i kontrollplanen för livsmedelskedjan

1.18. Länsstyrelserna ska redovisa en bedömning av måluppfyllelsen för de operativa målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan som rör myndigheternas verksamhet inom livsmedels- och foderkontrollen, kontrollen av djurskydd, djurhälsa och smittskydd, animaliska biprodukter samt veterinärmedicinska preparat och restsubstanser. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse och länsstyrelsernas operativa förutsättningar att bedriva verksamheten inom dessa områden. Länsstyrelserna ska även redovisa arbetet med revisioner av kommunernas livsmedelskontroll.

Återrapportering och bedömning av resultat och måluppfyllelse

Livsmedelskontroller

Bedömningen är att vi i hög grad har måluppfyllelse för livsmedelskontroller. Revision av kommunal livsmedelskontroll har genomförts under året. Två revisioner genomfördes varav en i samarbete med Länsstyrelsen Jämtland. Revisionerna var fullständiga och den ena fokuserade i enlighet med Livsmedelsverkets revisionsprogram på kontroll av dricksvattenanläggningar.

Kontroll av djurskydd

Bedömningen är att vi i hög grad har måluppfyllelse för kontroll av djurskydd. Avseende målet att normal planerad kontroll ska utföras hos 10 % av kontrollobjekten med livsmedelsproducerande djur har målet inte nåtts. Analysen är att det till en del beror på felaktigheter i djurskyddskontrollregistret (DSK), där det fortfarande finns dubletter och helt felaktiga kontrollobjekt som borde tas bort. Länsstyrelsen har även under de senaste åren valt att prioritera uppföljningsärenden före normal planerad kontroll för att säkerställa effekten av kontrollen. Den ökande trenden mot att nå målet 10 % bröts under 2019 men ligger ändå i samma nivå som 2018. En del av orsaken är den rådande personalsituationen med flera föräldra- och tjänstlediga. Detta i kombination med en rekrytering av tre personer med påföljande upplärning, som innebär att endast en av dem stannade kvar.

Foder

Bedömningen är att måluppfyllelsen är uppfylld genom information till foderproducenter. Länsstyrelsen har också utfört alla kontroller som planerats för 2019.

Animaliska biprodukter

Länsstyrelsen har inte kunnat prioritera området under 2019. Under 2020 kommer en planering för deltagande av projekt 2021 att tas fram.

Djursmittskydd

Ingen bedömning görs beträffande måluppfyllelse då de ej berör Länsstyrelserna. Allmänt kan sägas beträffande smittskyddsfrågor att länsstyrelserna har haft en kontinuerlig och noggrann övervakning av smittskyddsläget i länet, nationellt och i vissa fall internationellt.

Veterinärmedicinska preparat och restsubstanser

Bedömningen är att måluppfyllelsen är uppfylld genom exempelvis informationsinsatser och tillsyn.

Resultatbedömning

Resultatet för 2019 bedöms som gott. Arbetet är under ständig utveckling, rutiner och arbetssätt har utvecklats. Kontrollurval och prioriteringar fungerar allt bättre och arbetet med planerade kontroller närmar sig nivåer som ligger i paritet med de resurser som vi har. Inom vissa områden, t.ex. animaliska biprodukter, har vi så få kontrollobjekt att det är svårt att få kontinuitet i arbetet. Nationella projekt lyfter upp en del områden. Inom andra områden kan vi nå en måluppfyllelse genom informationsinsatser till målgruppen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.20 Förvaltningsverktyget för rovdjur inom renskötselområdet

1.20. Länsstyrelserna i Dalarnas, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ska, i samråd med Sametinget och samebyarna i respektive län, arbeta med förvaltningsverktyget för rovdjur inom renskötselområdet, i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Berörda länsstyrelser ska redovisa hur arbetet med förvaltningsverktyget fortskrider och redovisa skadenivån för respektive sameby. Arbetet finansieras delvis med medel från anlaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Till grund för arbetet ligger den beslutade rovdjurspolitiken (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99).

- Länsstyrelsen har deltagit på möten med samebyar som har aktivt vinterbete i Västernorrlands län.
- Länsstyrelsen har deltagit i ett uppföljningsmöte avseende samebyvisa rovdjursplanen för Vilhelmina södra sameby.
- Länsstyrelsen har deltagit i de tre utbildningsträffar som Sametinget har hållit under året avseende förvaltningsverktyget och den så kallade produktionsmodellen.

Naturvårdsverket ska färdigställa en vägledning gällande hur förvaltningsverktyget ska kunna användas som grund för skydds- och licensjaktbeslut på stora rovdjur och vikten av toleransnivåns betydelse vid prövning av jaktbeslut.

Några samebyar har med hjälp av produktionsmodellen börjat beräknat förlustsiffror i renhjordarna på samebynivå. Siffrorna har ännu inte granskats av länsstyrelserna då arbetet med detta inte blivit klart under 2019. Skadenivåer i form av förlust till rovdjur i renhjordar för respektive sameby kommer därför mer i detalj kunna redovisas under nästkommande år förhoppningsvis.

Resultatbedömning

Länsstyrelsens bedömning är att vi har levererat det vi kan in i processen för att ge förutsättningar för att målen i uppdraget ska nås. Uppdraget är komplext och beroende av många aktörer för att kunna genomföras fullt ut. Länsstyrelsen bedömer att dialogen och arbetet som skett under året lett till bättre kommunikation aktörerna emellan och mer kunskap om varandras olika roller och uppdrag vilket är positivt och skapar förutsättningar för att kunna arbeta vidare under 2020.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.22 Ersättning för skada på fisk och fiskeredskap

1.22. Länsstyrelserna ska rapportera uppgifter om det stöd som varje år lämnas för ersättning för skada på fisk och fiskeredskap av respektive länsstyrelse till Havs- och vattenmyndigheten, enligt 11 d § viltskadeförordningen (2001:724), lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler och förordningen (2016:605) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Länsstyrelsen Västernorrland har den 12 september 2019 till Havs- och vattenmyndigheten rapporterat uppgifter om det stöd till fiskelicensinnehavare som länsstyrelsen lämnat som ersättning för skada på fisk och fiskeredskap (länsstyrelsens dnr 622-6769-2019). Länsstyrelsen tilldelades 800 000 kr i bidrag av Havs- och vattenmyndigheten för att ersätta fiskare som varit utsatta för sälskador under fiskeåret 2018. Hela bidraget betalades ut till de 16 fiskelicensinnehavare som sökt ersättning och fördelades enligt en modell som tagits fram av företrädare för yrkesfisket och beslutats av viltförvaltningsdelegationen.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen har på ett utmärkt sätt uppfyllt målet och betalat ut ersättningarna och redovisat uppdraget inom 30 dagar från det att myndigheten erhöll ersättningen från Havs- och vattenmyndigheten.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.23 Stöd för att förebygga skada av vilt och ersättning för skada på vilt

1.23. Länsstyrelserna ska redovisa uppgifter om det stöd som varje år lämnas för att förebygga skada av vilt och som ersättning för skada av vilt på annat än renar, fisk och fiskeredskap, till Naturvårdsverket för myndighetens årliga rapportering av statligt stöd till Europeiska kommissionen enligt lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Länsstyrelserna ska vidare redovisa sin uppföljning av det årliga stöd av

mindre betydelse som lämnas av länsstyrelserna enligt förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador.

Länsstyrelsen hanterar frågor gällande skador orsakade av vilt på annans egendom. Medel finns att tillgå från det så kallade viltskadeanslaget som finns hos Naturvårdsverket. Länsstyrelserna kan varje år ansöka om medel från detta anslag för olika typer av verksamhet kopplat till viltskador. Naturvårdsverket beviljade länsstyrelsen 900 000 kronor för verksamhetsåret 2019 för att kunna betala ut bidrag och ersättningar för viltskador på annat än fisk, fiskeredskap och renar samt för information, rådgivning, utbildning och besiktning.

Under 2019 har följande större insatser genomförts:

- Beslut om fem bidrag till rovdjursavvisande stängsel.
- Beslut i två ärenden om ersättningar för rovdjursrivna tamdjur och förstörda bigårdar.
- Besiktning av skadade/dödade tamdjur.
- Informerat lantbrukare, som har för avsikt att skydda sina djur, om stängseluppsättning.
- Besiktning av rovdjursavvisande stängsel som finansierats av viltskadeanslaget.
- Arrangerat möten med lantbrukare i Selånger, Sundsvall för att diskutera skapandet av så kallade avledningsåkrar. Problemen med tranor, svanar och gäss ökar och skrämsel av fåglarna kan ha begränsad effekt. Genom att locka fåglarna till avledningsåkrar kan skadorna minskas till mer acceptabla nivåer.
- Utfört skadeförebyggande åtgärder på elva platser där lantbrukare haft problem med stora fåglar såsom tranor, svanar och gäss. Satt upp tillfälliga stängsel mot björnangrepp för att skydda fem bigårdar.
- Besökt ett 10-tal lantbrukare med färskötsel i syfte att informera om förebyggande åtgärder mot rovdjurskador i form av rovdjursavvisande elstängsel.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen har under året både hanterat akut uppkomna viltskador samt arbetat med förebyggande insatser. Det är svårt att planera denna verksamhet då den till stor del utgår från de skador som uppkommer men vi har ett adaptivt arbetssätt och försöker förebygga skador vi bedömer det finns risk för genom de förebyggande insatserna vilket vi bedömer som mycket lyckosamt. Utifrån detta bedömer vi att resultatet krig detta uppdrag som mycket bra.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.24 Verka för att behovet av bostäder tillgodoses

1.24. Länsstyrelserna ska redovisa hur de har verkat för att behovet av bostäder tillgodoses, vad det strategiska arbetet bidragit till och vilka utmaningar som finns. Länsstyrelserna ska även fortsatt verka för att behovet av bostäder tillgodoses enligt förordningen med länsstyrelseinstruktion.

Utöver det arbete som redovisas under länsstyrelseinstruktionen 5 § p.9 har länsstyrelsen verkat för att behovet av bostäder för särskilt utsatta grupper ska uppmärksammas och hanteras. Problematiken med bostadsområden som upprätthåller socio-ekonomisk segregation finns även i de mindre kommunerna och är en utmaning som behöver arbetas med tvärssektoriellt. Frågan belyser också hur bostadsförsörjningen omfattar mer än bara nybyggnation. Strategisk samverkan mellan funktionerna bostad, fysisk planering och social hållbarhet finns inom länsstyrelsen, men behöver i några fall förbättras inom kommunerna och hanteras inom den regionala samverkan på ett tydligare sätt.

Ansökningar om statligt investeringsstöd för hyresrätter och studentbostäder har inte kunnat handläggas under året, men länsstyrelsen bedömer att behovet av stöd är stort för att ett flertal större byggprojekt i länet ska realiseras.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen har under 2019 verkat för behovet av bostäder genom en utvecklad bostadsmarknadsanalys, förstärkt dialog mellan stat och kommun, hantering av bostadsförsörjning i översikts- och detaljplaneringen samt ett ökat fokus på särskilt utsatta grupper på bostadsmarknaden. Länsstyrelsen bedömer att det finns en större medvetenhet hos kommunerna kring behovet av underbyggda analyser och planeringsunderlag i bostadsfrågan och att bostadsförsörjningsarbetet i större utsträckning än tidigare rymmer fler aspekter än nybyggnation.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.30 Medverka i att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet

3.30. Länsstyrelserna ska medverka i Tillväxtverkets uppdrag att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet och följa upp användningen av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Redovisning sker med andelar i procent av utbetalda medel, fördelat på prioritering i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020.

Resultatindikator; prioritering i nationell strategi	2019	2018	2017
Utbetalat projektstöd inkl. uppföljning och utvärdering, anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, tkr	1 112	495	325
Projektstöd fördelat på prioritering i nationell strategi, procent			

Resultatindikator; prioritering i nationell strategi	2019	2018	2017
1. Innovation och företagande	36 %	57 %	76 %
2. Attraktiva miljöer och tillgänglighet	10 %	25 %	
3. Kompetensförsörjning			
4. Internationellt samarbete			
5. Övriga insatser	54 %	18 %	24 %

Resultatbedömning

Resultatet är gott. Av de projekt som har beviljats under 2019 ligger samtliga i linje med den regionala utvecklingsstrategin för länet och länsstyrelsens egna riktlinjer för stöd. Utifrån att RUS och handlingsplanerna ligger till grund för vilka initiativ som ska prioriteras säkerställs att de lokala förutsättningarna som länet har vägs in i prioriteringen av finansiering. Länsstyrelsen finansierar projekt inom hållbar utveckling, projekt inom territoriella samarbetsprogram, projekt med statliga aktörer och projekt där länsstyrelsen har stor kompetens och rådighet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.34 Fortsätta förenklingsarbetet för företag

3.34. Länsstyrelserna ska fortsätta sitt förenklingsarbete som syftar till att det ska bli enklare att starta och driva företag. Länsstyrelserna ska fokusera på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt.

Länsstyrelsen har under 2019 arbetat med den interna målstyrningen för att bli ännu effektivare och tydligare gentemot företag och medborgare. Samtliga tre prioriterade mål för verksamheten är från och med 2020 direkt kopplade till att förenkla för företag. För företag är kortare handläggningstider viktigt, oavsett om det gäller företagsstöd eller prövning av verksamhetens miljöpåverkan. Varje enhet/verksamhet följs upp för att säkerställa styrningen mot uppsatt mål. Det andra målet är digitalisering av verksamheten. Länsstyrelsen blev digital från 1 september 2019 och fortsätter digitaliseringsresan genom att öka andelen e-tjänster, tillhandahålla service och information med mera. De förväntade effekterna är att vi förenklar för medborgarna, höjer kvalitén på vårt data och ökar rättssäkerheten. En ökad digitalisering gör att handlingar blir tillgängliga i större utsträckning både för enskilda medborgare och för myndigheten. Mer om detta arbete finns under ÅR 43.

Det tredje och nya verksamhetsmålet handlar om utvecklad förståelse för omvärlden, förbättrad kommunikation och bemötande. Målet gäller från 2020, men har fått stort fokus redan under 2019. I november genomförde länsstyrelsen tillsammans med fem av länets kommuner och LRF en konferens kring främjande myndighetsutövning, där ett fyrtiotal medarbetare deltog och fick inspiration och idéer kring utvecklade arbetssätt. Arbetet kommer att följas upp internt och med kommunerna under 2020.

Jämte styrning och ledning har ett antal konkreta insatser genomförts under året. Inom ramen för förbättrad service på landsbygden och grundläggande betaltjänster har samverkan

mellan länsstyrelsen, regionen ytterligare förstärks (se ÅR 54). Länsstyrelsen genomför fortsatt ett projekt finansierat av Post- och telestyrelsen som ska se över betaltjänstproblematiken i länet. Brist på betalningsmedel och insättningsmöjligheter kan hämma företagsverksamhet och med projektet syftar till att förbättra och förenkla för företag utifrån betaltjänstperspektivet (se ÅR 6)

Länsstyrelsen har i större miljöärenden infört en delvis ny metod. Metoden innebär bland annat tidig och proaktiv dialog med berört/berörda företag och en intern projektorganisation för att hantera ansökan utifrån samtliga berörda kompetensområden. Detta upplevs vara ett bättre sätt att samverka mellan myndighet och företag vid hanteringen av dessa ärenden än tidigare arbetssätt, både utifrån ett väglednings- och effektivitetsperspektiv.

Länet har många små och medelstora företag och det är viktigt att länsstyrelsen har god kontakt med dessa. Länsstyrelsen har via landshövding och länsråd deltagit på flertalet näringslivsfrukostar, seminarier, företagsbesök etcetera.

Resultatbedömning

Förenklingsarbete för företag kräver långsiktighet och insatser på flera områden och nivåer. Under 2019 har länsstyrelsen arbetat med både intern styrning och konkreta åtgärder för att förenkla för företag och medborgare i länet inom flera områden. Måluppfyllelsen har överlag varit god även om det återstår ytterligare insatser för att nå målsatta handläggningstider och öka förståelsen för små- och medelstora företags behov av förenkling. Länsstyrelsens bedömning är att arbetet med att förenkla för företag fortsatt har utvecklats under 2019 med god måluppfyllelse.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.35 Bistå Sveriges kommuner och landsting i genomförandet av en ökad digital förvaltning för företag

3.35. Länsstyrelserna ska, utifrån sitt tillsynsansvar avseende kommunal kontroll och handläggningen av vissa ärendetyper och myndighetsområden kopplade till bl.a. alkohollagstiftningen och livsmedelskontrollen, bistå vid genomförandet av regeringens överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting (N2017/04297/FF). Överenskommelsen omfattar tillstånd som krävs för restaurang- och besöksnäringens verksamhet, och syftar till att underlätta för företagande genom en ökad digital förvaltning.

Länsstyrelserna har bistått i framtagandet av lösningar till den digitala plattformen verksam.se, bland annat i Jordbruksverkets uppdrag om Digitala tjänster i livsmedelskedjan som bedrivs i samverkan med Tillväxtverket och Livsmedelsverket. En tjänst för vattenbruk har tagits fram där länsstyrelserna har bidragit med kunskaper vad gäller miljöprovning av framförallt fiskodlingar. Genom kunskapsutbyte och workshops har digitala tjänster och en checklista till en samtidigtjänst för vattenbruk utarbetats. Tjänsten erbjuder, efter ifylld information av brukaren, svar på vilka olika tillstånd och uppgifter som krävs för den tilltänkta verksamheten. I detta arbete har länsstyrelsernas gemensamma IT-organisation

fungerat som en kanal in till länsstyrelserna och den digitala förvaltningen. En fullt ut digital ärendehantering gör det lättare för företag att göra rätt från början, att få en snabbare ärendehantering och att lättare få besked om ärendestatus.

Socialdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från socialdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.27 Arbetet med länsstrategier för jämställdhetsintegrering

1.27. Länsstyrelserna ska med utgångspunkt i uppdraget om länsstrategier för jämställdhetsintegrering (S2016/07873/JÄM), redovisa hur de arbetar med genomförandet av dessa. Redovisningen ska innefatta beskrivningar av förankringsarbetet såväl internt som regionalt och en analys av hur strategierna bidrar till länsstyrelsernas arbete med andra strategier, uppgifter och uppdrag som har bäring på de jämställdhetspolitiska målen. Länsstyrelserna ska också göra en bedömning av hur arbetet med strategierna främjar jämställdhetsintegrering i länet och bidrar till att uppfylla de jämställdhetspolitiska målen på länsnivå.

Länsstyrelsens interna arbete med länsstrategin

Länsstyrelsen Västernorrland har två strategier för arbetet med jämställdhetsintegrering, Lika villkorsstrategin som är intern och Ett jämställt Västernorrland som är extern. Fokus under 2019 har varit att arbeta upp funktionell och hanterbar struktur för perspektivfrågorna i 5 § punkterna 1–6 i länsstyrelseinstruktionen för länsstyrelsens interna arbete.

Det interna arbetet med jämställdhetsintegrering har utgått från det arbete som bedrivits inom strukturen för Lika villkorsfrågor (råd, strategi och handlingsplan). I början av 2019 lades Rådet för lika villkor ned, efter att ha varit verksamt under en 10 års period. Länsledningen gav Enheten för social hållbarhet och HR-funktionen i uppdrag att se över strukturen för arbetet med perspektivfrågorna i 5 § punkterna 1–6 samt arbetet med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen.

Under året har ett stort arbete gjorts för att sortera in var i organisationen och på vilken funktion arbetet med jämställdhet och övriga perspektivfrågor hör hemma.

Idag finns två spår i Länsstyrelsen Västernorrlands arbete:

- Jämställdhetsintegrering utifrån uppdragen i 5 § länsstyrelseinstruktionen (verksamhetsperspektiv)
- Aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen (arbetsgivarperspektiv)

Den vägledning som tagits fram i samverkan mellan ansvariga funktioner för mänskliga rättigheter och jämställdhet är ett försök att guida och synliggöra på vilket sätt länsstyrelsens samlade arbete kan genomsyras av perspektivfrågorna i 5 §.

Det utvecklingsarbete som påbörjats innebär att vi använder oss av ett rättighetsbaserat arbetssätt med kortfattade fördjupningar i respektive perspektiv. På detta sätt tar vi ett helhetsgrepp i arbetet med perspektivfrågorna i verksamheten och underlättar för medarbetarna att integrera frågorna inom sitt verksamhetsområde. Vägledningen visar hur

perspektivfrågorna ska hanteras i verksamhetsplanering, tertiärluppföljningar, årsredovisning och hur kompetensutveckling inom de tvärssektoriella perspektiven ska ske.

Kön som indelningsgrund och perspektiv har varit bärande under hela processen och utgått från förhållningssättet ”alltid kön men inte bara kön”.

Länsstyrelsens externa arbete med strategin Ett jämställt Västernorrland

Strategi för spridning av de jämställdhetspolitiska målen

Länsstyrelsen Västernorrland har inget särskilt nätverk eller råd för jämställdhetsintegrering. Ställningstagandet är att budskapet om de jämställdhetspolitiska målen får bäst genomslag om jämställdhetsperspektivet lyfts in i redan befintliga nätverk och uppbyggda strukturer. Exempel på detta är föräldraskapsnätverket, miljömålsarbetet, och olika sammansättningar inom integrationsområdet.

Strategin Ett jämställt Västernorrland pekar ut ett antal fokusområden. Dessa fokusområden är en ledstjärna i allt externt arbete som bedrivs inom jämställdhetsområdet. Samverkansprojektet med skogsbranschen är ett exempel på detta där syftet är att öka attraktionskraften i skogsbranschen utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Under 2019 har en handlingsplan tagits fram i samverkan mellan Region Västernorrland, Skogsstyrelsen, LRF, länsstyrelsen samt länets största skogsbolag. Handlingsplanen har bäring på ett flertal utpekade fokusområden i strategin ”Ett jämställt Västernorrland”.

I handlingsplanen finns ett antal gemensamma utgångspunkter som handlar om att ifrågasätta normer som förknippar skoglig kunskap och kompetens med enbart män och maskulinitet, insatser som fokuserar på arbetsmiljön så att både kvinnor och män vill söka sig till skogsbranschen och fram för allt stanna kvar inom branschen. Insatser finns även kopplade till att bryta traditionella utbildningsval.

Webbplatsen ”Ett jämställt Västernorrland”

Länsstyrelsen har tagit fram en webbplats med utgångspunkt i länsstrategin. Webbplatsen innehåller könsuppdelad statistik med interaktiva inslag samt metoder och material som kan underlätta arbetet med att jämställdhetsintegrera olika verksamheter. Webbplatsen kommer att lanseras under våren 2020.

Samverkan med andra uppdrag och strategier

Länsstyrelsens jämställdhetsarbete är en del av fler olika processer och insatser som parallellt pågår, några exempel som kan nämnas är arbetet med Agenda 2030 och det arbete som utvecklats tillsammans med länsstyrelsens HR-funktion utifrån diskrimineringslagens aktiva åtgärder. Ett nätverk har skapats för målgruppen HR-funktioner i länets kommuner, Region Västernorrland samt Myndighetsnätverket som består av 18 organisationer och myndigheter i länet. Länsstyrelsen Västernorrland värdesätter denna form av samverkan med länets olika HR-funktioner. Trots att det finns skillnader mellan ett arbetsgivarperspektiv (diskrimineringslagen) och ett verksamhetsperspektiv (jämställdhetsintegrering) finns det samordningsvinster med ett gemensamt arbete, inte minst kring fokusområdet föräldraskap.

I den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd lyfts jämställdhet och ett jämställt föräldraskap som utgångspunkter som ska genomsyra arbetet. På Länsstyrelsen Västernorrland använts ett teambaserat arbetssätt vilket innebär att en eller flera funktioner stöttar varandra i genomförandet av uppdragen. Funktionerna med ansvar för jämställdhetsfrågorna, föräldraskapsstödet samt mänskliga rättigheter är ett team. Flera insatser som har bäring på såväl jämställdhetsstrategin som strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd har genomförts under året. Bland annat har en workshop genomförts med nätverket för föräldraskapsstöd som utmynnade i att ett fokusområde som deltagarna ville ha ökad kompetens inom var jämställdhet och ett jämställt föräldraskap. Innan årsskiftet genomfördes en halvdag med exempel på hur olika verksamheter arbetar med att främja ett jämställt föräldraskap.

Resultatbedömning

Utifrån de insatser som beskrivits ovan anser länsstyrelsen att arbetet kan bedömas som gott. Flera av de fokusområdena som nämns i strategin har fått genomslag i praktiken såväl internt som externt.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Tabeller enligt bilaga 2 till regleringsbrev

Nedanstående tabeller redovisas i enlighet med bilaga 2 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2019: Mallar för redovisning av statistik.

Tabell 1.1: Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsfakta	2019	2018	2017
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	6	23	9
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	5,7	6,2	6,4
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	0,7	0,5	0,7
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,31	0,26	0,33
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0,07	0,06	0,06
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

Kommentar till Tabell 1.1 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Kontroller av djurhälsopersonal ligger alltjämt på en låg prioritering. Prioriteringen av ABP har legat lågt i väntan på nationellt projekt inom området. Under 2021 kommer det projekt inom ABP. De något lägre siffrorna på djurskydd härrör från flera tjänstledigheter och föräldraledigheter samt rekryteringar som har avslutats i förtid. Inom livsmedelskontrollen har det under 2019 förberetts inför det kommande nationella kontrollurvalet, vilket inneburit att något mer tid har lagts på området.

Tabell 1.2: Fiske

Länsfakta	2019	2018	2017
Antal fiskevårdsområden	144	144	144
Antal fiskelicenser	30	32	36
Antal personliga fiskelicenser	0	0	0
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	4	1	14

Kommentar till tabellen Tabell 1.2: Fiske

Inga större förändringar har skett jämfört med tidigare år. Att antalet ansökningar om stöd ur strukturfondsprogrammet har ökat under 2019 beror förmodligen främst på omfördelningar av medel inom olika åtgärdsområden där länets fiskeriföretag getts en ny möjlighet att ansöka om bidrag för utveckling av verksamheten.

Tabell 4.1: Kulturmiljö

Länsfakta kulturmiljö	2019	2018	2017
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	9140	9 028	ca 10 000
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	73	73	73
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	105	105	105
Riksintresseområden för kulturmiljövården, <i>antal</i>	55	55	55
Kulturresevat, <i>antal</i>	3	3	2
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	85	85	85

Källa:

Fornlämningar – Fornminnesinformationssystemet (FMIS) (www.fmis.raa.se)

Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen

Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader

Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård

Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat

Andel kommuner med kulturmiljöprogram - Miljömålsportalen, indikator "Planering kulturmiljö"]

Kommentar till Tabell 4.1: Kulturmiljö

Antalet fornlämningar har ökat något från ifjol till följd av att länsstyrelsen löpande granskar inkomna tips och kan registrera fler lämningar vartefter dom blir bedömda. Skillnaden i antalet registrerade fornlämningar mellan 2017 och 2018 beror på att statistiken 2018 togs från Riksantikvarieämbetets databas. Tidigare år har länsstyrelsen hämtat siffran direkt från Fornsök, där alla ingående komponenter (exempelvis gravarna i ett gravfält) är medräknade då de alla utgör egna poster i databasen. I några kommuner är kulturmiljöprogram under framtagande och länsstyrelsen arbetar för att initiera fler och stödja kommunerna i det arbetet. Inga nya program har dock beslutats 2019.

Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2019	2018	2017
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	8 889	-	-
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	-	8 086	8 374

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ASK

Kommentar till Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö

Från och med år 2019 används ett nytt system, ASK, för kulturmiljövårdsanslaget. Länsstyrelserna ansvarar därför för alla utbetalningar i år jämfört med ifjol då Riksantikvarieämbetet gjorde alla utbetalningar i Källa.

**Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter
Folkhälsa**

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH)¹⁾	2 754	2,8

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11). Tabellen ska innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen ska endast redovisas för senaste räkenskapsåret.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentar till tabellen Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter: Folkhälsa

Relativt likartad volym som föregående år.

Tabell 6.1: Jämställdhet

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2019	2018	2017
Verksamhetskostnader inkl. OH¹⁾ (tkr)	5 145	4 278	2 620
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	1 437	1 046	652
varav övrig finansiering (tkr)	3 708	3 232	1 968
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	2,46	2,07	1,43
Verksamhetsintäkter	3 287	2 703	1 517

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentar till tabellen Tabell 6.1: Jämställdhet

Arbetet med jämställdhet har under de senast åren utvecklats och växt kraftigt. Detta beror till största delen på de utökade resurser inom uppdraget att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Annat beslut från regeringen

Uppdrag att bistå Rådet för hållbara städer i dess arbete (M2017/03235/Mm), 2017-12-18

Myndigheterna ska bistå rådet i arbetet med att samverka och med att identifiera effektiva samarbeten och åtgärder som bidrar till en utveckling av hållbara städer. Arbetet ska ske inom ramen för myndigheternas verksamhetsområden och befintliga anslag.

Myndigheterna ska bilda ett nätverk där experter från myndigheterna ingår samt där även en expert som representant för länsstyrelsen och en expert som representant för kommuner som utses av Sveriges Kommuner och landsting (SKL) ska kunna ingå. Nätverket ska med sin sakkunskap stödja rådet i arbetet med underlag och konsekvensbedömningar.

Respektive myndighet ska senast 1 februari varje år ta fram en åtgärdslista med konsekvensbeskrivna åtgärder som publiceras på respektive myndighets webbplats. Listan ska omfatta åtgärder som respektive myndighet har genomfört och avser att genomföra. Åtgärderna ska vara uppföljningsbara och rymmas inom myndigheternas verksamhetsområden. Åtgärderna ska genomföras integrerat i de berörda myndigheternas ordinarie processer och ska förhålla sig till andra relevanta åtgärder och program.

Myndigheterna ska i sina årsredovisningar redogöra för hur arbetet fortlöper.

Regeringen inrättade i december 2017 Rådet för hållbara städer som ska verka för att genomföra regeringens politik för hållbar stadsutveckling. Rådets uppdrag är att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer. Länsstyrelserna ingår som en av 13 medlemmar i Rådet. Rådet leds av ordförande Helena Bjarnegård.

Rådet ska årligen redovisa en gemensam åtgärdslista av genomförda och planerade åtgärder som främjar en hållbar stadsutveckling och som myndigheterna avser utföra i samverkan. Rådet ska även redovisa förslag till regeringen på strategiskt viktiga frågor som helt eller delvis ligger utanför Rådets ansvarsområde samt lämna förslag på eventuella frågor som behöver utredas. Den 1 mars 2019 lämnade Rådet en åtgärdslista och redovisade arbetet under år 2018 i en rapport till regeringskansliet.⁷

Under 2019 har bland annat ett strategiskt dokument med övergripande mål och strategier för arbetet 2019-2022 tagits fram och ett nytt kansli har inrättats vid Boverket. Rådets webbplats hallbarstad.se har flyttats över från ArkDes till Boverket och arbete har påbörjats med att vidareutveckla webbplatsen. Rådet har även arrangerat ett gemensamt seminarium under Almedalen i juni 2019.

Resultatbedömning

Länsstyrelserna har i arbetet bidragit med att synkronisera rådets arbete med det arbete som bedrivs i Miljömålsrådet. Vidare har länsstyrelserna deltagit i rådets arbete samt poängterat

⁷ https://www.hallbarstad.se/radet-nyheter/wp-content/uploads/sites/127/2019/03/Rapport_2019-Radet_for_hallbara_stader.pdf

vikten med att få en samlad och tydlig stat gentemot kommunerna och att det är viktigt att Agenda 2030 och då särskilt mål 11 står i fokus för rådets arbete.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Året i siffror

Avsnittet är framtaget i enlighet med regleringsbrevsuppdrag 2.2 i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019. Uppdraget ersätter tidigare regeringsbeslut S2012/4487/SFÖ.

Tabell A – Verksamhetskostnader 2017–2019 Tkr

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2019	2018	2017
20-21 (exkl. 201) ¹⁾	Övrig förvaltning	6 729	6 980	7 908
201	Allmänna val	466	1 422	157
25	Trafikföreskrifter m.m.	431	328	358
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	7 263	7 087	6 186
30	Regional tillväxt	2 531	3 518	8 609
34	Infrastrukturplanering	7 858	4 904	3 692
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 324	4 515	4 589
41	Stöd till boende	946	1 040	552
42	Energi och klimat	2 834	3 558	1 634
43	Kulturmiljö	5 759	5 213	5 511
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	7 445	6 921	5 327
50	Övergripande och gemensam för naturvård och miljöskydd	9 000	8 560	7 142
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	33 714	37 598	28 668
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 000	2 139	1 406
53	Vattenverksamhet	16 235	14 991	14 927
54	Mineral-och torvfyndigheter	4	2	19
55	Miljöfarlig verksamhet	11 778	10 423	8 909
56	Övrigt miljö-och hälsoskydd	114	189	238
57	Förorenade områden, efterbehandling	3 324	2 728	3 091
58	Restaurering	3 972	3 658	2 709
60	Lantbruk och landsbygd	12 958	11 573	10 364
61	Rennärning m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0	0
62	Fiske	2 658	2 117	1 862
70	Folkhälsa	2 754	2 970	2 673
80	Jämställdhet	4 298	3 443	1 962
81	Nationella minoriteter	51	27	40
82	Mänskliga rättigheter	1 323	1 009	407
85	Integration	5 567	5 438	4 183
	SUMMA PRODUKTION	155 338	152 351	133 124
10	Myndighetsövergripande verksamhet	13 578	13 066	12 583
11	Administration och intern service	38 052	38 236	35 740
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	206 967	203 653	181 447
99	Resurssamverkan ²⁾	2 522	3 383	2 245
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN ³⁾	209 489	207 036	183 692

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20-21) fr o m 2018.

²⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod (och tresiffrernivå avseende VÅS 201 Allmänna val).

³⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell A – Verksamhetskostnader 2017–2019 Tkr

De totala verksamhetskostnaderna har ökat marginellt. Inom 51 Skydd av områden och arter mm har viss minskning skett till följd av minskade bidrag och uppdrag från Naturvårdsverket. En ökning har skett inom 34 Infrastrukturplanering till följd av nedlagda kostnader i ett fåtal större regionala projekt.

Tabell B - Verksamhetskostnader 2019

VÅS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnad exkl. OH (tkr)	Kostnad exkl. OH (%)	OH-kostnad (tkr)	OH-kostnad (%)	Kostnad inkl. OH (tkr)	Kostnad inkl. OH (%)
20-21 (exkl. 201) ¹⁾	Övrig förvaltning	6 729	3,25%	2 611	5,11%	9 341	4,52%
201	Allmänna val	466	0,23%	193	0,38%	659	0,32%
25	Trafikföreskrifter m.m.	431	0,21%	152	0,30%	583	0,28%
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	7 263	3,51%	2 906	5,68%	10 169	4,93%
30	Regional tillväxt	2 531	1,22%	729	1,43%	3 260	1,58%
34	Infrastrukturplanering	7 858	3,80%	1 385	2,71%	9 243	4,48%
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 324	1,61%	1 355	2,65%	4 679	2,27%
41	Stöd till boende	946	0,46%	403	0,79%	1 349	0,65%
42	Energi och klimat	2 834	1,37%	963	1,88%	3 797	1,84%
43	Kulturmiljö	5 759	2,78%	1 670	3,27%	7 429	3,60%
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	7 445	3,60%	2 650	5,18%	10 095	4,89%
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	9 000	4,35%	2 801	5,48%	11 801	5,72%
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	33 714	16,29%	8 096	15,83%	41 810	20,25%
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 000	0,97%	867	1,70%	2 867	1,39%
53	Vattenverksamhet	16 235	7,84%	6 304	12,33%	22 539	10,92%
54	Mineral- och torvfyndigheter	4	0,00%	2	0,00%	6	0,00%
55	Miljöfarlig verksamhet	11 778	5,69%	4 895	9,57%	16 674	8,08%
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	114	0,06%	50	0,10%	164	0,08%
57	Förorenade områden, efterbehandling	3 324	1,61%	1 435	2,81%	4 760	2,31%
58	Restaurering	3 972	1,92%	1 387	2,71%	5 358	2,60%
60	Lantbruk och landsbygd	12 958	6,26%	4 959	9,70%	17 918	8,68%
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
62	Fiske	2 658	1,28%	746	1,46%	3 404	1,65%

70	Folkhälsa	2 754	1,33%	974	1,91%	3 729	1,81%
80	Jämställdhet	4 298	2,08%	847	1,66%	5 145	2,49%
81	Nationella minoriteter	51	0,02%	21	0,04%	72	0,03%
82	Mänskliga rättigheter	1 323	0,64%	494	0,97%	1 818	0,88%
85	Integration	5 567	2,69%	2 240	4,38%	7 807	3,78%
	SUMMA PRODUKTION	155 338	75,05%	51 138	100,00%	206 475	100,00%
10	Myndighetsövergripande verksamhet	13 578	6,56%				
11	Administration och intern service	38 052	18,39%				
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	206 967	100,00%			206 475	100,00%
99	Resurssamverkan ²⁾	2 522		492		3 013	
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen³⁾	209 489				209 489	
	Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ⁴⁾						
	Nivå 1 (113-115)	25 946	22,36%				
	Nivå 2 (110-112, (116-119)	12 106	10,43%				
	Nivå 3 (100-109)	13 578	11,70%				
	Personalkostnad produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	116 063					

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20-21).

²⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

³⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

⁴⁾ Summan på nivå 1-3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2-8 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell B - Verksamhetskostnader 2019

Se kommenterarna under tabell A.

Tabell C – Årsarbetskrafter 2017–2019

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2019 totalt	2019 varav kvinnor	2019 varav män	2018 totalt	2017 totalt
20-21 (exkl. 201) ¹⁾	Övrig förvaltning	8,9	5,3	3,6	9,9	10,9
201 ¹⁾	Allmänna val	0,6	0,5	0,1	1,3	0,2
25	Trafikföreskrifter m.m.	0,6	0,1	0,6	0,6	0,6
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	9,9	9,5	0,4	10,2	9,5
30	Regional tillväxt	5,1	4,6	0,5	7,1	5,7
34	Infrastrukturplanering	4,4	3,8	0,5	3,5	3,7
40	Hållbar samhällsplanering och boende	4,8	3,4	1,4	6,7	6,7
41	Stöd till boende	1,4	0,6	0,8	1,6	0,9
42	Energi och klimat	3,2	1,6	1,6	3,2	2,0
43	Kulturmiljö	6,3	3,3	3,0	5,6	5,0
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	8,4	3,5	4,9	6,9	5,7
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	9,5	4,4	5,1	9,0	7,5
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	30,0	10,1	19,9	31,4	28,9
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3,5	2,6	0,9	3,9	2,6
53	Vattenverksamhet	21,8	11,1	10,7	19,6	20,1
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
55	Miljöfarlig verksamhet	16,2	12,4	3,8	14,8	11,3
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,2	0,2	0,0	0,3	0,4
57	Förorenade områden, efterbehandling	5,0	4,9	0,1	4,2	4,7
58	Restaurering	5,2	2,2	3,0	4,9	3,2
60	Lantbruk och landsbygd	17,0	13,1	4,0	16,9	16,1
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
62	Fiske	2,8	0,0	2,8	3,0	3,0
70	Folkhälsa	2,8	1,9	0,9	2,6	3,0
80	Jämställdhet	2,6	2,4	0,3	2,6	1,9
81	Nationella minoriteter	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1
82	Mänskliga rättigheter	1,4	1,3	0,2	1,2	0,5
85	Integration	4,4	2,8	1,6	3,2	4,4
	SUMMA PRODUKTION	176,2	105,7	70,5	174,3	158,6
10	Myndighetsövergripande verksamhet	10,5	8,0	2,5	10,3	9,4
11	Administration och intern service	20,4	15,6	4,8	21,4	20,4
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	207,2	129,3	77,9	206,0	188,5
99	Resurssamverkan ²⁾	0,9	0,9	0,0	1,9	0,7
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	208,0	130,2	77,9	207,9	189,2

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämsställs med övriga uppgifter, urskiljs VÄS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÄS 20-21) fr o m år 2018.

²⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffernivå.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell C – Årsarbetskrafter 2017–2019

Likartad könsfördelning och totalt antal årsarbetskrafter som föregående år.

Tabell D – Representation

Kostnader för representation	2019 totalt (tkr)	2019 per aa (kr)	2018 totalt (tkr)	2018 per aa (kr)	2017 totalt (tkr)	2017 per aa (kr)
Intern representation	155	745	167	804	165	872
Extern representation	480	2 305	268	1 288	301	1 591

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell D – Representation

En viss ökning har skett av den externa representationen. Huvuddelen avser dock konferenser och möteskostnader inom länsstyrelsedrivna projekt och uppdrag med annan finansiering än förvaltningsanslaget.

Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader ¹⁾	2019	2018	2017
Residens			
Lokalkostnader (tkr) ²⁾	1 229	1 151	1 122
Lokalyta (m ²)	1 220	1 220	1 220
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 008	944	919
Lokaler³⁾			
Lokalkostnader (tkr)	11 122	10 758	10 460
Lokalyta (m ²)	7 887	7 887	7 887
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 410	1 364	1 326
Lokalkostnader per årsarbetskraft (tkr)	53	52	55
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	38	38	42
Kontorslokaler⁴⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	6 315	6 315	6 315
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	30	30	33
SUMMA LOKALKOSTNADER	12 351	11 909	11 581

¹⁾ Urvalen för lokalkostnaderna som redovisas i denna tabell är inte desamma som de urval som görs för de lokalkostnader som redovisas i resultaträkningen. Dessa tabeller har inte samma definition.

²⁾ Residensets lokalkostnader redovisas under VÅS 103 Servicestöd till ledningen.

³⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m. Dessa kostnader redovisas under VÅS 113 Lokaler.

⁴⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell E – Lokaler

Nytt avtal gällande residenset från 1/1 2019 har inneburit en högre kostnadsökning än den vanliga indexuppräknings.

Under 2019 har nytt avtal tecknats för nya förrådslokaler. Det har inneburit ökade kostnader samt en tid av dubbla hyror under 2019.

För 2020 planeras inga större lokalförändringar.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2019

(samtliga ärenden oavsett databas)

Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl. upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D -E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	82	109	233	360	64	8
Övrig förvaltning (20-21), exkl. 201	400	2 040	396	2 431	405	27
Allmänna val (201)	0	66	8	74	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	36	154	10	166	34	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	114	668	669	1 357	94	3
Regional tillväxt (30)	10	13	4	16	11	2
Infrastrukturplanering (34)	19	34	4	39	18	6
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	68	762	15	729	116	1
Stöd till boende (41)	191	453	0	200	444	1
Energi och klimat (42)	56	37	3	58	38	4
Kulturmiljö (43)	80	468	16	453	111	2
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	61	94	48	159	44	2
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	78	394	29	384	117	9
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	214	155	152	316	205	35
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	89	621	16	675	51	6
Vattenverksamhet (53)	211	399	93	368	335	46
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	325	797	174	1 017	279	22
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	11	137	1	143	6	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	45	22	6	39	34	13
Restaurering (58)	7	18	6	13	18	2
Lantbruk och landsbygd (60) ¹	2 132	5 932	134	6 618	1 580	744
Rennäring m.m. (61)						
Fiske (62)	98	553	14	597	68	15
Folkhälsa (70)	28	18	4	26	24	1
Jämställdhet (80)	8	3	2	11	2	0
Nationella minoriteter (81)	0	2	0	1	1	0
Mänskliga rättigheter (82)	13	10	1	9	15	1
Integration (85)	7	73	7	48	39	2

TOTALT ANTAL ÄRENDEN FÖR SAMTLIGA ÄRENDESLAG	4 383	14 032	2 045	16 307	4 153	952
varav Vattenmyndighetens ärenden	23	23	28	48	26	4
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	79	55	0	110	24	4

¹⁾ Under 2019 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. För området jordbrukarstöd omfattar ärendestatistiken direktstöden och ansökan om utbetalning av kompensationsstöd, ekologisk produktion och miljöersättningarna för betesmarker och slätterängar, vallodling, minskat kväveläckage samt skyddszoner. Statistik för ansökan om åtaganden och övriga stödformer ingår ej.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2019 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Kommentar till Tabell F – Redovisning av ärenden 2019

En viss ökning inkomna ärenden har skett jämfört med föregående år, främst inom Lantbruk och landsbygd. Beslutstakten är på en relativt hög nivå.

Tabell G – Handläggningstider

VÄS	Ärendeslag med gemensamma mål	Mål dagar 2017- 2019	Utfall (%) 2019	Utfall (%) 2018	Utfall (%) 2017	Medel- antal dagar 2019	Medel- antal dagar 2018	Medel- antal dagar 2017
202	Anmälan om svenskt medborgarskap ¹⁾	45	100	99	97	8	10	19
204	Begravningsfrågor ¹⁾	45	94	82	86	13	26	28
212	Auktorisation av bevakningsföretag ¹⁾	180	-	-	-	-	-	-
282	Ansökan om tillstånd enligt 6 kap 4§ Djurskyddslagen ²⁾	90	100	100	98	10	9	11
282	Ansökan om förprovning djurstall ²⁾	56	100	100	100	3	3	5
282	Anmälningsärenden djurskydd	90	93	96	82	25	19	55
403	Överklagade av lov, förhandsbesked ³⁾	150	100	100	76	44	56	111
403	Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder ³⁾	120	100	100	-	52	55	-
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	180	100	100	-	58	55	-
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författn	180	100	100	89	46	60	126
525	Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken	42	78	16	7	35	128	156
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens ⁴⁾	21	95	98	99	8	9	8
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken - Ansökan om tillstånd (konc) ^{2, 5)}	180	66	66	67	205	179	183
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet ⁹⁾	75	-	-	-	-	-	-
562	Prövning av avfall och producentansvar	40	98	98	62	14	20	56

566	Tillsyn av avfall och producentansvar	30	100	97	45	8	10	49
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{6, 7)}							
	Företagsstöd	180	4	12	29	357	422	316
	Projektstöd	180	3	2	28	404	542	332
	Miljöinvesteringar	180	-	-	-	-	-	-
622	Ansökan om stöd från Fiskerifonden ^{6, 7)}							
	Företagsstöd	180	-	-	-	-	-	-
	Projektstöd	180	-	-	-	-	-	-
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{7, 8)}							
	Företagsstöd	120	94	90	39	59	77	131
	Projektstöd	120	90	67	40	93	117	122
	Miljöinvesteringar	120	-	-	-	-	-	-
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden ^{7, 8)}							
	Företagsstöd	120	-	-	-	-	-	-
	Projektstöd	120	-	-	-	-	-	-
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	98	95	79	12	15	67
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	95	86	87	18	36	24

¹⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län.

²⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

³⁾ Uppdrag 3.39 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2019.

⁴⁾ Enligt 19 kap 3 b § Miljöbalken.

⁵⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁶⁾ Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.

⁷⁾ Målet enligt SUSS PoF (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB/Fiskestöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg BLIS.

⁸⁾ Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till beslut. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.

⁹⁾ Avser uppföljningskod 5558 Anmälan om ändring av tillståndspliktig verksamhet

Generellt gäller för tabellen att värden endast uppges om antalet beslutade ärenden är 10 eller fler.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket

Kommentar till Tabell G – Handläggningstider

I 16 av 20 ärendegrupper nås målet om att 90 % av ärendena ska handläggas inom målsatt tid. Inom 525 har det skett en markant förbättring från en måluppfyllelse på 16 % till 78 %. När det gäller 602 så har en medveten prioritering av äldre ärenden gjorts vilket får till följd att målen inte nås, se redovisningen av länsstyrelseinstruktionen § 3 p 10 lantbruk och landsbygd.

Tabell H – Styckkostnader*

VÄS	Styck-kostnad 2019 ¹⁾	Styck-kostnad 2018 ¹⁾	Styck-kostnad 2017 ¹⁾	Kostnad inkl. OH 2019 ¹⁾	Kostnad inkl. OH 2018 ¹⁾	Kostnad inkl. OH 2017 ¹⁾	Antal ärenden 2019 ²⁾	Antal ärenden 2018 ²⁾	Antal ärenden 2017 ²⁾
206 Stiftelser	1,3	1,7	1,4	1 044	1 116	1 218	804	643	843
212 Bevaknings-företag	0,6	0,9	0,8	357	339	313	641	390	407
282 Djurskydd	6,3	5,6	5,4	5 663	5 751	5 635	894	1021	1039
407 Fastighets-bildning och frågor kring mark-användning	1,3	1,5	1,2	640	708	608	506	478	502
555 Tillsyn av miljöfarlig verksamhet	7,3	4,9	4,9	5 030	3 151	2 730	685	641	553
623 Fiskevård och fritidsfiske	3,8	4,0	2,8	1 944	1 714	1 528	518	424	546

¹⁾ Urvalet av styckkostnader i tabellen baserar sig på ärendeslag som finns i länsstyrelsernas ärendehanteringssystem Platina och innehåller ärendeslag med fler ärenden än 500 stycken.

¹⁾ Uttryckt i tkr.

²⁾ Avser antalet beslutade ärenden.

Kommentar till Tabell H – Styckkostnader 2017-2019 för ärendeslag med stort antal ärenden år 2019

Avseende 555 Tillsyn miljöfarlig verksamhet genomfördes under 2019 två interna projekt som påverkar den totala kostnadsmassan. Dels ett projekt inom täktillsyn och dels ett projekt med juriststöd vilket resulterat i ett väsentligt högre antal åtalsanmälningar. Den ökade täktillsynen är tidskrävande särskilt med hänsyn till de geografiska avstånden.

Övriga återrappporteringskrav

Avsnittet innehåller övriga återrappporteringskrav enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Avgiftsbelagd verksamhet, enligt 3 kap. 2 §

Belopp angivna i tkr

Verksamhet	2017	2018				2019					2019
	Akkumulerat utfall	Utfall intäkter	Utfall kostnader	Nettoutfall	Budget intäkter	Utfall intäkter	Budget kostnader	Utfall kostnader	Netto budget	Nettoutfall	Akkumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet											
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-2 838	380	688	-308	350	294	750	455	-400	-272	-3 419
Registreringsavgift för jaktområden	0	7	7	0	0	0	0	0	0	0	0
Delgivning	-126	15	35	-20	20	23	25	34	-5	-11	-156
Övrig offentligrättslig verksamhet	476	1 016	462	554	700	1 056	700	576	0	489	1 519
Uppdragsverksamhet											
Resurssamordning	822	3 935	4 034	-99	2 500	3 165	2 800	2 892	-300	273	997
Övrig uppdragsverksamhet	682	349	352	-2	600	546	700	330	-100	217	896
Summa totalt	-984	5 702	5 577	125	4 170	5 084	4 975	4 388	-805	696	-162
- fördelat på											
Summa offentligrättsligt	-2 488	1 418	1 191	226	1 070	1 373	1 475	1 167	-405	206	-2 055
Summa uppdragsverksamhet	1 504	4 284	4 385	-101	3 100	3 711	3 500	3 221	-400	490	1 893

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelningen för återrappportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till tabellen avgiftsbelagd verksamhet

Den avgiftsfinansierade verksamheten inom djurskyddsområdet klarar inte att finansieras med de avgifter som tas ut av djurhållarna. Detta är ett allvarligt problem som behöver ses över snarast. Arbetet med detta är resurskrävande, avgifterna relativt låga och betalningsförmågan är låg vilket leder till stor andel kundförluster. Om inget görs angående detta kommer länsstyrelsekollektivet inom en snar framtid troligtvis ha byggt upp ett stort ackumulerat underskott inom denna verksamhet. En lösning kan vara att ge länsstyrelserna

tillskott inom förvaltningsanslaget och att avgifterna tas in mot inkomsttitel. Detsamma fast i betydligt mindre omfattning gäller delgivningsverksamheten.

Övrig offentligrättslig verksamhet avser Tillsyn dammsäkerhet, en verksamhet som påbörjades i denna form för ca 2 år sedan. Ett visst överskott har arbetats upp hittills men det långsiktiga målet är balanserad kostnadstäckning.

Resurssamordningen avser myndighetsgemensam telefonväxelverksamhet, myndighetsgemensamma miljöövervakningsprojekt, några länsstyrelsegemensamma projekt samt viss utbildningsverksamhet. Variationer i utfallet kan ske mellan åren men det långsiktiga målet är balanserad kostnadstäckning.

Övrig uppdragsverksamhet avser utrednings- och uppdragsverksamhet från den tidigare övertagna verksamheten från HaV:s utredningskontor.

Kompetensförsörjning, enligt 3 kap. 3 §

3 § Myndigheten ska redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

För att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning har länsstyrelsen under året fortsatt att arbeta med att vara en attraktiv arbetsplats. Arbetet med en attraktiv arbetsplats omfattar alltifrån hur länsstyrelsen attraherar och rekryterar medarbetare, till hur vi utvecklar och behåller kompetens samt avslutar på ett bra sätt. Inom ramen för myndighetens verksamhetsplanering har kompetensförsörjningsperspektivet under 2019 utvecklats med strukturerade frågor om behov på lång och kort sikt inom olika områden. Underlaget kommer att användas för att samordna och prioritera insatser för kommande år.

Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med att förbättra våra processer vad gäller att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla våra medarbetare. Rekryteringsprocessen är idag kompetensbaserad och alla våra chefer är utbildade i metoden kompetensbaserad rekrytering, nya chefer introduceras och utbildas kontinuerligt. Insatsen är ett led i att säkerställa att rätt kompetens rekryteras utifrån verksamhetens behov och att rekryteringsprocessen är fri från diskriminering. Ett kontinuerligt arbete sker med att förfinas och effektivisera rekryteringsprocessen.

Länsstyrelsens samarbete med statliga myndigheter i Sundsvallsområdet har fortsatt under 2019, som ett led i kompetensförsörjningsarbetet. Samarbetet i Myndighetsnätverket har bland annat resulterat i ett antal olika utbildningar som genomförts tillsammans i länet. En årlig utvecklingsinsats för myndigheternas ledningsgrupper genomfördes under hösten. Under 2019 har rutiner och arbetssätt utvecklats för att från 2020 kunna låna in och ut medarbetare mellan myndigheterna i Myndighetsnätverket för att på sätt hantera kortsiktiga kompetensbehov.

Sammantaget har ovanstående åtgärder och insatser bidragit till att trygga länsstyrelsens kompetensförsörjning. Överlag kan vi rekrytera efterfrågad kompetens och har många sökanden per rekryteringsstillfälle. Det finns ett fåtal mer svårrekryterade yrkesgrupper och där vi fortsätter att aktivt arbeta med att utveckla och stärka upp med olika insatser. Det

handlar framför allt om att vidareutveckla vårt sätt att rekrytera via sociala medier, stärka vårt varumärke och förbättra samarbetet med universitet och högskolor.

Länsstyrelsens personalomsättning har minskat 2019 jämfört med åren 2018 och 2017. Färre antal medarbetare slutade 2019 vilket också har inneburit färre nyrekryteringar. Länsstyrelsen använder sig av provanställning initialt när en medarbetare anställs tillsvidare, det påverkar siffrorna då det i länsstyrelsernas gemensamma system räknas som två tillsvidareanställningar och en avgång. Alla länsstyrelser använder inte provanställning i samma utsträckning vilket gör att siffrorna blir svåra att jämföra mellan länsstyrelserna.

Personalomsättning	2017	2018	2019
Nyanställda tillsvidare	22,4%	29,9 %	14,9 %
Avgångna tillsvidare	21,8 %	19,4 %	13,9 %

Sjukfrånvaro, enligt 7 kap. 3 §

Kön	Ålder	2019			2018		
		Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	≤29	4,5	4,1%		3,9	1,9%	
	30-49	43,0	2,5%	57,6%	43,8	1,0%	
	50≥	35,8	1,5%	46,1%	36,6	1,6%	
	Alla	83,3	2,1%	48,9%	84,3	1,3%	
Kvinnor	≤29	10,3	4,0%	77,6%	8,0	11,5%	79,4%
	30-49	91,8	4,5%	82,1%	88,5	4,9%	72,3%
	50≥	44,6	4,4%	64,2%	45,1	4,1%	56,3%
	Alla	146,7	4,5%	77,5%	141,6	5,0%	69,5%
Samtliga	≤29	14,8	4,1%	62,4%	11,9	8,2%	75,8%
	30-49	134,8	3,9%	77,8%	132,3	3,6%	68,0%
	50≥	80,4	3,1%	59,3%	81,7	3,0%	44,8%
Summa		230,1	3,6%	71,7%	226,0	3,6%	62,7%

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

*) Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Kommentar till tabellen sjukfrånvaro

Länsstyrelsens sjukfrånvaro har de senaste åren varit relativt låg. Sjukfrånvaron för 2019 är 3,6 % vilket är samma som föregående år. Det finns några mindre variationer i sjukfrånvaron som kan konstateras. Den totala sjukfrånvaro bland män under 30 år har ökat något jämfört med 2018 samtidigt som sjukfrånvaron bland kvinnor under 30 har minskat. Även om den längre sjukfrånvaron har ökat något jämfört med 2018, är det fortfarande endast ett fåtal medarbetare som är långtidssjukskrivna. Av dessa är det en mycket liten andel där orsakerna är arbetsrelaterade.

Resultaträkning

	2019	2018	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	109 544	105 893	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	9 270	10 899	2
Intäkter av bidrag	91 357	90 344	3
Finansiella intäkter	14	24	4
Summa	210 185	207 160	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-140 306	-135 856	5
Kostnader för lokaler	-11 745	-11 213	
Övriga driftskostnader	-55 771	-58 038	
Finansiella kostnader	-134	-281	6
Avskrivningar och nedskrivningar	-1 533	-1 647	
Summa	-209 489	-207 036	
Verksamhetsutfall	696	124	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	12 302	13 344	7
Skatteintäkter m.m.	0	43	
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-12 302	-13 387	
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel från statens budget för finansiering av bidrag	10 467	9 718	8
Medel från myndigheter för finansiering av bidrag	182 180	192 731	9
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	19 546	8 820	10
Finansiella kostnader	-62	-111	11
Avsättning/upplösning av fonder m.m. för transferering	-3 184	680	12
Lämnade bidrag	-212 720	-222 432	13
Saldo	-3 772	-10 594	
Årets kapitalförändring	-3 076	-10 470	14

Balansräkning

TILLGÅNGAR	2019-12-31	2018-12-31	Not
Materiella anläggningstillgångar			
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2 975	3 318	
Summa	2 975	3 318	15
Utlåning			
Utlåning	1 680	1 680	
Summa	1 680	1 680	16
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	444	705	
Fordringar hos andra myndigheter	6 289	6 181	
Övriga kortfristiga fordringar	12 089	17 410	17
Summa	18 822	24 296	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	3 051	3 171	
Upplupna bidragsintäkter	9 373	9 606	
Övriga upplupna intäkter	264	338	
Summa	12 689	13 115	18
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	27 390	-9 115	
Summa	27 390	-9 115	19
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	11 393	50 703	20
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	10 687	9 034	21
Kassa och bank	25 738	23 126	22
Summa	47 818	82 863	
Summa tillgångar	111 374	116 158	

KAPITAL OCH SKULDER	2019-12-31	2018-12-31	Not
Myndighetskapital			
Statskapital	1 912	1 912	
Balanserad kapitalförändring	14 966	25 436	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	-3 076	-10 470	
Summa	13 802	16 878	23
Fonder			
Fonder	27 013	23 829	
Summa	27 013	23 829	12
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	60	66	24
Övriga avsättningar	317	342	25
Summa	377	408	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	2 744	3 086	26
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	0	0	27
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	7 152	8 895	
Leverantörsskulder	6 185	5 290	
Övriga kortfristiga skulder	3 355	2 813	28
Depositioner	10 701	9 047	29
Summa	30 137	29 132	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	10 359	10 822	
Oförbrukade bidrag	29 686	35 089	
Summa	40 045	45 911	30
Summa kapital och skulder	111 374	116 158	

Anslagsredovisning

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 01							
Rikets styrelse							
01 05 001 Länsst	2 840	118 857	0	0	121 697	-118 528	3 169
Utgiftsområde 19							
Regional tillväxt							
19 01 001 Reg tillv	5 328	5 775	0	-5 328	5 775	-1 564	4 211
Summa	8 168	124 632	0	-5 328	127 472	-120 092	7 380

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr		
Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	1 000	1 064
2537 Miljöskyddsavgift Täckavgift	11 500	10 094
2552 01 Stiftelser, tillsynsavgift	130	130
2552 02 Stiftelser, registerhållningsavgift	200	190
2552 03 Avgifter enligt avfallsförordningen	120	115
2552 04 Övriga avgifter vid länsstyrelserna	0	4
2714 01 Sanktionsavgifter	450	556
2714 05 Brott mot utlänningslagen	0	22
2811 9 Övriga inkomster	120	127
Summa	13 520	12 302

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Belopp i tkr

Anslag / Anslagsbenämning	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden 2019	Utgående åtaganden 2019	Utestående åtagandenas fördelning per år			
				2020	2021	2022	2023
19 01 001 Regionala tillväxtåtg	10 000	4 807	9 683	5 325	1 937	0	0

Tilläggsupplysningar och noter

Allmänt

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges. De flesta belopp i resultatredovisning och de finansiella delarna är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket i excel. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisningssed enligt 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring. Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2020.

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Avvikelser från generella ekonomiadministrativa regler

I regleringsbrevet har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

- ”Vid redovisningen av de uppgifter som avses i 2 § 1–3 förordningen med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa bestämmelserna 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.
- Med undantag från vad som gäller enligt 3 kap. 1 § tredje stycket och 3 kap. 2 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län.”

Indikatorer

Resursmått och ärendestatistik är framtagna inom samtliga verksamhetsområden under 3 § länsstyrelseinstruktionen. I de fall andra resultatindikatorer inte har tagits fram beror det på svårigheter att på ett resurseffektivt sätt mäta och ta fram länsstyrelsens direkta resultatpåverkan av genomförda insatser.

Styckkostnader

Enligt 3 kap. 1 § FÅB ska styckkostnader för handläggning av ärenden inom ärendeslag som omfattar ett stort antal ärenden redovisas. Myndigheten bedömer enligt ESV: s

föreskrifter till bestämmelsen självständigt vad som avses med ett stort antal ärenden. Länsstyrelsens bedömning är att 500 antal ärenden ska betraktas som ett stort antal.

Enligt ESV: s allmänna råd till bestämmelsen i 3 kap. 1 § bör de ärendeslag som redovisas vara väsentliga att redovisa samt utgöra verksamhetens prestationer. Styckkostnaderna per ärendeslag bör beräknas som totala verksamhetskostnader, inklusive andel av gemensamma kostnader men exklusive transfereringar. Länsstyrelsens beräkning av styckkostnader (som återfinns i Tabell H) beräknas enligt följande:

- Totala verksamhetskostnader (S-kod 4-6999) inklusive overhead (konto 9800) men exklusive transfereringar för respektive ärendeslag på 3-ställig VÄS-nivå under angiven period dividerat med antalet *beslutade* ärenden inom respektive ärendeslag på 3-ställig VÄS-nivå under angiven period.

Länsstyrelsen har följande kommentarer om den valda beräkningsmetoden:

- Att *beslutade* ärenden utgör nämnaren i beräkningarna beror på att detta begrepp bäst motsvarar begreppet *prestation*.
- Det kan finnas undergrupperingar av ärendeslag inom en VÄS-kod på 3-ställig nivå, vilket gör att begreppet ärendeslag tolkas extensivt i vissa fall.
- De kostnader som finns redovisade under respektive VÄS-kod på 3-ställig nivå avser inte enbart kostnader för beslutade ärenden, utan även för t ex inkomna (ännu ej beslutade ärenden) vilket får styckkostnaden för beslutade ärenden att skenbart bli något högre än vad den de facto borde vara.
- Det finns ingen automatisk systemkoppling mellan vilken VÄS-kod ett ärende redovisas under och till vilken VÄS-kod en kostnad hänförs. Detta leder till att fullständig korrelation inte nödvändigtvis föreligger.
- Vad som utgör ett stort antal avgörs enbart utifrån 2019 års ärendemängd. Det innebär att ett ärendeslag som tidigare år har uppfyllt kriterierna för vad som bedöms vara ett stort antal riskerar att inte beräknas och vice versa.
- Kostnader på VÄS-gruppernas egna övergripande koder har inte fördelats till respektive ärendeslag inom gruppen, eftersom det i många fall registreras ärenden på de övergripande koderna.
- I beräkningarna inkluderas endast uppgifter om ärendeantal som finns att tillgå i ärendehanteringssystemet Platina.
- Länsstyrelsen gör bedömningen att den valda beräkningsmetoden trots ovanstående är tillräckligt tillförlitlig att dra slutsatser från.

Tabell G i tidigare årsredovisningar

Tidigare årsredovisningar har innehållit statistik om överklagande ärende (tidigare Tabell G). Efter analys har det framkommit att kvaliteten på denna data är bristfällig. Därför har statistiken exkluderats i årets årsredovisning i väntan på att nya rapporter tas fram i ärendehanteringssystemet Platina.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor t.o.m. brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 20 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader såsom hyror m.m. för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 20 tkr. Skulder till personalen i form av komplement och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras halvårsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner m.m.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 100 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer då de utsätts för extra stort slitage.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Under 2019 har översyn av tillämpade avskrivningstider gjorts utifrån *ESV:s handledning 2016:49 Att redovisa materiella anläggningstillgångar*. För att på ett bättre sätt avspeglar kostnaderna mot den faktiska förbrukningen är avskrivningstiden förlängd när det gäller egenutvecklade/köpta IT-system, maskiner och andra fordon. Tillämpning sker på nyanskaffningar från den 1 september 2019. Korrigering av avskrivningsplan avseende tidigare anskaffade tillgångar bedöms inte som meningsfullt.

Avskrivningsplan

Immateriella anläggningstillgångar

5 år

Materiella anläggningstillgångar

- *Förbättringsutgift på annans fastighet* Högst 7 år
- *Maskiner, inventarier m.m.*

Maskiner 5 år

IT-teknisk utrustning 3 år

Leasingavtal 3 år

Bilar och transportmedel	5 år
Konst	Ingen avskrivning
Övriga inventarier	Ingen avskrivning
- <i>Pågående nyanläggningar</i>	Avskrivning startas vid färdigställning och inplacering i anläggningsgrupp

Jordfonden

Jordfondens fastigheter värderas till inköpspris, med justering för gjorda åtgärder

Lånefordringar

Länsstyrelsen gör bedömning av nedskrivningsbehov inför årsbokslut.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.
Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Lönegarantifordran värderas kollektivt med ca 91 procent, vilket motsvarar det erfarenhetsmässiga sambandet mellan utbetalningar och utdelningar.

Ersättningar och uppdrag för insynsrådets ledamöter och ledande befattningshavare 2019

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
Landshövding		
Högman, Berit	1 404 350	Riksteatern, Institutet för framtidsstudier
Länsråd/Länsöverdirektör		
Gustafsson, Daniel fr.o.m. 1/4	889 283	-
Aller, Ylva t.o.m. 31/3	307 624	-
Insynsråd		
Asplund, Lena	3 000	Kustbevakningens insynsråd
Berglund, Marie	7 885	Boliden AB, Eurocon Consulting AB, Sveaskog
Larsson, Ulf	3 051	Gällö Timber AB, SCA Forest Products AB, SCA Graphic Sundsvall AB, SCA Logistics AB, SCA Skog AB, SCA Timber AB, SCA Energy AB, Scaninge Holding AB, Handelsbanken Region Umeå, SCA Skogsfastigheter AB, Gällö Skog AB, Svenska Cellulosa Aktiebolaget SCA, Industriarbetsgivarna, Skogsindustrierna
Kjellsson, Gunilla	11 981	Solänget Fastighet AB
Persson, Lars	4 711	Bron Innovation AB
Larsson, Malin	4 749	Riksdagsledamot, Gentekniknämnden, Livsmedelsverkets insynsråd
Nordlund, Glenn	0	Nya Ostkustbanan AB
Fällström, Anders	0	Stiftelsen Zenit

Not 1 Intäkter av anslag	2019	2018
01 05 001 Förvaltningsanslag	108 975	105 801
19 01 001 000 Regionala tillväxtåtgärder	570	92
Summa intäkter av anslag	109 544	105 893

Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag samt medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag i resultaträkningen och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen. Årets avräkning motsvarar 81 tkr.

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2019	2018
Offentlighetsrättsliga avgifter	1 776	2 362
Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	6 417	8 003
Intäkter av andra ersättningar	1 077	533
Summa	9 270	10 899

Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av

Intäkter uthyrning	821	703
Intäkter utbildning/konferenser	303	321
Intäkter konsultuppdrag	4 907	6 667
Intäkter övriga 4 § avgifter	386	313
	6 417	8 003

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Den separata tabellen avser enbart sådan verksamhet som ska ge ett årligt resultat. Övriga intäkter av avgifter har inte motsvarande kostnader och uppvisar inte något resultat utan ingår bl.a. i anslagsredovisningen, älgvårdsfond och externa medel gentemot andra myndigheter.

Gruppen intäkter av andra ersättningar har utökats utifrån att verksamhet angående omhändertagande av djur övertogs från Polisen den 1 juni 2018 och är anslagsfinansierad. Verkställighetskostnader minus ersättning för försålda djur anses utgöra sanktionsavgift och redovisas här.

Not 3 Intäkter av bidrag	2019	2018
Bidrag från statliga myndigheter	85 565	86 343
varav		
Kammarkollegiet	616	424
Riksantikvarieämbetet	2 066	2 147
Länsstyrelsen i Dalarnas län	395	170
Länsstyrelsen i Jämtlands län	136	0
Länsstyrelsen i Jönköpings län	105	94
Länsstyrelsen i Stockholms län	29	2
Länsstyrelsen i Uppsala län	60	582
Länsstyrelsen i Värmlands län	31	0
Länsstyrelsen i Västmanlands län	879	1 677
Länsstyrelsen i Örebro län	20 560	19 938
Länsstyrelsen i Östergötlands län	25	0
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	-17	1
Länsstyrelsen i Västerbottens län	-158	105

<i>Socialstyrelsen</i>	185	272
<i>Lunds universitet</i>	68	68
<i>Länsstyrelsen i Skåne län</i>	0	9
<i>Länsstyrelsen i Norrbottens län</i>	20	0
<i>Skogsstyrelsen</i>	536	615
<i>Arbetsförmedlingen</i>	433	1 684
<i>Naturvårdsverket</i>	23 825	28 229
<i>Skatteverket</i>	84	727
<i>Brottsförebyggande rådet</i>	0	-0
<i>Sveriges lantbruksuniversitet</i>	-39	-85
<i>Boverket</i>	8	6
<i>Statens jordbruksverk</i>	2 197	1 627
<i>Post- och telestyrelsen</i>	687	638
<i>Affärsverket svenska kraftnät</i>	30	128
<i>Regeringskansliet</i>	0	338
<i>Statens energimyndighet</i>	185	689
<i>Totalförsvarets forskningsinstitut</i>	-17	59
<i>Försäkringskassan</i>	53	47
<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	3 481	2 371
<i>Tillväxtverket</i>	9 210	7 757
<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	19 342	15 653
<i>Folkhälsomyndigheten</i>	-60	166
<i>Övriga motparter</i>	611	207
 Bidrag från övriga	 5 792	 4 001
<i>varav bidrag från EU:s fonder program Botnia-Atlantica</i>	396	0
Summa	91 357	90 344

Inga större förändringar jämfört med förra året. En viss miskning av uppdragen och bidragen från Naturvårdsverket och en viss ökning från Havs- och Vattenmyndigheten. Länsstyrelsen i Örebro ansvarar för de länsstyrelsegemensamma dispositionsrätterna, därför blir de en stor bidragsgivare. Bidragen från Tillväxtverket är kopplade till två större projekt inom infrastrukturuområdena.

Not 4 Finansiella intäkter	2019	2018
Räntekonto i Riksgälden	8	17
Övriga finansiella intäkter	7	7
Summa	14	24

Negativ ränta har inneburit ränteintäkter för lånen på anläggningstillgångarna.

Not 5 Kostnader för personal	2019	2018
------------------------------	------	------

Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-95 170	-92 561
<i>varav</i>		
<i>Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)</i>	-370	-340
Övriga kostnader för personal	-45 136	-43 295
Summa	-140 306	-135 856

Inga större förändringar i lönekostnaderna förutom löneökningar.

Not 6 Finansiella kostnader	2019	2018
-----------------------------	------	------

Räntekostnader i Riksgälden	-127	-268
Övriga finansiella kostnader	-8	-13
Summa	-134	-281

Negativ ränta har gett räntekostnader för behållningen på räntekontot i Riksgälden.

Not 7 Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2017	2018	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019
	netto utfall	netto utfall	budget intäkter	utfall intäkter	budget kostn	utfall kostn	netto budget	netto utfall	Akkumulerat utfall
Avgifter med bestämt ekonomiskt mål									
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	-1 396	-1 447	1 000	1 064	0	2 231	1 000	-1 667	-4 010
2537 Miljöskyddsavgift	906	-615	11 500	10 094	0	13 307	11 500	-3 213	-2 922
2552 Övriga offentligt rättsliga avgifter	-574	-450	450	439	0	852	450	-414	-1 439
<i>varav</i>									
- Avgifter enligt stiftelseförordning	-451	-373		320	0	729		-408	-1 233
- Avgifter enligt avfallsförordningen	-118	-73		115	0	113		2	-189
Övriga avgifter	-5	-5		4	0	11		-7	-17
Övriga intäkter som inte disponeras och inte har bestämt ekonomiskt mål	615	764		705					
2714 Sanktionsavgifter	456	699	450	556					
2714 Brott mot utl.lagen	0	22		22					
2811 Övriga inkomster	115	0	120	127					
9455 Lotteriavgifter	44	43	30	0					
Summa avgifter redovisade mot inkomstitel	-444	-1 744		12 302					

Uppgifterna speglar tabell 6.2 i Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende länsstyrelserna. Noten är uppdelad på avgifter med bestämt respektive inte bestämt ekonomiskt mål. På de avgifter som har bestämt ekonomiskt mål är lönekostnaderna hämtade utifrån redovisning på respektive verksamhetskod med finansiering förvaltningsanslag. På de kostnaderna läggs OH på utifrån Tabell B.

Verksamheterna särredovisas inte på det sättet att ackumulerat resultat kan avläsas i bokföringen utan avspeglar bara en teoretisk beräkning enligt ovan nämnda princip med start från och med 2017.

Not 8 Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2019	2018
01 05 001 000 Förvaltningsanslag	9 473	9 363
19 01 001 000 Regionala tillväxtåtgärder	994	355
Summa	10 467	9 718

Bidragsutbetalningarna från förvaltningsanslaget avser i huvudsak den del som utbetalats till Regionen till följd av att de övertagit det regionala utvecklingsansvaret.

Not 9 Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2019	2018
Från myndighet		
Kammarkollegiet	66 699	41 005
Riksantikvarieämbetet	6 607	0
Länsstyrelsen i Jämtlands län	2 167	0
Länsstyrelsen i Jönköpings län	-185	0
Länsstyrelsen i Örebro län	219	1 076
Länsstyrelsen i Västerbottens län	1 394	1 373
Socialstyrelsen	3 002	3 223
Naturvårdsverket	13 021	23 962
Post- och telestyrelsen	610	245
Tillväxtverket	72 686	107 752
Havs- och vattenmyndigheten	15 960	14 094
Summa	182 180	192 731

Medlen från Kammarkollegiet ökar till följd av ökade lönegarantiutbetalningar. Ökningen från Riksantikvarieämbetet följer av att våra beslutade kulturmiljöstöd numer utbetalas av oss med medel som vi får från RAÄ, jämfört med tidigare ordning att bidragen utbetalades från RAÄ. Minskningen från Naturvårdsverket är kopplade till sanering av förorenade områden och minskningen från Tillväxtverket är kopplat till projektet Mittstråket, se kommentarerna under lämnade bidrag.

Not 10 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2019	2018
Kommuner	0	393
Landsting eller regioner	12 310	4 661
Privata sektorn	3	0
Älgvårdsfonden	761	122
Bygdemedel	6 960	6 810
Lönegaranti konkurser	-316	-4 195
Lönegaranti rekonstruktioner	-171	1 029
Summa	19 546	8 820

En större del av bidragen till projektet Dig 2020 har kommit via Regionerna under 2019 jämfört med tidigare.

Not 11 Finansiella kostnader	2019	2018
Finansiella kostnader i transfereringsavsnittet	-62	-111

Räntekostnaderna är följden av negativ ränta för placeringarna av bygdemedlen.

Not 12 Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2019	2018
Ingående balans	23 829	24 509
Årets förändring	3 184	-680
Utgående balans	27 013	23 829
Uppdelat på		
Älgvårdsfonden		
<i>Ingående balans</i>	703	756
<i>Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag</i>	761	122
<i>Lämnade bidrag</i>	-189	-174
<i>Utgående balans</i>	1 275	703
Bygdemedel		
<i>Ingående balans</i>	22 957	23 584
<i>Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag</i>	3 561	1 373
<i>Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag</i>	6 960	6 810
<i>Finansiella kostnader</i>	-62	-111
<i>Lämnade bidrag</i>	-7 847	-8 699
<i>Utgående balans</i>	25 569	22 957
Villkorsmedel		
<i>Utgående balans</i>	0	0
Flottgoddsmedel		
<i>Ingående balans</i>	169	169
<i>Utgående balans</i>	169	169

Not 13 Lämnade bidrag	2019	2018
Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-130 303	-164 039
Lämnade bidrag till internationella organisationer	-67	0
Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-82 350	-58 393
Summa Lämnade bidrag	-212 720	-222 432
<i>inom verksamhetsområden</i>		
<i>Lönegaranti</i>	-69 984	-48 434
<i>Deponering, administration och fördelning av medel, allmänna arvsfonden m.m.</i>	-7 847	-8 699
<i>Jakt och viltvård</i>	-328	-295
<i>Allmänt och övergripande inom regional tillväxt</i>	-9 459	-9 363
<i>Regional projektverksamhet</i>	-23 247	-28 534
<i>Kommunikationsplanering</i>	-63 385	-85 898
<i>Allmänt och övergripande inom hållbar samhällsplanering och boende</i>	-2	0
<i>Klimatanpassning</i>	-50	0
<i>Byggnadsvård</i>	-5 313	0
<i>Fornminnes- och kulturlandskapsvård</i>	-272	0
<i>Kulturhistoriskt värdefulla miljöer</i>	-1 023	0
<i>Allmänt och övergripande inom naturvård och miljöskydd</i>	0	-279
<i>Miljömål</i>	-1 241	-2 189
<i>Förvaltning och skötsel av skyddade områden</i>	0	-120
<i>Vattenskyddsområden</i>	-470	0
<i>Utredningar om allmänt fiskeintresse</i>	0	-69
<i>Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön</i>	-1 850	-312
<i>Allmänt och övergripande inom förorenade områden, efterbehandling</i>	-138	0
<i>Efterbehandling av förorenade områden</i>	-12 142	-22 453
<i>Kalkning av försurade vatten</i>	-8 953	-8 220
<i>Stöd till fisket</i>	-800	-762
<i>Fiskevård och fritidsfiske</i>	-545	-674
<i>Övriga ärenden inom fiske</i>	-2 793	-2 858
<i>Övriga ärenden inom folkhälsa</i>	-11	0
<i>Jämställdhetsfrågor</i>	-50	-249
<i>Frågor inom mänskliga rättigheter</i>	-3 002	-3 024
<i>Integrationsfrågor</i>	185	0
	-212 720	-222 432

Totalt sett en viss minskning. Det har skett en ökning av konkurser och därmed ökade lönegarantiutbetalningar. En minskning har skett av bidragsutbetalningarna inom ramen för infrastrukturprojektet Mittstråket. Det har även skett en minskning av bidragsutbetalningarna till efterbehandling av förorenade områden. Här är det naturligt med stora variationer mellan åren beroende på vilka projekt som är aktuella och i vilken fas de befinner sig.

Not 14 Årets kapitalförändring	2019	2018
Verksamhetsutfall		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	696	125
Lönegaranti konkurser	0	-1
Semesterlöne- och löneskuld	81	113
Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	-81	-113
Summa verksamhetsutfall	696	124
Uppbörd		
Transfereringar		
Lönegaranti konkurser	-3 446	-11 031
Lönegaranti rekonstruktioner	-326	437
Summa Transfereringar	-3 772	-10 594
Summa årets kapitalförändring	-3 076	-10 470

Not 15 Materiella anläggningstillgångar	2019-12-31	2018-12-31
Maskiner, inventarier, installationer mm.		
Ingående anskaffningsvärde	23 328	22 430
Årets anskaffning	1 193	898
Årets försäljning, utrangering	-405	0
Utgående anskaffningsvärde	24 116	23 328
Ingående avskrivningar	-20 010	-18 362
Årets avskrivningar	-1 533	-1 647
Årets försäljning, utrangering	402	0
Utgående avskrivningar	-21 141	-20 010
Bokfört värde	2 975	3 318
Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	2 975	3 318

	Lånefordringar IB	Amortering	Avskrivning	Lånefordringar UB	Reservering låneförlust IB	Årets förändring	Reservering låneförluster UB	Lånefordringar efter reservering UB
Not 16 Utlåning								
<i>Lånefordringar med villkorad återbetalningsskyldighet</i>								
Särskilt skuldtyngha jordbrukare	1 680	0	0	1 680	0	0	0	1 680
Summa utlåning	1 680	0	0	1 680	0	0	0	1 680

Not 17 Övriga kortfristiga fordringar	2019-12-31	2018-12-31
--	-------------------	-------------------

Lönegarantifordringar	12 053	15 825
Uppbördsfordringar	15	1 580
Övriga kortfristiga fordringar	21	4
Summa	12 089	17 410

Not 18 Periodavgränsningsposter	2019-12-31	2018-12-31
---------------------------------	------------	------------

Förutbetalda kostnader

Förutbetalda hyror	2 748	2 643
Övriga förutbetalda kostnader	303	528
Summa förutbetalda kostnader	3 051	3 171

Upplupna bidragsintäkter

Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter varav	5 571	6 328
<i>Kammarkollegiet</i>	461	348
<i>Länsstyrelsen i Örebro län</i>	96	6
<i>Länsstyrelsen i Gävleborgs län</i>	0	17
<i>Länsstyrelsen i Västerbottens län</i>	0	237
<i>Skogsstyrelsen</i>	103	0
<i>Naturvårdsverket</i>	143	115
<i>Skatteverket</i>	0	6
<i>Sveriges lantbruksuniversitet</i>	7	0
<i>Statens jordbruksverk</i>	2 875	1 760
<i>Post- och telestyrelsen</i>	33	25
<i>Totalförsvarets forskningsinstitut</i>	0	17
<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	20	0
<i>Tillväxtverket</i>	1 720	3 650
<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	111	147
Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	3 803	3 279
varav finansiering genom EU-fonder		
ERUF 2014-2020 program Botnia-Atlantica	396	0
Totala upplupna bidragsintäkter	9 373	9 606
Övriga upplupna intäkter	264	338
Summa periodavgränsningsposter	12 689	13 115

Not 19 Avräkning med statsverket	2019-12-31	2018-12-31
Uppbörd		
<i>Ingående balans</i>	-1 577	-2 195
Redovisat mot inkomstitel (-)	-12 302	-13 387
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	13 864	14 005
Fordringar/skulder avseende uppbörd	-15	-1 577
Anslag i icke räntebärande flöde		
Redovisat mot anslag (+)	1 564	447
Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-1 293	-447
Fordringar/skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	271	0
Anslag i räntebärande flöde		
<i>Ingående balans</i>	-2 840	-2 499
Redovisat mot anslag (+)	118 528	115 277
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-118 857	-115 618
Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-3 169	-2 840
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
<i>Ingående balans</i>	767	880
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-81	-113
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	687	767
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
<i>Ingående balans</i>	-5 465	1 816
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	201 583	159 116
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-153 930	-152 840
Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar (+/-)	-12 571	-13 558
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	29 617	-5 465
Summa utgående balans avräkning med statsverket	27 390	-9 115

Not 20 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2019-12-31	2018-12-31
--	------------	------------

Räntekonto i Riksgälden	11 393	50 703
-------------------------	--------	--------

Ett antal större utbetalningar från ett av våra stora infrastrukturprojekt strax innan årsskiftet innebar att beloppet vid årsskiftet var ovanligt lågt.

Not 21 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2019-12-31	2018-12-31
--	------------	------------

Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	10 687	9 034
---	--------	-------

Not 22 Kassa och bank	2019-12-31	2018-12-31
-----------------------	------------	------------

Bank SHB, Flottgodsmedel	169	169
Bank DB, Bygdemedel	25 569	22 957
Summa	25 738	23 126

Not 23 Myndighetskaptal							
----------------------------	--	--	--	--	--	--	--

	Stats- kapital	Dona- tions- kapital	Balanserad kapital- förändring, anslags- finansierad verksamhet	Balanserad kapital- förändring, avgifts- belagd verksamhet	Balanserad kapital- förändring, bidrags- finansierad verksamhet	Kapitalför- ändring enligt resultat- räkning	Summa
Utgående balans 2018	1 912	0	0	-984	26 420	-10 470	16 878
<i>varav</i>							
Anläggningstillgångar, ej avskrivning	232	0	0	0	0	0	232
Särskilt skuldtynnga jordbrukare	1 680	0	0	0	0	0	1 680
Avgiftsfin.verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	-984	0	125	-858
Lönegaranti konkurser	0	0	0	0	25 447	-11 032	14 414
Lönegaranti rekonstr.	0	0	0	0	973	437	1 410
Ingående balans 2019	1 912	0	0	-984	26 420	-10 470	16 878
Föregående års kapitalförändring	0	0	0	125	-10 595	10 470	0
Årets förändring							
<i>varav</i>							
Avgiftsfin.verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	0	0	696	696
Lönegaranti konkurser	0	0	0	0	0	-3 446	-3 446
Lönegaranti rekonstr.	0	0	0	0	0	-326	-326
Summa årets förändring	0	0	0	0	0	-3 076	-3 076
Utgående balans 2019	1 912	0	0	-858	15 825	-3 076	13 802

Not 24 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
	2019-12-31	2018-12-31
Ingående avsättningar	66	194
Årets pensionskostnader	21	-81
Årets pensionsutbetalningar	-28	-46
Utgående avsättning	60	66
Not 25 Övriga avsättningar		
	2019-12-31	2018-12-31
Lokalt omställningsarbete		
Årets förändring	-24	-271
Utgående balans	317	342
Omstruktureringsåtgärder		
Årets förändring	0	0
Summa övriga avsättningar	317	342
Under 2020 planeras att utnyttja en betydande del av den utgående balansen 2019, liksom de nya medel som avsätts för 2020.		
Not 26 Lån i Riksgäldskontoret		
	2019-12-31	2018-12-31
Ingående balans	3 086	3 836
Under året upptagna lån	1 193	898
Årets amorteringar	-1 536	-1 647
Utgående balans	2 744	3 086
Beviljad låneram	5 000	4 600
Not 27 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret		
	2019-12-31	2018-12-31
Utnyttjad kredit	0	0
Beviljad kreditram	6 000	6 000
Not 28 Övriga kortfristiga skulder		
	2019-12-31	2018-12-31
Personalens källskatt	2 239	2 194
Övriga kortfristiga skulder	1 116	620
Bestående av		
Preliminärskatt lönegaranti	692	616
Transfereringar under utbetalning	408	0
Övrigt	16	4
Summa	3 355	2 813

Not 29 Depositioner	2019-12-31	2018-12-31
Depositioner	10 701	9 047

Av de deponerade medlen bedöms ca 8 963 tkr regleras efter utgången av 2020.

Not 30 Periodavgränsningsposter	2019-12-31	2018-12-31
Upplupna kostnader		
Upplupna löner, arvoden inkl social avg	521	438
Upplupna semesterlöner inkl social avg	8 995	8 473
Övriga upplupna kostnader	843	1 911
Summa upplupna kostnader	10 359	10 822
Oförbrukade bidrag från annan myndighet	24 704	33 332
varav		
Kammarkollegiet	0	155
Riksantikvarieämbetet	691	474
Länsstyrelsen i Dalarnas län	45	0
Länsstyrelsen i Jämtlands län	149	233
Länsstyrelsen i Jönköpings län	185	0
Länsstyrelsen i Stockholms län	697	726
Länsstyrelsen i Uppsala län	559	588
Länsstyrelsen i Västmanlands län	1 095	1 973
Länsstyrelsen i Örebro län	3 319	3 521
Länsstyrelsen i Östergötlands län	3	3
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	1	0
Länsstyrelsen i Västerbottens län	75	0
Socialstyrelsen	115	213
Skogsstyrelsen	45	135
Naturvårdsverket	7 219	12 975
Sveriges lantbruksuniversitet	81	85
Boverket	230	238
Statens jordbruksverk	1 008	19
Post- och telestyrelsen	150	182
Affärsverket svenska kraftnät	299	329
Regeringskansliet	1 005	1 005
Statens energimyndighet	405	590
Totalförsvarets forskningsinstitut	1	0
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	105	383
Tillväxtverket	800	4 878
Havs- och vattenmyndigheten	6 312	4 570
Folkhälsomyndigheten	114	54

Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:

- Inom tre månader	9 000	7 200
- mer än tre månader till ett år	12 604	25 132
- mer än ett år till tre år	3 100	1 000
- mer än tre år	0	0

Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner

4 982	1 757
-------	-------

Summa oförbrukade bidrag

29 686	35 089
---------------	---------------

Summa periodavgränsningsposter

40 045	45 911
---------------	---------------

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr

Sammanställning väsentliga uppgifter	2019	2018	2017	2016	2015
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	5 000	4 600	5 000	8 600	6 400
Utnyttjad	2 744	3 086	3 836	3 679	3 117
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteutgifter	8	17	18	15	7
Räntekostnader	-127	-268	-185	-107	-76
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	4 170	3 420	4 230	4 235	3 540
Utfall mot budget	4 965	5 637	5 057	3 065	4 201
Utfall enligt resultaträkning	9 270	10 899	9 923	11 748	7 845
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	13 520	9 800	8 140	7 350	7 350
Utfall	12 302	13 387	12 448	10 003	8 133
Anslagskredit					
<i>Utgiftsområde 01 Rikets styrelse</i>					
01 05 001 Länsstyrelserna m.m. Västernorrlands län					
Beviljad	3 509	3 469	4 334	4 153	4 054
Utnyttjad	0	0	0	0	3 692
<i>Utgiftsområde 19 Regional tillväxt</i>					
19 01 001 Regional tillväxt					
Beviljad	577	577	577	11 550	11 550
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslagssparande					
<i>Utgiftsområde 01 Rikets styrelse</i>					
01 05 001 Länsstyrelserna m.m. Västernorrlands län					
Summa anslagssparande	2 840	2 499	3 017	0	461
<i>Utgiftsområde 19 Regional tillväxt</i>					
19 01 001 Regional tillväxt					
Summa anslagssparande	4 211	5 328	5 457	4 836	4 129
Bemyndiganden					
<i>Utgiftsområde 19 Regional tillväxt</i>					
19 01 001 Regional tillväxt					
Tilldelat	10 000	20 000	12 000	220 000	195 000
Åtaganden	9 683	4 807	2 278	199 229	171 837

Sammanställning väsentliga uppgifter	2019	2018	2017	2016	2015
Personal					
Antal årsarbetskrafter ¹⁾	208	208	189	203	206
Medeltal anställda ²⁾	230	226	205	218	225
Driftkostnad per årsarbetskraft	999	987	961	928	886
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-3 076	-10 470	6 991	941	8 122
Balanserad kapitalförändring	14 966	25 436	18 445	17 504	9 382

¹ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

² Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar.

Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2019

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Härnösand den 20 februari 2020

Berit Högman
Landshövding

**Länsstyrelsen
Västernorrland**

Postadress: 871 86 Härnösand

Telefon: 0611-34 90 00

www.lansstyrelsen.se/vasternorrland